

Turinys

Credo

<i>Kum. Artūras KAZLAUSKAS</i> „Džiaukitės viltyje“	2
Tautų apaštalas Paulius	4
<i>Tomas VILUCKAS</i> Ištikimoji Viešpaties meilė	6
Tikėjimas ir ištikimybė	7
Klausimai ganytojams	10

Kronika

<i>In memoriam</i> <i>vyskupui Antanui VAIČIUI</i>	11
<i>Jonas MALINAUSKAS,</i> <i>Jonas ŽEMAITAITIS</i> Bažnyčia 2008-aisiais	12
Ekumenizmo debesys ir prošvaistės	14
<i>Dr. Andrius NAVICKAS</i> Viltys ir kompromisai	16

Didelės ir mažos kryžkelės

<i>Antanas SAULAITIS SJ</i> Įtakingiausias pavyzdys	17
<i>Zita VASILLAUSKAITĖ</i> Neištikimybės labirintuose	18
<i>Julius KVEDARAUSKAS</i> O jei šiek tiek neištikimas?	20
<i>Mons. dr. Algirdas JUREVIČIUS</i> Viešpatie, aš budžiu!	21
<i>Ses. Ignė MARIJOŠIŪTĖ MVS</i> Nebijok	22
Išdavystė ir... stipriai apkabintas gyvenimas	23
<i>Vincas KOLYČIUS</i> Apie dvasinį svetimavimą	24
<i>Jūratė KUODYTĖ</i> Ar už viską reikia atleisti?	25

Atokvėpio valandai

<i>Giovannino GUARESCHI</i> Žmonės ir gyvuliai	27
---	----

Gero kino kampelis

<i>Ramūnas AUŠROTAS</i> Kas jungia žmones?	30
---	----

Meno pasaulyje

<i>Vanda IBIANSKA</i> Didis ir nesuprastas Maleris	31
---	----

Mandagumas mūsų kasdieninis

Skolinti ar neskolinti?	33
-------------------------	----

Sveikata

Pats geriausias vaistas	34
-------------------------	----

Gyvenimas kaip senas vynas

<i>Vanda IBIANSKA</i> Sauja kukuliukų	35
--	----

Ištikimieji „Artumos“ bičiuliai,

būkite palaiminti, džiugiai atšventę Kristaus Užgimimo šventes ir sulaukę naujųjų Viešpaties mums dovanojamų metų! Kokie mes laimingi – juk Dievas atėjo pas mus, apsigyveno su mumis ir lieka ištikimiausiu draugu, nepaisydamas jokių mūsų krizių. Kaip skelbia psalmininkas:

*Tikrai didis mums jo gerumas
ir Viešpaties ištikimybė amžina.
Šlovinkite Viešpatį! (Ps 117, 2)*

Iš tiesų tai turėčiau pradėti turbūt nuo atsiprašymo, kad šį kartą Kalėdų proga nesiuntinėjome atskirų sveikinimų Jums, mūsų gerieji platintojai, rėmėjai, palaikytojai parapijose, bendruomenėse, organizacijose... Prisipažinsiu – taupėme, nes buvome nusigandę krizės baubo ir bandėme viską daryti, kad tik nepabrangtume ir... išgyventume. O kadangi Jūs ir vėl laikote rankose naują numerį, vadinasi, taip ir bus! Ačiū Jums, ištikimieji mūsų skaitytojai ir bičiuliai, nes Jūsų ištikimybės „Artumai“ bei Dievo gerumo dėka ir toliau gyvuosime, jokios krizės nenugalės nei mūsų, nei Jūsų!

Todėl ir žurnalo viršelyje šįsyk Jus pasitinka nuolankusis Dievo valios vykdytojas Nojus ir didysis vilties simbolis – baltas balandis su alyvmedžio šakele: tai ženklas, kad Viešpats, kaip Nojaus laivą, taip ir mus išgelbės iš pačių didžiausių nelaimių. Maža to, Jis juk pažadėjo, kad daugiau niekada nebeleis nutikti tokiam baisiam tvanui, kuris mus visus pražudytų. Ir jeigu Viešpats pažadėjo, būkime tikri, Jis ištesės! O visi keblumai, sunkumai, net ir tai, kas mums regis kaip audros baisiausias – tai tik galimybė patikrinti, ar esame tikrai ištikimi Dievui bei artimui savo, ar mūsų rankos ir širdys pakankamai atviros Jo ir artimo meilei.

Gal ir per daug kartų čia kartoju tą patį žodį – *ištikimybė*, nes dar daug sykų jį rasite šiame numeryje. Mat šį kartą pasirinkome pasvarstyti šią tikrovę, kuri, deja, mūsų gyvenime nėra tokia viltinga... Man nereikia čia priminti skyrybų ir visokių kitokių išdavysčių kraupių nūdienių statistikų – jos akivaizdžios. Dar blogiau, kad tai galioja ir mums, krikščionims, katalikams – toje statistikoje mūsų didžioji dauguma! Taigi, ar teisinsimės, kad aplinka kalta, kad šiandien kitaip jau neįmanoma, nes televizija, spauda, postmodernioji kultūra *etc, betc, tec...*

Beje, ką tik pradėjome metus, kuriuos mūsų ganytojai vyskupai paskelbė Jubiliejniais Evangelijos skelbimo tūkstantmetei Lietuvai metais ir kviečia mus iš naujo rūpestingai priimti Dievo Žodį, Juo pasistiprinti, idant galėtume regimai Jį liudyti savo gyvenimu, kad Kristaus šviesa pasiektų kiekvieną šeimą, kiekvieną tiesos bei gėrio ieškančią širdį. Ar būsime ištikimi Lietuvoje išlietam kankinių kraujui? Ar išdrįsime? Tai visai paprasta – visa tai prasideda nuo kasdienės ištikimybės patiems artimiausiems. Pabandykim! (Ir neužmirškim: Viešpaties ištikimybė – amžina.)

Darius Chmieliauskas

„Džiaukitės viltyje“

Sausio kalendorius

Šie apaštalo Pauliaus žodžiai Laiške romiečiams (12, 12) tegul bus palinkėjimas Naujiesiems metams. Kai iš visų pusių skelbiamas nerimas ir krizės, krikščionys ne sutrinka, bet kasdien gręžiasi į Kristų, vienintelę savo viltį. Pasirodo, kad viltis – ne „durnių motina“, o džiaugsmo šaltinis. Tai – ne tuščias optimizmas, tai – viltis pasitikint Kristumi, kuris tas pats vakar ir šiandien, tas pats ir per amžius!

Sekmadieniai ir iškilmės

Sausio 1-oji – Naujųjų metų ir Dievo Gimdytojos iškilmės. Nauji metai prasideda aštuntąją Jėzaus gimimo dieną. Žydų tradicijoje tai apipjaustymo ir vardo suteikimo diena. Anksčiau šią dieną buvo švenčiamas Jėzaus vardadienis. Šiandien sveikiname tą, kuri pagimdė pasaulio Gelbėtoją, vadindami ją Dievo Gimdytoja. Tai – pats svarbiausias ir kilniausias Marijos titulas. Per Jėzų ir mūsų gyvenimas perkeičiamas. Mes tampame Dievo vaikais Kristuje, Dievo Sūnuje. Ar tai ne svarbiausias priminimas mums, pradedantiems naujus savo metus? „...atėjus laiko pilnatvei, Dievas atsiuntė savo Sūnų, gimusį iš moters, pavaldų įstatymui, kad atpirktų esančius įstatymo valdžioje ir kad mes įgytume įvaikystę. O kadangi esate įvaikiai, Dievas atsiuntė į mūsų širdis savo Sūnaus Dvasią, kuri šaukia:

„Aba, Tėve!“ Taigi tu jau nebe vergas, bet įvaikis; o jeigu įvaikis, tai Dievo valia ir paveldėtojas“ (Gal 4, 4–7).

Sausio 4-ąją – Viešpaties Apsireiškimo iškilmės. Išminčiai iš Rytų reprezentuoja visą pagoniškąjį pasaulį, susirinkiantį aplink Mesiją Jėzų. Šitame Kūdikyje, gimusiame Betliejaus tvarte, apsireiškia Dievas. Palaiminti tie, kurie, kaip šie magai, pajėgia jį atpažinti.

Ant savo namų durų bažnyčioje palaiminta kreida užrašome tris raides bei kryželius: +K+M+B. Tai arba tradiciniai trijų išminčių vardai – Kasparas, Merkelis, Baltazaras, arba prašymas-palinkėjimas (lotyniškai) K (*CH – Christus*) M (*mansionem*) B (*benedicat*): Kristus tepalaimina nuolatiniu savo buvimu šalia. „Jūs, be abejo, esate girdėję, kokia malonės tarnyba Dievo man suteikta jūsų labui: apreiškimu buvo man atskleista paslaptis, <...> kuri ankstes-

Jonės Zimkutės nuotrauka

nėms žmonių vaikų kartoms nebuvo paskelbta taip, kaip ji dabar Dvasios atskleista jo šventiesiems apaštalams ir pranašams: pagonyms kartu su žydais yra paveldėtojai, vieno kūno nariai ir dalininkai pažado Kristuje Jėzuje per Evangeliją“ (Ef 3, 2. 3a. 5–6).

Sausio 11-ąją – Viešpaties Krikštas. Šiandien baigiasi Kalėdų ir prasideda eilinis liturginis laikas, kuriame švenčiame visą Išgelbėjimo slėpinį, o ne kurį nors vieną šio slėpinio įvykį. Jėzus ateina pas savo pusbrolių Joną, kad priimtų atsivertimo Krikštą. Šitai jis susitapina su nuodėminga žmonija. Evangelistai pasakoja apie atsivėrusį (praplyšusį) dangų, apie Dvasią, tarsi balandis nusileidžiančią ant Jėzaus, ir balsą iš dangaus, skelbiantį Jėzų, kuris yra mylimasis Tėvo Sūnus. „...aš klaupiuosi

Kasdieniam Šventojo Rašto skaitymui

2008 m. sausis

1 K Sk6, 22–27; Ps67; Gal4, 4–7; Lk2, 16–21
 2 P 1 Jn 2, 22–28; Ps 98; Jn 1, 19–28
 3 Š 1 Jn 2, 29–3, 6; Ps 98; Jn 1, 29–34
 4 S Iz 60, 1–6; Ps 72; Ef 3, 2–3a. 5–6; Mt 2, 1–12
 5 P 1 Jn 3, 22–4, 6; Ps 2; Mt 4, 12–17. 23–25
 6 A 1 Jn 4, 7–10; Ps 72; Mk 6, 34–44
 7 T 1 Jn 4, 11–18; Ps 72; Mk 6, 45–52
 8 K 1 Jn 4, 19–5, 4; Ps 72; Lk 4, 14–22
 9 P 1 Jn 5, 5–13; Ps 147; Lk 5, 12–16
 10 Š 1 Jn 5, 14–21; Ps 149; Jn 3, 22–30
 11 S Iz 55, 1–11; Iz 12, 2–6; 1 Jn 5, 1–9; Mk 1, 7–11
 12 P Žyd 1, 1–6; Ps 97; Mk 1, 14–20 (I sav.)
 13 A Žyd 2, 5–12; Ps 8; Mk 1, 21–28
 14 T Žyd 2, 14–18; Ps 105; Mk 1, 29–39

15 K Žyd 3, 7–14; Ps 95; Mk 1, 40–45
 16 P Žyd 4, 1–5. 11; Ps 78; Mk 2, 1–12
 17 Š Žyd 4, 12–16; Ps 19; Mk 2, 13–17
 18 S 1 Sam 3, 3b–10. 19; Ps 40; 1 Kor 6, 13c–15a. 17–20; Jn 1, 35–42 (II sav.)
 19 P Žyd 5, 1–10; Ps 110; Mk 2, 18–22
 20 A Žyd 6, 10–20; Ps 111; Mk 2, 23–28
 21 T Žyd 7, 1–3. 15–17; Ps 110; Mk 3, 1–6
 22 K Žyd 7, 25–8, 6; Ps 40; Mk 3, 7–12
 23 P Žyd 8, 6–13; Ps 85; Mk 3, 13–19
 24 Š Žyd 9, 2–3. 11–14; Ps 47; Mk 3, 20–21
 25 S Jon 3, 1–5. 10; Ps 25; 1 Kor 7, 29–31; Mk 1, 14–20 (III sav.)
 26 P 2 Tim 1, 1–8 (arba Tit 1, 1–5); Ps 96; Lk 10, 1–9
 27 A Kol 1, 24–28; Ps 40; Lk 10, 1–12. 17–20

28 T Žyd 10, 11–18; Ps 110; Mk 4, 1–20
 29 K Žyd 10, 19–25; Ps 24; Mk 4, 21–25
 30 P Žyd 10, 32–39; Ps 37; Mk 4, 26–34
 31 Š Žyd 11, 1–2. 8–19; Lk 1, 69–75; Mk 4, 35–41

Sausį popiežius kviečia melstis šiomis intencijomis:

Bažnyčios – kad šeima vis labiau taptų meilės, asmenybės augimo ir tikėjimo pertekimo erdve;

misijų – kad skirtingos krikščioniškosios Bažnyčios sutartinai skelbtų Gerąją Naujieną ir veiksmingai siekdamos visiškos vienybės įtikinamai liudytų Evangeliją pasauliui, kuriam šiuo gilių pokyčių metu reikia naujosios evangelizacijos.

prieš Tėvą, nuo kurio kiekviena tėvystė danguje ir žemėje turi vardą, kad iš savo šlovės turtų suteiktų jums stiprybės jo Dvasios galia tapti tvirtais vidiniais žmonėmis, kad Kristus per tikėjamą gyventų jūsų širdyse ir jūs, išsakiniję ir įsitvirtinę meilėje, galėtumėte suvokti kartu su visais šventaisiais, koks yra plotis ir ilgis, ir aukštis, ir gylis, ir pažinti Kristaus meilę, kuri pranoksta bet kokį žinojimą, kad būtumėte pripildyti visos Dievo pilnybės“ (*Ef 3, 14–19*).

Sausio 18-oji – II eilinis sekmadienis. Apmąstydami Evangelijos pagal Joną prologą, krikščionys prisimena, kad visas Jėzaus mokymas, visa krikščionybė yra „logiška“. Kažkas netgi yra pasakęs, kad tai, kas nelogiška, – ir nekrikščioniška. Juk pradžioje buvo *Logos* – Žodis, visa per jį atsiradę ir be jo neatsirado nieko, kas yra. „Garbė Dievui, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvui, kuris palaimino mus Kristuje visokeriopa dvasine palaima danguje, mus išsirinkdamas jame prieš pasaulio sukūrimą, kad būtume šventi ir nesutepti jo akivaizdoje. Iš grynios meilės, laisvu savo valios nutarimu, jis iš anksto paskyrė mus per Jėzų Kristų tapti jam įsūniais savo malonės kilnumo šlovei“ (*Ef 1, 3–6*).

Sausio 25-oji – III eilinis sekmadienis. Jėzaus laikais ne mokytojas rinkdavosi mokinius, o mokiniai mokytoją. Jėzus pradeda savo misiją pasirinkdamas mokinius. Nepamirškim, kad tikėjimas yra Dievo dovana, o ne mūsų pasirinkimas. „Sakau jums, broliai: laikas trumpas! Belieka tiems, kurie turi žmonas, gyventi, tarsi jų neturėtų, ir kurie verkia, tarsi neverktų, ir kurie džiaugiasi, tarsi nesidžiaugtų, ir kurie perka, tarsi neįsigytų, ir kurie užsiėmę pasaulio reikalais, – kaip neužsiėmę. Nes šio pasaulio pavidalas praeina“ (*1 Kor 7, 29–31*).

Minėjimai

Sausio 2-ąją – šventųjų Konstantinopolio vyskupo, Bažnyčios mokytojų Bazilijaus Didžiojo (mirė 379 m. sausio 1 d.) ir Grigaliaus Nazianziečio (IV a.) minėjimas. Bažnyčia šiuos vyrus mini

drauge, nes jų gyvenimas taip pat buvo susietas bičiulyste. „...žodis apie kryžių tiems, kurie eina į pražūtį, yra kvailystė, o mums, einantiems į išganymą, jis yra Dievo galybė. Juk parašyta: *Sunaikinsiu išmintingųjų išmintį, niekais paversiu gudriųjų gudrybę*. Kur išminčius? kur Rašto aiškintojas? kur šio pasaulio tyrinėtojas? Argi Dievas nepavertė pasaulio išminties kvailyste? O kadangi pasaulis savo išmintimi Dievo nepažino iš Dievo išminties veikalų, tai Dievas panorėjo skelbimo kvailumu išgelbėti tuos, kurie tiki“ (*1 Kor 1, 18–21*).

Sausio 13-oji – Lietuvos laisvės gynėjų diena. Laisvė – dovana, kurią reikia priimti, saugoti, branginti, ginti ir ja naudotis. „Kristus mus išvadavo, kad būtume laisvi. Tad stovėkite tvirtai ir nesiduokite vėl įkinkomi į vergystės jungą!“ (*Gal 5, 1*).

Sausio 17-ąją minime šventąjį abatą Antaną, vienuolystės patriarchą, vadinamą Didžiuoju (III a.). „Visuomet džiaukitės Viešpatyje! Ir vėl kartoju: džiaukitės! Jūsų meilumas tebūna žinomas visiems. Viešpats yra arti! Niekuo per daug nesirūpinkite, bet visuose reikaluose malda ir prašymu su padėka jūsų troškimai tesidaro žinomi Dievui. Ir Dievo ramybė, pranokstanti visokią išmintį, sergės jūsų širdis ir mintis Kristuje Jėzuje“ (*Fil 4, 4–7*).

Sausio 18–25 d. – maldų už krikščionių vienybę aštuondienis. Visos didžiosios krikščionių Bendrijos susitelkia maldai, kad baigtųsi didysis skandalas – susiskaldymas tarp Kristų tikinčiųjų. „Ištvermės ir paguodos Dievas teduoda jums tarpusavyje būti vienos minties, Kristus Jėzaus pavyzdžiu, kad sutartinai vienu balsu šlovintumėte Dievą, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvą“ (*Rom 15, 5–6*).

Sausio 21-ąją minime šventąją mergelę kankinę Agnietę (IV a.?). „...aš esu tikras, kad nei mirtis, nei gyvenimas, nei angelai, nei kunigaikštystės, nei dabartis, nei ateitis, nei galybės, nei aukštumos, nei gelmės, nei jokie kiti kūriniai negalės mūsų atskirti nuo Dievo mei-

lės, kuri yra mūsų Viešpatyje Kristuje Jėzuje“ (*Rom 8, 38–39*).

Sausio 24-ąją – šventojo vyskupo ir Bažnyčios mokytojo Pranciškaus Salezo (1567–1622) minėjimas. Šis vyskupas yra katalikų žurnalistų ir rašytojų globėjas. „Išganingoji Dievo malonė pasirodė visiems žmonėms ir moko mus, kad, atsisakę bedievystės ir pasaulio aistrų, santūriai, teisingai ir maldingai gyventume šiame pasaulyje, laukdami palaimintosios vilties ir mūsų didžiojo Dievo bei Gelbėtojo Kristaus Jėzaus šlovės apsiereikimo. Jis atidavė save už mus, kad išpirtų mus iš visokių nedorybių ir suburtų sau nuskaistintą tautą, uoliai geriems darbams“ (*Tit 2, 11–14*).

Sausio 26-ąją minime šventuosius Timotiejų ir Titą, Efezo ir Kretos vyskupus, artimus apaštalo Pauliaus bendradarbius. Tai jiems yra skirti pastoraciniais vadinami Naujojo Testamento laišakai, kuriuose randame išmintingų nuorodų ganytojams ir tikintiesiems. „...pirmiausia prašau atlikinėti maldavimus, maldas, pamaldas ir dėkojimus už visus žmones, už karalius ir visus valdovus, kad galėtume tyliai ramiai gyventi visokeriopa maldingą ir gerbtiną gyvenimą. Tai gera ir priimtina akyse mūsų Gelbėtojo Dievo, kuris trokšta, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą“ (*1 Tim 2, 1–4*).

Sausio 27-ąją – palaimintojo arki-vyskupo Jurgio Matulaičio minėjimas (XX a.). „Dabar aš džiaugiuosi savo kentėjimais už jus ir savo kūne papildau, ko dar trūksta Kristaus vargams dėl jo Kūno, kuris yra Bažnyčia. Aš tapau jos tarnu Dievo man duotu paskyrimu, kad jums iki galo atskleisčiau Dievo žodį, tą paslaptį, kuri buvo paslėpta amžiams ir kartoms, o dabar apreikšta Dievo šventiesiems. Jiems Dievas panorėjo paskelbti, kokie dideli šios paslapties garbės turtai skirti pagonims, būtent Kristus jumyse – garbės viltis“ (*Kol 1, 24–27*).

Sausio 28-ąją minime šventąjį kunigą ir Bažnyčios mokytoją Tomą Akvinių (XIII a.). „...broliai, mąstykite apie tai, kas teisinga, garbinga, teisu, tyra,

mylėtina, giriama, – apie visa, kas do-rybinga ir šlovinga. Darykite, ką tik iš manęs išmokote, ką gavote, ką girdėjote ir matėte manyje, ir ramybės Dievas bus su jumis“ (*Fil 4, 8–9*).

Sausio 31-ąją – šventojo kunigo Jono Bosko minėjimas (XIX a.). „Meilė kant-ri, meilė maloninga, ji nepavydi; meilė nesididžiuoja ir neišpuiksta. Ji nesielgia netinkamai, nieiško savo naudos, nepasi-duoda piktumui, pamišta, kas buvo blo-ga, nesidžiaugia neteisybe, su džiaugsmu pritaria tiesai. Ji visa pakelia, visa tiki, vis-kuo viliasi ir visa ištveria. Meilė niekada nesibaigia“ (*1 Kor 13, 4–8*).

Pagal senąją tradiciją Bažnyčia, švęs-dama Viešpaties Apsireiškimo iškilmes, paskelbia ir tų metų iškilmių datas.

Skelbiame ir mes:

Brangūs broliai ir seserys, Viešpaties garbė pasirodė ir iki pat jo sugrįžimo nuolat vis iš naujo pasirodys tarp mūsų. Laiko tėkmėje ir įvykiuose atmename ir išgyvename išgelbėjimo įvykius. Visų liturginių metų centras yra nukryžiuo-to, palaidoto ir prisikėlusio Viešpaties Tridienis, kurio kulminaciją švėsime **Velykų sekmadienį, balandžio 12 d.** Kiekvieną sekmadienį – savaitės Velykose – šventoji Bažnyčia švenčia tą įvykį, kai Kristus nugalėjo nuodėmę ir mirtį. Iš Velykų kyla visos šventos dienos:

Pelenų trečiadienis, gavėnios pra-džia, – vasario 25 d.,

Viešpaties Žengimas į dangų – ge-gužės 24 d.,

Šventosios Dvasios Atsiuntimas – gegužės 31 d.,

pirmasis advento sekmadienis – lapkričio 28 d.

Taip pat ir Dievo Motinos, apaštalų, šventųjų ir mirusiųjų atminimo šven-tėse keliaujanti per pasaulį Bažnyčia skelbia Viešpaties Velykas. Kristui, ku-ris buvo, kuris yra ir kuris ateina, laiko ir istorijos Viešpačiui, amžinoji šlovė per amžių amžius. Amen.

Džiaukimės viltyje!

Kun. Artūras KAZLAUSKAS

Tautų apaštalas Paulius*

Apaštalo portretas

Iš viso pirmųjų apaštalų laikotarpio šv. Paulius mums geriausiai pažįstamas. Apaštalų darbuose šv. Lukas yra nutapęs jo portretą ir būdą, kaip, beje, ir pats šv. Paulius yra apibūdinęs save savo Laiškuose. Šis apaštalas buvo vidutinio sudėjimo. Veikiau laibo, nei didingo stoto, todėl likaoniečiai Paulių palaikė Merkurijumi, o Barnabą dėl jo išpūdingos išvaizdos – Jupiteriu. Pauliaus priešininkai jo Laiškuose išvelgdavo stiprią bei energingą sielą, tačiau labai nustebdavo, kai pamatydavo, jog apaštalo kūnas silpnas, o išvaizda – ligoto žmogaus. Išlavinto skonio požiūriu neatrodė, kad jis kalbėtų laisvai, nors jo kalba buvo pakankamai graži. Apimtas rimtų minčių, jis nebūdavo iškalbin-gas, tačiau jo prakalbose jausdavosi įkarštis, o tam tikromis aplinky-bėmis jos tapdavo patrauklios, įtikinamos, įkvepiančios. Pauliaus pra-kalboms suteikdavo jėgos įsitikinimas (niekada jo neapleidęs), kad jis yra apimtas Dievo Dvasios, kad per jį kalba Jėzus Kristus.

Vis dėlto šis silpnas kūnas išties slėpė stiprią dvasią, kilnią sielą, nepalenkiamą širdį, kurios nebaugino jokie pavojai. Kai jo kūnas nu-silpdavo, kančia prislėgdavo, jis šlovindavo Dievą už savo silpnumą, kurį jautė, bet drauge jis buvo stiprus Dieve. Paulius įrodo, kad apaš-talaujant gautų smūgių randai, nusėję jo kūną, tėra būsimos garbės pranašai. Tai – ženklai, leidžiantys atpažinti Jėzaus Kristaus tarną. Pats apaštalas prisipažįsta, kad keturis kartus buvo sustiprintas dangiškų regėjimų ir net patyrė ekstazę: pakilo iki dieviškos didybės artumo ir girdėjo slėpiningus žodžius, tik jų vėliau negalėjo pakartoti.

Maždaug dešimt metų prieš mirtį religiniai judaizmo autorite-tai jį penkis sykius nubaudė plakimu. Suvaržant Pauliaus kaip Ro-mos piliečio teises, jis tris kartus gavo lazdų. Listroje po stebuklin-go išgydymo minia norėjo pagarbinti apaštalą kaip dievybę, tačiau vėliau viskas apsvirtė aukštyn kojomis. Tie patys žmonės apsvaidė jį akmenimis ir išvilko už miesto, laikydami mirusiu. Keliaudamas jūromis Paulius tris sykius patyrė laivo sudužimą, kartą ištisą parą plūduriavo atviruose vandenyse. Apaštališkose kelionėse jis septynis kartus buvo surakintas grandinėmis ir įmestas į kalėjimą. Kantriai kęsdamas vargus, pakeldamas jį slėgusią kančią, Paulius užgriuvu-sius išbandymus suvokė kaip galimybę prisidėti prie Jėzaus Kristaus kančios. Nesvarbu kaip – gyvenimu ar mirtimi – jis troško šlovinti Jėzų; nors norėjo mirti, kad susivienytų su Kristumi, kilniadvasiškai sutiko darbuotis, kad įvykdytų savo misiją.

Būdamas tikro apaštalo pavyzdys ir sielų ganytojas, Paulius ta-po visiems viskuo, prisiderindamas prie aplinkybių, įsiklausydamas į savo paties atverstų žmonių poreikius. Jis visada brangino apaštalo

* Pabaiga. Šio ciklo pradžia – 2008 m. „Artumos“ 7/8 numeryje.

orumą tvirtai laikydamasis tikėjimo ir svarbiausių taisyklių, bet drauge išliko atlaidus ir gailestingas. Naujakrikštais rūpinosi tarsi motina. Paulius mąstydamas, jausdamas, kentėdamas, džiaugdavosi drauge su jais. Užtuot sausai mokęs Įstatymo tiesų, jis stengdavosi juos kiek įmanoma atjausti, padėti jiems gyventi ne savo, bet Dievo valia. Paulius retai įsakinėdavo. Jis visada siekdavo numatyti savo žodžių padarinius, remdamasis žmogiška patirtimi ir mylėdamas naujuosius krikščionis.

Skaitydami Apaštalų darbus ir Pauliaus Laiškus matome, kad jo pamokslavimo geografija driekėsi nuo Jeruzalės iki Ilyrijos. Arabija, Seleukija, Damasko kraštas, Antiochijos regionas, Kipras, Pamfilija, Pisisidija, Likaonija, Sirija, Kilikija, Frygija, Galatija, Mysija, Achaja ir kitos vietovės, miestai bei salos girdėjo jo skelbiamą žodį; šios vietos regėjo besikuriančias bažnyčias ir bekylančią, stabmeldystės atsikračiusią, tikinčiųjų tautą, kurios pašaukimas – garbinti Dievą dvasia ir tiesa.

Kankinys

Dieviško apreiškimo įspėtas, kad artėja metas iškelti iš šio pasaulio, šv. Paulius baigė savo apaštališkąsias keliones. Lydimas Luko, Tito ir kitų bendražygių, jis išvyko į Romą. Šv. Asteras mano, kad čia Paulius susirado šv. Petrą ir prisidėjo prie jo, drauge su juo sinagogose mokydamas žydus ir atversdamas pagonis. Jie taip pat stiprino nuo Nerono persekiojimų išsigelbėjusius krikščionis.

Suimtas ir įmestas į kalėjimą Paulius šaukėsi imperatoriaus teismo. Jį apleido draugai, manantys, kad jis jau pražuvo, ir bijantys, jog jį palaikydami patys irgi bus persekiojami. Nors apaštalas nesulaukė žmonių pagalbos, jo neapleido Dievas, suteikęs jam antžmogiškos drąsos, kuri jį padarė neįveikiamą. Taip Paulius, net

Šv. Paulius. Skulptūra Šv. Pauliaus bazilikoje už Romos miesto sienų. S. Knezekytės nuotrauka

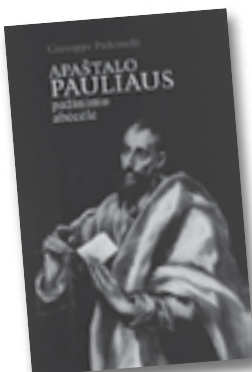
regimai likdamas kalėjime, savo dvasia paneigė mirtį.

Kad ir kokios storos buvo kalėjimo sienos, tai nesudarė rimtų kliūčių jam apaštalauti. Jį domino tik viena: kad Jėzus Kristus būtų šlovinamas. Šv. Paulius dažniau rašo laiškus, kurie tampa tikru jo neišsenkamos meilės testamentu, paskutinė jo tvirto bei kantraus tikėjimo išraiška. Tai tarsi paskiausia jo karšto troškimo skleisti tikėjimą tarp pagonių kibirkštis.

Šventųjų Pauliaus ir Petro kankinystė baigė Nerono persekiojimus. Šv. Paulius ėjo Ostijos keliu iki egzekucijos vietos. Laurencijaus kelyje, Romos apylinkėse, jam kalaviju nukirsdinta galva, nes *civis romanus* – Romos pilietis – galėjo būti nubaustas tik tokia (ne nukryžiuojant) mirtimi. Tradicija sako, kad šv. Paulius tapo kankiniu būdamas 66-erių; pasakojama, kad kareiviai išvedė Paulių ant ešafoto su pirmais saulės spinduliais. Budelis jau stovėjo pasirengęs. Paulių nurengė iki pusės, parklupdė ir galvą padėjo ant ešafoto... Prieš mirtį jis spėjo pasakyti: „Manau, kad dabarties kančios nieko nereikia palyginti su ta garbe, kuri mums atsivers.“ Legenda teigia, jog nukirsdinta apaštalo galva tris kartus atšokusi nuo žemės ir čia ištryškę trys šaltiniai, davę šiai vietai Trijų Šaltinių vardą.

Senoviniuose paveiksluose už šv. Pauliaus nugaros dažnai vaizduojamas ant palmės tupintis feniksas. Tai – prisikėlimo, kurio svarbiausias šauklys buvo Paulius, simbolis. O kartais šv. Paulius laiko rankoje laiškų ritinius. VI a. mozaikose Ravenoje, Kosmedinoje, jį matome ištiesusį du ritinius soste sėdinčiam Avinėliui, o kitapus – šv. Petrą su raktais rankoje. Kalavijas, kuriuo Pauliui buvo nukirsdinta galva, tapo pagrindiniu šventoto atributu tik XIII a. vaizduojamajame mene.

Vertė Tomas VILUCKAS

Giuseppe Pulcinelli. APAŠTALO PAULIAUS PAŽINIMO ABĖCĖLĖ

Iš italų kalbos vertė Asta Venskauskaitė

Knygelėje pateikiamos svarbiausios žinios bei būtiniausios nuorodos, įvedančios į Tautų apaštalo pasaulį. Ji skiriama ir tiems, kurie tik truputį yra girdėję apie jį, ir tiems, kurie dažnai girdi kalbant apie Paulių ir yra skaitę jo Laiškų ištraukas, tačiau nežino jo biografijos.

Kun. dr. G. Pulcinellis yra straipsnių ir knygos „Jėzaus mirtis kaip permaldavimas. Pauliaus samprata“ (2007) autorius. Dėsto bibliinę teologiją Laterano universiteto Teologijos fakultete ir Religijos studijų institute „Ecclesia Mater“; šiuo metu – vienas iš atsakingųjų už ugdymą Popiežiškojoje didžiojoje Romos seminarijoje.

KATALIKŲ
PASAULIO
LEIDINIAI

Ištikimoji Viešpaties meilė

Tomas VILUCKAS

Tarp įprastų teologijoje Dievo apibūdinimų – Gėris, Būtis, Vienis, Tiesa, Meilė, Grožis – nerastume tokio, kuris atspindėtų jo ištikimybę. Tačiau dėmesingas Šventojo Rašto skaitytojas pastebi, kaip Dievo ištikimybės tema ataidi per visą Šventąją istoriją. Izaijo pranašystėje Viešpats prisistato kaip tas, „kuris yra ištikimas“ (Iz 49, 7). Tiesa, Dievo ištikimybė žmogui visada turėjo ir dramatiškų bei lemtingų atspalvių.

Pradžios knygoje skaitome, kaip Dievas pažada Abraomui, jog iš jo, bevaisio senio, kils didžiulė tauta. Nors Abraomo gyvenimo aplinkybės ir faktai bylojo priešingai, jis patiki Dievu, ir šis įgyvendina savo pažadus. Taip mums apreiškiama, kad Dievas ištikimas savo pažadui, tik toji ištikimybė remiasi žmogaus tikėjimu bei pasitikėjimu.

Vis dėlto ir tada, kai žmogus nusigręžia nuo Viešpaties, šis lieka ištikimas savo kūriniui. Ko gero, labiausiai jaudinamą pasakojimą šia tema randame Ozėjo knygoje. Joje vaizduojama asmeninė pranašo šeimos tragedija. Dievas, pirmąsyk kreipdamasis į jį, liepia Ozėjui vesti Gomerę, kuri paleistuvauja. Deja, nors Gomerė ir pagimdo Ozėjui tris vaikus, vėliau grįžta prie ankstesnio savo gyvenimo. Apimtas nevilties pranašas išgirsta tokius Dievo žodžius: „Eik, mylėk moterį, kuri turi meilužį ir yra svetimautoja, lygiai taip, kaip Viešpats kad myli izraieliečius, nors jie ir gręžiasi į kitus dievus“ (Oz 3, 1). Ozėjas išperka Gomerę iš viešnamio. Tik tada jam darosi suprantama ši Viešpaties rauda, jo pažadas ir pasiryžimas: „Todėl dabar aš viliosiu ją, išvesiu ją į dykumą ir prašnekinsiu jos širdį. <...> Tą dieną, – tai Viešpaties žodis, – ji vadins mane „Mano vyras“, ji niekuomet nebevadins manęs „Mano Baalas“. <...> Paimsiu tave sau žmona amžinai, – tave sau žmona paimsiu teisumu ir teisingumu, ištikima meile ir gailestingumu. Paimsiu tave sau žmona ištikimybėje. Tuomet tu žinosi, kas yra Viešpats“ (Oz 2, 16–22). Tad

ištikima meilė atskleidžia mums, kas yra Viešpats. Pranašo Ozėjo drama simboliškai pakartoja Dievo ir jo tautos santykį, kuris remiasi Viešpaties ištikimybėje.

Šios ištikimybės esmė – Dievo Sandora su savo tauta. Dievas nelaužo įsipareigojimų: to paties jis laukia ir iš savo žmonių. Kodėl Dievas yra toks ištikimas? Žvilgtelėkime į pasakymo

Mistinė Kristaus ir Bažnyčios santuoka.
„Iliustruotos Biblijos“ miniatiūros fragmentas.
XIII a. pr., Prancūzija

„ištikimoji meilė“ kilmę. Senajame Testamente vartojamas hebrajiškas žodis *hesed*. Tai vienas gražiausių žodžių visoje Biblijoje. Skirtingi vertėjai pasitelkia kelias skirtingas sąvokas bandydami perteikti *hesed* reikšmę. Dažniausiai jis verčiamas tiesiog žodžiu „meilė“, bet gali pasitaikyti ir „gailestingumas“, „malonė“. Šventojo Rašto vertėjas prelatas Antanas Rubšys vertė „ištikimoji meilė“ ir tvirtino, kad ištikimoji meilė reiškia reiklį meilę, kurios pagrindas – bend-

rijos ryšiai. Abi šalys – Dievas ir žmogus (tauta) – prisimena, kas juos sieja. Biblijoje gausu situacijų, kai žmonės pamiršdavo Dievą, kuris nusprendavo palikti savuosius, bet galiausiai iš savo ištikimos meilės „persigalvodavo“.

Katalikų Bažnyčios katekizme (211) sakoma: „Dievo vardas „Aš Esu“ arba „Jis yra“ išreiškia Dievo ištikimybę. Nepaisydamas neištikimybės, slypinčios žmonių nuodėmė, kuri užtraukia bausmę, Jis yra „lydintis gerumu lig tūkstantosios kartos“ (Iš 34, 7)“. Dievas ištikimas, nes jis amžinas. Jis visada YRA, jo nevaldo emocijos, kokie nors pokyčiai. Tai, ką Dievas pasako, yra tvaru ir patikima. Štai ir Raudų knygoje skaitome: „ištikimoji Viešpaties meilė niekad neišsenka“ (Rd 3, 22).

Apmąstydami Dievo ištikimybę negalime išleisti iš akių ir dar kai ko. Apaštalas Jonas tvirtina: „Dievas yra meilė“ (1 Jn 4, 8); tai reiškia, jog kalbama apie tobulą meilę. Ištikimybė yra tokios meilės bruožas. Mes nepajėgtume būti ištikimi, jei nebūtų šios ištikimybės: juk mūsų žmogiškoji ištikimybė tėra dieviškosios atspindys. Biblijos puslapiuose atpažindami ištikimąją Dievo meilę, joje tarsi veidrodyje išvystame savosios dydį. Deja, palyginimas būtų ne mūsų naudai... Tačiau Dievo ištikimybė didinga ne todėl, kad būtume pasmerkti. Ji skirta tapti mūsų ištikimybės versme, kad žvelgdami į ją patikėtume, jog įmanoma ją konkrečiai įgyvendinti. ▣

Tikėjimas ir ištikimybė

Du dvasininkai, vienas pusamžis, antrasis dar palyginti jaunas, ir balzakiško amžiaus psichologė kalbasi apie tikinčio žmogaus ištikimybę. Į jų pašnekesį kartkartėmis telefonu įsiterpia radijo laidos klausytojai.

Pirmasis dvasininkas: Ištikimybė yra teigiama, labai patraukli sąvoka. Beje, abu žodžiai – „tikėjimas“ ir „ištikimybė“ bendrašakniai. Vadinasi, ištikimybei būdingas religinis atspalvis? Taip ir yra. Tada, kai yra gilus tikėjimas, visada esti ir ištikimybė. Tačiau kaip dvasininkas pastebiu, jog žmonės lanko bažnyčią 10, 20, 30 metų, paskui nustoja. Vieni sakosi tapę laisvamaniais, kiti nieko neaiškina, bet neateina. Pasidarė neištikimi? Ši problema ne tik religinė. Ją netgi pavadinčiau erotine! Senojo Testamento pranašai pabrėždavo: apleisti Dievą tolygu svetimauti.

Dievas atėjo pas mane su meile, atsiuntė man moterį. Ir tarsi žaibas trenkė tą akimirka, kurioje tilpo visa amžinybė. Supratau, kad turėsiu mylėti ir būti ištikimas amžinai. Tai reiškia, jog anoji akimirka praeis, o su Dievu ir meile liksiu amžiams. Įsimylėjimas išblės, bet su moterimi turėsiu likti. Netikintis nesuks sau galvos: na, pamilau, paskui meilė praėjo ir... sudie! Tikinčiajam viskas kitaip. Ir vis dėlto tikinčiųjų religinė patirtis, o netikinčiųjų meilės patirtys byloja, kad ištikimybės sąvoka neatskiriamai susijusi su tikėjimu ir meile.

Tad noriu paklausti savo konfratro. Tėve, žegnodamasis žmogus daro įžadą: „Aš vienijuosi su Kristumi“, ir tai labai panašu į santuoką. Tad ar jis gali sakyti tarsi su išlyga: kol tikiu, tol būsiu ištikimas? Kiek turėtų būti nusiteikimo tai besąlygiškai, beribei ištikimybei? Teiraujuosi dėl to, kad mūsų laikų žmonės mėgsta viską matuoti atkarpomis nuo taško A iki taško B, o paskui kaip bus, taip tebūnie. Tačiau religija ir meilė yra išimties. Ar būtų natūralu apriboti savo pažadus?

Antrasis dvasininkas: Su šiuo sunkumu plūkiasi visų laikų dvasininkai, bet nūdien, labiau nei iki šiol, jis dar paastrėjo. Tarkime, Krikštas. Turbūt per tūkstantį žmonių esu pakrikštijęs ir pernelyg dažnai girdžiu, kaip žodžiai tariami tarsi šiaip sau. Kai kas nors sako vienijąs su Kristumi, turimas galvoje visiškas atsidavimas Viešpačiui. Mūsų laikais, deja, žmonės taria tuos žodžius formaliai, nepasirengę, neišsąmoninę. Ar įmanoma žmogui, ateinančiam į bažnyčią tiesiai iš pasaulio sukurių bei verpetų, per tas keliolika minučių pajusti amžinybės prisilietimą? Taip nutinka retai.

Pirmasis dvasininkas: O kaip psichologė atsakytų, kas yra ištikimybė – jausmas, motyvas ar pojūtis?

Psichologė: Ak, ištikimybių būna visokių. Būname ištikimi Dievui, artimui, tėvynei, pareigai, šeimai, netgi sau patiems. Pirmiau Jūs dusyk pasakėte „turėsiu“. Jei kalbama apie meilę, čia niekas nieko neprivalo ir neturi! Meilė Dievui, moteriai arba yra, arba jos nėra.

Visai kas kita – pareiga. Štai aš esu labai nedrausminga. Einu į bažnyčią tada, kai labai užsinoriu. Suprantu, jog tai negerai. Nuodėmklausys mane sudrausmina, pasitaisau, o paskui ir vėl... Manau, kad reikia skiepyti krikščioniui pareigą lankytis bažnyčioje. Neįmanoma kas sekundę galvoti apie amžinybę, bet suvokti savo pareigas Bažnyčiai ir artimui žmogus gali ir privalo. Būti ištikimam – tai būti teisiam.

Antra vertus, dvasininkai nedaug pasidarbuoja, kad žmonės suprastų, kas bažnyčioje vyksta. Matau, kaip atėjusieji žegnojasi ne tada, kada reikia, nesupranta, ką reiškia Eucharistija, nesuvokia liturgijos. Taigi juos visus reikia rengti ne tik Pirmajai Komunijai, santuokai, bet ir Krikštui, nuolatos mokyti. Nesąmoningas dalyvavimas Mišiose ir bažnyčios lankymas gali bet kada nutrūkti. Ypač dažnai tai nutinka paaugliams. Mano nuomone, daugelis žmonių labai vaikiškai įsivaizduoja Dievą ir Bažnyčią. Todėl mums derėtų apie daug ką pagalvoti, susimąstyti apie ištikimybės ir pareigos santykį ne tik šeimoje, bet ir daug platesne prasme.

Klausytojas: Kai kada ištikimybė susipina su neištikimybe, bet tai nereiškia, jog pirmoji sunaikinta. Kartais tik nusidėję suprantame, ką mylime!

Antrasis dvasininkas: Praktika rodo, kad dauguma neišlaikiusiųjų ištikimybės nepasiekė meilės pilnatvės. Jie suprato buvę neteisūs, nutolę nuo kažko esmingai gero. Ak, jei mes, kartą suklydę, daugiau klaidų nedarytume! Tačiau žmogus yra tarsi musė gaudyklėje su medumi. Samprotauja: tik sykį pabandyčiau, ir... prilimpa! Iš savo kaip ganytojo patirties žinau, kad neištikimybė dar nesustiprino nė vienos šeimos. Yra dalykų, kurių verčiau nebandyti. Eidamas per tiltą, neik turėklais, o už jų laikykis.

Psichologė: Klausytojo žodžiai man priminė kai kuriuos klientus ir Milano Kunderos romaną *Nepakeliama*

būties lengvabė (1984). Vyrai elgiasi keistai: mylinčios moterys jaučia, kad yra mylimos, bet vis tiek būna jų nuolat apgaudinėjamos. Ar tai jausmų išbandymas? Man atrodo, jog žmonės, šitaip „stiprinantys“ santuoką, iš tikrųjų bijo gilių jausmų. Jie tarsi vaikšto tų jausmų pakraščiais ir kelia nerimą savo sutuoktiniui – paliks ar nepaliks? Taip lyg stengiasi sukurti sąjungos tvirtumo iliuziją, užuot panirę į savo jausmus, atidavę save. Tik kad dažnai jie neturi ką duoti... Tai vidinės tuštumos būseną, kurią stengiamasi pridengti tokiu gyvenimo būdu.

Gintaro Česonio nuotrauka

Pirmasis dvasininkas: O man neramu, kad tie žmonės, apie kuriuos anksčiau kalbėjote, t. y. tikintys, bet neįnaitys į bažnyčią, panašūs į vyrą, kuris pamilo, tačiau bijo prisiartinti prie moters, prisipažinti jai, kad myli, nesirengia jos vesti, slaugyti, kai susirgs, ir t. t. Taip ir su Dievu: tikiu į Jį, bet į bažnyčią neinu. Irgi pakraščiuokais, pakraščiuokais, turėklais.

Klaustytojas: Man atrodo, kad Dievas pats pasirenka žmones, su kuriais nori bendrauti, ir laiko juos už vadžių. O tuos, kurių Jam nelabai reikia, paleidžia: eikite ir lakstykite. Religiniame ir šeimos gyvenime pirmiesiems gyventi tenka sunkiai.

Pirmasis dvasininkas: Toks Dievas man kelia abejonių. Bet aš asmeniškai norėčiau, kad Jis mane laikytų būtent už pavadžio, tarsi kokį rotveilerį. Biblijoje dažnai sakoma, kad Dievas ištikimas žmonėms, savo pažadams. Jis pastovus! Tačiau tikrovėje žmonės tuo vis abejoja. Girdi, kodėl man gelia dantį, kilo karas, mirė žmona? Tada pasakoma: „Jei Dievas mane apleido, kodėl aš Jam turiu būti ištikimas?“

Antrasis dvasininkas: Patarčiau klausytojui dėmesingiau skaityti Šventąjį Raštą, pradėdant pranašais – Amosu, Jozue, Jeremiju, Izaiju. Jie vis pabrėžia Dievo

ištikimybę ir ne abstrakčiais žodžiais, o palyginimais, pasakojimais. Štai Jozuės knygoje sakoma, kad jei žmogus nutolsta nuo Dievo, Jis jaučiasi kaip sutuoktinis, kurį paliko žmona, ir pavyduliuoja. Dievas pavydi kiekvieno žmogaus!

Eucharistijos slėpinyje Dievas išdalija save į milijonus dalelių ir kiekvienoje esti visas. Jis pasirengęs save dovanoti kiekvienam iš mūsų. Akivaizdu, jog išmokti Dievą mylėti galima tik nuolat su Juo bendraujant.

Pirmasis dvasininkas: Bet kaip dėl to Krikšto, kurį žmonės priima jo neįsisąmoninę?

Antrasis dvasininkas: Čia jokio naudingo veikimo koeficiento šimtu procentų nepasieksi. Juk net nuo paties Jėzaus dalis mokinių nususuko, pasiliko tik patys ištikimiausi Dvylika. Nėra ir negali būti šio reikalo statistikos, juolab to aukštojo NVK.

Pirmasis dvasininkas: Vadinas, ištikimybė ir gebėjimas tikėti būdingas išrinktiesiems?! Ar kiekvienas pajėgia būti tikinčiuoju?

Antrasis dvasininkas: Kiekvienas. Juk ištikimybė galima įvairiems dalykams, ne tik didiesiems. Gal žmogus nesugeba būti didvyris, tačiau jis labai ištikimas kasdienybėje. Prisiminkime, ką Jėzus kalbėjo apie beširdžio skolininko talentus! Manau, jog ištikimybė ir gebėjimas

tikėti būdingi visiems, tik ne visiems vienodu saiku atseikėta. Tai grūdai, kurį reikia auginti ir puoselėti.

Pirmasis dvasininkas: Nežinantiems paaiškinu. Talentas – tai 34,272 kg aukso arba sidabro. Daug! Siūlau dar kartą apie tai pasiskaityti Evangelijoje (žr. Mt 18, 23–35).

Manau, jog ištikimas kasdienybėje žmogus Dievo akyse teisesnis už tą, kuris ištikimas, pavyzdžiui, moksle. Nes moksle tai – „Oi!“, o buitėje su indais, puodais, vystyklais ir sauskelnėmis – „Oho!“

Bet dar sugrįžkime prie žegnojimosi. Bažnyčioje matau žmonių, darančių kryžiaus ženklą atsainiai, abejingai. Jeigu asmuo neištikimas, mažatikiškas mažuose dalykuose, toks jis ir dideliuose. Tad pakalbėkim apie ištikimybės gilumą. Klausčiau psichologės: esu ištikimas žmonai, bet ar toji ištikimybė bus pažeista, jeigu nueisiu su draugais išgerti alaus arba į krepšinio varžybas? Ar būdamas ištikimas Dievui galiu spoksoti į televizorių, sirgti stadione? Kaip apibrėžtumėte kasdienės ištikimybės algoritmą, koks turėtų būti jos gylis?

Psichologė: Ištikimybės nereikėtų painioti su kasdienės buities elementais. Eiti į stadioną ar dalytis darbais namie yra susitarimo reikalas. Kur kas sunkiau

apsispręsti, kai iškyla prieštaravimų tarp ištikimybės ir pareigos. Štai aš vedžiau iš meilės, prisiekiau žmoną mylėti iki mirties. Bet kiek vėliau gimė nauja meilė. Ką daryti? Pasiduoti šiam jausmui ir būti ištikimam sau? Ar turiu atsisakyti laimės ir likti su žmona, būti jai ištikimas, nors mūsų santykiai bus jau kitokie? Tai didžiulis sunkumas, ypač tikintiesiems.

Klaustytojas: O kaip dėl ištikimybės parapijai? Dešimt metų vaikščiojau į vieną bažnyčią, kol netikėtai pajutau, kad daugiau negaliu ir viskas! Pradėjau lankyti kitoje.

Antrasis dvasininkas: Krikštijamas žmogus nepriekia ištikimybės parapijai. Bažnyčios istorijoje buvo ir dabar yra visaip. Vienoje parapijoje karaliauja abejingumas, meilės nebuvimas, o kitoje viskas priešingai. Jeigu man nejauku, nesmagu parapijoje, gal verta pasikalbėti su klebonu arba susiburti keliems parapijiečiams skaityti Biblijos ir pan. Bet jeigu iš to nieko gero neišeina, turiu teisę lankyti kitos parapijos bažnyčioje.

Pirmasis dvasininkas: Šeimoje dažnai nutinka taip, jog viskas prasideda ištikimybe, o baigiasi priklausomybe. Štai vyras geria, ir žmona, kad tas neitų iš namų, jam butelį nuperka. Psichologai pasakytų, jog tai dvi priklausomybės ir iš jų privalu išsivaduoti. Bet kunigas sako, kad vyro palikti nevalia. Ar moteriai belieka atsiskirti ir gyventi skaistybėje? Ištikimybė – viena, o priklausomybė – visai kas kita. Kuo jos skiriasi?

Psichologė: Šiuo atveju ne priklausomybė, o prisirišimas, kuris, deja, nėra meilė. Tai kur kas žemesnis lygmuo. Prisirišimas nebūtinai esti inertiškas, tai gali būti pastovus ryšis, kuris gelbsti žmogų nuo tuštumos. Apskritai visa tai sudėtinga. Tą patį atvejį kunigas gali pavadinti priklausomybe, psichologas – prisirišimu, o iš tikrųjų galbūt tai sunkaus kryžiaus nešimas. Viena

yra priklausomybė, kita – prisirišimas, trečia – meilė, o štai kryžius... Tarkim, jaučiu, kad tą artimą sužaloję žmogų nepakankamai myliu ir nešu kryžių... Levas Tolstojus sakė, kad kuo labiau kryžių stumi nuo savęs, tuo jis sunkesnis, bet niekur nedingsta. Čia pagelbėti gali tik Dievas ir išmintingas dvasios tėvas.

Pirmasis dvasininkas: Aišku, tokią uolą kaip Tolstojus jo žmonai buvo nelengva nešti! Jūsų nuomone, ne visi pajėgia mylėti?

Psichologė: Taip, kaip liepia krikščionybė, t. y. maksimaliai, – ne kiekvienas.

Pirmasis dvasininkas: Bet juk Dievas sukūrė žmogų pagal savo panašumą! Vadinasi, ir mylėti, ir nešti kryžių pajėgia kiekvienas. O ką pasakytų mano konfratras: palikti geriantį ir mušantį vyrą ar nešti kryžių? Man atrodo, kad prisirišimas atsiranda iš tuštumos, o ištikimybė žmogų pripildo. Kaip viena atskirti nuo kito?

Antrasis dvasininkas: Ištikimybė ir meilė visada eina pagrečiui. Kitaip neišsivaduoju. Praktiškai nedaliju tokių patarimų, nors jų prašo neretai. Stengiuosi klausimą iškelti taip, kad žmoguje išsibuktų meilės kibirkštelė. Jeigu taip atsitinka, reikia stengtis drauge su juo įpūsti ugnį, o tada ir didžiausias kryžius pasidarys pakeliamas. Bet jei tos žiežirbos nėra, nereikėtų versti žmogaus elgtis ne pagal savo jėgas ir galimybes. Kiekvienu atveju elgiuosi labai atsargiai.

Pirmasis dvasininkas: Minėjome meilę ir ištikimybę iki grabo lentos. O aš noriu pridurti, kad Santuokos sakramentas yra amžinas ir mūsų ištikimybė turi trukti iki prisikėlimo!

*Pagal radijo „Svoboda“ 2007 10 04 laidą
(žr. www.svobodanews.ru)*

parengė Vanda IBIANSKA

Gyvenimo ir tikėjimo institutas

NEFORMALUS KATALIKIŠKAS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMAS

kviečia visus, ieškančius gilesnio santykio su savimi bei kitais ir su Dievu, pasirinkti Jus dominančią programą

VERTYBINIŲ NUOSTATŲ UGDYMO GALIMYBĖS MOKYKLOJE

Dviejų seminarų programa Kaune
I seminaras – sausio 9–10 d.
II seminaras – vasario 6–7 d.

KRIKŠČIONIŠKOJO DVASINGUMO RAIDA

15 kas savaitinių seminarų Kaune, antradieniais
Pradžią sausio 13 d.

MELSTIS TIKINT, TIKĖTI MELDŽIANTIS

Seminaras apie psalmes
Kaune sausio 24–25 d.

ŠV. IGNACO LOJOLOS DVASINĖS PRATYBOS (pagrindas)

Jėzuitų rekolekcijų namuose, Kulautuvoje
Sausio 27–vasario 1 d.

Į kursų ir rekolekcijų būtina išankstinė registracija.

Dėl išsamesnės informacijos ir registracijos kreiptis:

Gyvenimo ir tikėjimo institutas
Rotušės a. 7, LT-44280 Kaunas
Tel./faksas: (8~37) 32 25 73, mob. (8~686) 778 24
El. paštas: gti@lcn.lt

www.jesuit.lt/gti

Klausimai ganytojams

Kaip tikinčiajam išverti sutuoktinio neištikimybę? *Marija*

Gyvenant santuokoje vyrui ir žmogui neįmanoma visiškai izoliuotis nuo svetimų priešingos lyties asmenų, ir kartais tas „kitas“ ar „kita“ iš tikrųjų ima kelti pavojų sutuoktinių meilei ir ištikimybei. Tas, kuris pastebi, jog sutuoktiniui kyla tam tikras jausmas svetimam, visų pirma turėtų panagrinėti savo paties elgesį sutuoktinio atžvilgiu, o ne visą kaltę suversti jam ir „išibrovėliui“. Reikia pripažinti savo trūkumus: palikome sutuoktinį vieną, jo neišklauseme...

Tas, kuris kartu su sutuoktiniu pripažįsta savo kaltę, atveria jam kelią atgal. Kai apgautasis rodydamas meilę priima suklydusį, tai nėra orumo stygius. Atleidžiantis kitam atleidžia ir sau pačiam. Atleidimas yra vienas tauriausių meilės bruožų. O matuoti kaltės sunkumą būdinga apskaičiuojančiam, bet ne tikrai mylinčiam žmogui.

Mes nemokame atleisti taip, kaip atleidžia Dievas: Jam atleidus kaltė yra panaikinama. Mes, žmonės, taip nesugebame, tačiau mūsų meilė, ypač santuokinė, turi semtis išteklių iš Dievo meilės mums. O Jis savo nuolat atleidžiančia meile siekia, kad mes atgautume džiaugsmą ir eitume pas Jį su nauju pasitikėjimu.

Toks turėtų būti ir taip turėtų veikti ir atleidimas santuokoje: vėl teikti vienas kitam džiaugsmą, kad būtų sukurtas naujas pasitikėjimas. Visiškai priešingai, nei tame netikusiam posakyje: „Atleisiu, bet niekuomet neužmiršiu“, kuriuo pretenzingai vaidiname „dosnius“ tokie nebūdami, o dargi sutuoktinių pažemindami. Slaptas ar akivaizdus „atleidžiančiojo“ triumfas tarp sutuoktinių išskyla kaip dar labiau neperžengiama kliūtis, nei pati kaltė.

Žinoma, išduotasis jaučiasi labai pažemintas, jo pasaulis sugriūva. Jis nuolat sau kartoja: „Kodėl jam nebepakenka manęs?“ Menkai padeda ir asmens, su kuriuo sutuoktinis išdavė, įžeidinėjimas. Verčiau derėtų pasvarstyti du dalykus: kokie yra sutuoktinio neištikimybės motyvai ir kaip jam nuoširdžiai atleisti bei jį susigrąžinti.

Vis dėlto negalima sumenkinti svetimavimo. Krikščionių Bažnyčioje jis visada minimas tarp trijų sunkių nuodėmių (greta žmogžudystės ir Dievo atsižadėjimo), nes neištikimybė yra ne vien sutuoktinio įžeidimas, bet ir sakramento išdavystė. Svetimavimas visuomet lieka išniekinimas. (*Parengta pagal A. Cataneo knygą „Santuoka iš meilės“*).

Ar praktikuojantys ir nepraktikuojantys krikščionys yra vienodai mylimi Dievo ir turi vienodas galimybes sulaukti Jo malonės? *Aivaras*

Dievas vienodai myli visus žmones. Tačiau Jis niekam neprimeta savo meilės (plg. *1 Jn 4, 16*). Žmogus yra laisvas rinktis. Todėl galimybė sulaukti Viešpaties malonių priklauso nuo žmogaus atsako (plg. *Apr 3, 20*). Kiek žmogus atranda laiko asmeninei ir bendruomeninei maldai, tiek Dievas gali įžengti į jo gyvenimą (plg. *Mk 6, 1–6*).

Esu ištekėjusi ir priėmusi Santuokos sakramentą. Nors su vyru gyvename atskirai, nesame išsiskyre. Nei aš, nei jis sugyventinių neturime. Ar galiu, atlikusi išpažintį, priimti Komuniją? *J. S.*

Taip, be jokių kliūčių galite praktikuoti sakramentus. Net tuo atveju, jei vienas sutuoktinių sukurtų kitą šeimą ar turėtų bendro gyvenimo partnerį, kita pusė likdama ištikima Santuokos sakramento priesaikai nekliudomai ga-

li, pagal savo nuožiūrą, priimti visus sakramentus. Be to, patyrus gyvenimo išbandymų, Viešpaties pagalba, kuri ateina per sakramentus, yra dar reikalingesnė. Kaip tik būtų patartina aktyviau ir intensyviau praktikuoti sakramentus, kad greičiau užgytų patirtos vidinės žaizdos.

Esu katalikė, bendrauju su baptistų tikėjimo šeima. Ar čia nėra nieko blogo? Ir kuo baptistai skiriasi nuo krikščionių? *Dainora*

Baptistai nėra katalikai, tačiau jie yra krikščionys. Juos priskiriame protestantiškoms krikščioniškoms bendruomenėms, susiformavusioms po reformacinės Liuterio, Kalvino, Zvinglio ir jų pasekėjų veiklos bei Anglikonų Bažnyčios atskilimo. Tačiau baptistai skiriasi ir nuo liuteronų, ir nuo kalvinistų, ir nuo anglikonų. Pagrindinė jų ypatybė – baptistai nepripažįsta vaikų krikšto (iš čia ir pavadinimas: lotyniškai *baptismus* – krikštas), todėl reikalauja krikštyti suaugusius (ne vien vandens užliejimu, bet pasinėrimu į vandenį). Galima sakyti, kad pirmoji baptistų bendruomenė kilo 1612 metais Londone, bet idėjiškai jau buvo subrendusi tarp Olandijoje gyvenusių Didžiosios Britanijos išeivių. O draugystė su baptistais neturėtų sukelti jokių problemų. Žinoma, jei Jūsų katalikiškos pažiūros nėra pakankamai stiprios, šiek tiek rizikuojate ilgainiui perimti bent dalį baptistų mąstysenos. Todėl Jūsų pirmoji pareiga yra neužmiršti nuolat gilinti savo katalikišką tikėjimą pasitelkiant į pagalbą kitus asmenis, knygas.

Parengta pagal Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio bei Telsių vyskupijų interneto svetainių (žr. www.katalikai.lt), www.bernardinai.lt ir www.joanitai.org medžiagą

„Kur aš esu, ten bus ir mano tarnas“

Šie Evangelijos pagal Joną žodžiai (12, 26) išnyra iš atminties pas Viešpatį palydėjus praėjusį rudenį jau antrą Lietuvos vyskupą. Lapkričio 25 d. pas Viešpatį iškeliavo Telšių vyskupas emeritas Antanas VAIČIUS. Minėtųjų Evangelijos žodžių atgarsis girdėti šandienio Telšių vyskupo Jono Borutos SJ homilijoje, pasakyoje lapkričio 28 d. per laidotuvių šv. Mišias. Joje atspindėta vyskupo Antano 82-ųjų metų gyvenimo kelio bei asmenybės šviesa ir lengvai atpažįstamas gerasis žemaičių ganytojas.

Tačiau šiai tarnystei atlikti pirma reikėjo atiduoti visa savo gyvenimą ir širdį Viešpačiui. Gimęs Šatėse (Skuodo r.) ūkininkų Antano ir Juozapos Vaičių šeimoje (pasigėrėtina gausioje – dar augo keturios seserys ir brolis), mokėsis Skuodo gimnazijoje, būsimo dvasininkas iškart pasirinko studijas Telšių kunigų seminarijoje. Netrukus sovietų valdžiai ją uždarius, tenka persikelti į vienintelę likusią Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją. Kunigu išventintas 1950 m. Beje, tik su dar septyniais kURSO bičiuliais žemaičiais, nors į Kauną atvykta dideliu būriu (okupacinė valdžia kasmet mažino klierikų skaičių nuo keliolikos dešimčių iki saujelės).

Į šią datą verta atkreipti skaitytojų dėmesį, skatinant prisiminti tuometį – varžytą, spaustą, persmelktą baimės – istorinį kontekstą ir pasvarstyti, kokioje širdies gelmėje turėjo bręsti būsimojo vyskupo apsisprendimas rinktis kunigystę. Šią datą savo sveikinimo laiške (2000 m.) vysk. A. Vaičiui jo 50 metų kunigystės proga pabrėžė ir popiežius Jonas Paulius II: „Jūs priėmėte Kristaus kvietimą į kunigystę tada, kai kunigo pašaukimas Jūsų šalyje dėl tragiškų politinių aplinkybių nežadėjo nei lengvos, nei daug žadančios ateities. Pastoracinė Bažnyčios, kunigų ir tikinčiųjų veikla buvo ne tik trukdoma, bet neretai ir viešai persekiojama. Ir vis dėlto jūs ištarėte prie šventimų altoriaus *adsum* – „esu“ šventaisiais 1950-aisiais metais pasitikėdamas Viešpačiu, kuriam būtent sunkiais laikais reikėjo drąsių liudininkų. Ir esame įsitikinę, kad dėl to Jūs niekada nesigailėjote.“

Tokių drąsių tikėjimo liudininku tuomet kunigas Antanas išliko tarnaudamas

vikaru, paskui klebonu Plungės, Klaipėdos, Žygaičių, Salantų, Lauko Sodos, Akmenės parapijose, sielovadiniu rūpesčiu jose ypač apgaubdamas vaikus ir jaunimą. Atmintina, jog gūdžiu sovietmečiu šios kunigų pastangos itin varžytos ir persekiotos. „Kai buvo paskirtas Salantų klebonu, buvęs agitatorius, kompartijos Kretingos rajono sekretorius, pakvietė jį į komiteto posėdį ir ėmė diskutuoti tikėjimo klausimais. Kun. A. Vaičius taip vykusiai atsikirsdavo, kad sekretorius napsikėsdamas išbėgo iš kabineto, o likę komiteto nariai ėmė šypsotis. Anuo metu ne sykį buvo šantažuojamas sovietinio saugumo“, – taip yra paliudijęs jaunystės laikų draugas akademikas Vacys Milius.

Ir tamsiaisiais metais nestokota tikėjimo ateitimi: ypač rūpinantis gyvą Bažnyčia, jėgų skirta ir jos pastatų atnaujinimui. Kun. A. Vaičius petys į petį su kitais ir pats pasidarbuodavo fiziškai. Jis buvo žmonių mėgstamas, parapijiečių lankomas net išsikėlęs tarnauti kitur.

1982 m. ištikimybę Bažnyčiai ir gnomiesiems paliudijęs 32-ųjų metų kunigo tarnystė, A. Vaičius konsekruojamas vyskupu Kauno arkikatedroje. Septynerius metus jis tarnauja kaip Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros apaštališkasis administratorius, o 1989 m. paskiriamas ordinaru ir šias pareigas ėjo iki 2002 m. pradžios. Į jo rankas atiduota Žemaitija velgi (kaip nesyk istorijoje būta) galėjo dėkoti Viešpačiui už gerą ganytoją, beje, čia pirmiausia ir susirūpinusį, kas gi ganys ateinančios laisvės dvelksmą jau pajutusius krašto tikinčiuosius. 1989 m., dar prieš Nepriklausomybės atkūrimą, jis atidaro prievarta išblaškytą vyskupijos kunigų seminariją, kurios

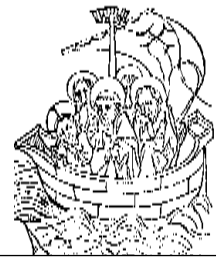
kitados pats negalėjo gimtame krašte užbaigti. Per savo tarnystę vyskupas šventimus suteikė 111-ai kunigų.

Dabartinio Telšių vyskupijos ganytojo pamoksle iškeltas patrauklias žmogiškasis vyskupo Antano savybes nesunkiai atpažintų daugelis jo gyvenime sutiktų žmonių. Pasak vysk. J. Borutos SJ, labiausiai žėri nepalaužtas žemaitiškas atkaklumas (kaip nereta tarp šio krašto žmonių, gražiai derėjęs su linksmu būdu ir žemaitišku humoru); būtent su juo ginta tai, „kas iš tikrųjų brangu ir šventa, tai, ką per tūkstantmečius skelbė ir tebeskelbia Kristaus Bažnyčia, ko prieš 600 metų priėmę krikštą laikėsi mūsų protėviai, seneliai ir tėvai“.

Daugybė Lietuvos žmonių, šiemet rugsėjo 14 d., dalyvavusių Šiluvos Jubilėjaus iškilmėse, gavo didžiulę gyvenimo pamoką. Paskutinįkart – jau ligonio vežimėlyje ir savo paskutinėse Šilinėse – prie altoriaus tada matydami vyskupą Antaną, iš tiesų jie regėjo žmogų, garbingai savo gyvenimą ištesėjęs Viešpaties Žodyje ir visiškai viską jam atidavęs. Už šį ištikimybės tesėjimą minios žemaičių ir apie du šimtai dvasininkų laidotuvių dieną meldėsi už ganytoją, vėliau ant rankų palydėjo į kūno atilsio vietą prie Telšių katedros, greta jo paties rūpesčiu pastatydinto Rūpintojėlio. Palydėjo su tikėjimu, kad jis užtars pas Viešpatį tuos, kurie, sovietmečio dešimtmečiais stumti į nevilgtį, kėlėsi iš jos ir toliau mėgina gyventi viltyje, atkakliai, reikliai ir su meile puoselėtoje šviesaus atminimo ganytojo.

Bažnyčia 2008-aisiais

Popiežius ir Visuotinė Bažnyčia

Ką nuveikė popiežius Benediktas XVI, kas svarbiausia buvo visos Bažnyčios mastu ką tik pasibaigusiais 2008-aisiais?

Visų pirma reikia pažymėti, kad jie buvo kankinių metai. Be jokių socialinių ar etninių motyvacijų, o vien iš paprasčiausios neapykantos krikščionybei Indijoje pernai nužudyta keli šimtai žmonių,

sudeginta keli šimtai bažnyčių ir krikščionių būstų. Paaikėjo, kad šiuolaikinė Indija yra kur kas sudėtingesnė, negu įmanoma apie ją spręsti remiantis tik Vakaruose visiems puikiai žinomomis Mahatmos Gandžio arba *Hare Krišna* ikonoms. Brutaliausi išpuoliai vyko pernai rudenį. Į metų pabaigą smurtas apribo, tačiau normali padėtis dar toli gražu neatkurta ir niekas nežino, kas ateityje laukia įbaugintų Indijos krikščionių.

Daug geriau pernai sekėsi kitame fronte – katalikų santykiuose su islamo išpažinėjais. Nors islamo pasaulyje nėra vieningos struktūros ir vieno visus saistančio autoriteto, vis dėlto praėjusiais metais susiformavo didoka ir ganėtinai autoritetinga bei reprezentatyvi islamo intelektualų ir dvasininkų grupė, panorusi atvirai pasikalbėti su krikščionimis. Po preliminarinių konsultacijų lapkričio pradžioje Romoje įvyko musulmonų ir katalikų forumas. Kol kas dar sunku

kalbėti apie ilgalaikius jo rezultatus. Paaikėjo ir tam tikrų esminių skirtumų: katalikams labiau norėjosi kalbėti apie tikybos socialines implikacijas, tai yra apie iš religijos išplaukiančio teisingumo vykdymą žmonių santykiuose ir visuomenės gyvenime, o forumo pašnekovai islamo išpažinėjai šios tematikos vengė, daugiau dėmesio skirdami islamo ir krikščionybės bendrų šaknų ir religinio dialogo temai. Gana aiškiai buvo galima justis ir skirtingas intencijas: islamo atstovams labiau rūpėjo vaduotis nuo visam musulmonų pasauliui šiandien metamo kaltinimo fundamentalizmu, bet per daug nesileisti į dabartinio gyvenimo tikrovę; katalikų atstovams atrodė svarbiau pabrėžti religijos ir kasdienio gyvenimo są-

sajas, tikinčiųjų atsakomybę už taiką ir teisingumą, kalbėti apie žmogaus pareigas ir teises. Nepaisydami šio intencijų skirtingumo, forumo dalyviai pažadėjo ateityje tęsti pokalbius.

2008-ųjų gruodžio 10 d. sukako 60 metų, kai buvo paskelbta Visuotinė žmogaus teisių deklaracija. Sukaktis Vatikane buvo pažymėta iškilmingu minėjimu, tačiau dar svarbesnis momentas prisimenant šio fundamentalaus dokumento paskelbimo sukaktį buvo Benedikto XVI vizitas Jungtinių Tautų Organizacijoje Niujorke balandžio mėnesį ir jo kalba Generalinei asamblėjai. Popiežius pakartojo, kad tvirtai laiduoti žmogaus teisių visuotinę galiojimą sugeba tik prigimtinio įstatymo pripažinimas. Ne dėl to, kad taip, remdamasi Apreiškimu, skelbia Bažnyčia, bet pirmiausia todėl, kad jei žmogaus teises kildinsime tik iš politinio sutarimo, tai padarysime jas priklausomas

nuo žmonių valios. Žmogus yra kilnus ir neprilygstamai vertingas ne dėl to, kad šiandien jam pripažįstamos tam tikros teisės, bet dėl to, kad jis turi įgimtą savo asmens orumą ir kilnumą.

Be šios kelionės į JTO ir ta pačia proga į dvi JAV vyskupijas, pernai liepą Šventasis Tėvas nuvyko į Australiją ir dalyvavo Sidnėjūje vykusiose Pasaulio jaunimo dienos. Dar viena popiežiaus kelionė už Italijos ribų surengta rugsėjo viduryje. Benediktas XVI nuvyko į Lurdą drauge su Prancūzijos katalikais ir šimtais tūkstančių piligrimų iš viso pasaulio paminėti Mergelės Marijos apsireiškimų 150-ųjų metinių.

Pernai popiežius aplankė ir keturias Marijos šventoves Italijoje – nuo Genujos siaurėje iki *Finibus Terrae* – „Žemės pakraščiu“ Marijos šventovės pačiame piečiausiam Apeninų pusiasalio pakraštyje. Prieš metų pabaigą taip pat įvyko du instituciniai popiežiaus vizitai Italijoje: spalį – pas Italijos prezidentą, gruodžio pradžioje – apsilankymas Italijos ambasadoje prie Šventojo Sosto.

Apžvelgiant svarbiausius praėjusių metų įvykius, būtina priminti ir tris spalio savaites vykusią Vyskupų Sinodo asamblėją, skirtą Dievo žodžiui Bažnyčios gyvenime ir misijoje. Netolimoje ateityje, tikriausiai jau šiemet, turėtų pasirodyti Sinodo darbus apibendrinantis oficialus baigiamasis dokumentas – Benedikto XVI posinodinis apaštališkasis paraginimas. Kas bus jame rašoma, sužinosime tada, kai dokumentas bus paskelbtas, tačiau jau ir dabar drąsiai galima sakyti, kad popiežius ragins geriau susipažinti su Šventuoju Raštu, melstis jo tekstais, padaryti jį mūsų kasdienio gyvenimo kokybės matu. Nes kokie mes krikščionys, jei Šventasis Raštas mums svetimas ar galbūt net nesame jo skaitę?

Bažnyčia Lietuvoje

Pernai krikščionys aktyviai dalyvavo visuomenės gyvenime. Jų balsas nesyk girdėjosi svarstant gyvybės apsaugos, šeimos, alkoholio plitimo kontrolės reikalus. Ne veltui pasigirdo nuomonių, kad Bažnyčia esą neturinti teisės kištis į visuomenės gyvenimą. Tai paskatino apžvalgininką K. Girnių viešojoje erdvėje retoriškai paklausti: „Ar sakykla – vienintelis forumas tikintiesiems?“ ir išsakyti įsitikinimą, kad „tikintieji turi tas pačias teises kaip visi kiti piliečiai, juolab kad Konstitucija garantuoja visų lygiateisiškumą bei nevaržomą tikėjimo ir sąžinės laisvę“.

Įvykiai parodė, kad sakyklomis apsiriboti būtų nuodėmė. 2008-ieji Seimo nutarimu buvo paskelbti Blaivybės metais. Metų slenkstis peržengtas siaučiant kovai dėl alkoholio reklamos draudimo. Vyko manipuliacijos krepšinio mėgėjų jausmais – esą, televizijoms bus uždrausta džiuginti tautiečius tiesioginėmis rungtynių transliacijomis. Kardinolas Audrys Juozas Bačkis ir arkivyskupas Sigitas Tamkevičius specialioje spaudos konferencijoje perspėjo visuomenę apie svai galų gamintojų bei televizinių šantažą ir savo kreipimesi demaskavo nesąžiningą alkoholio bei žiniasklaidos verslo grupės kampaniją, o krepšinio aistruoliams priminė: „Būtent dėl agresyvaus alkoholio brukimo visais informacijos kanalais, dėl jo „laisvos“ prekybos krepšinio aikštelės nesulaukė šimtų talentingų vaikinių ir merginų. <...> Jie, drauge ir mes, netapome pasaulio ar Europos čempionais.“

Sausio pradžioje vykusiame Seimo posėdyje vis dėlto nebuvo panaikinti alkoholio reklamos ribojimai, ir nei pasaulis sugriuvo, nei televizijos bankrutavo, ir visos varžybos galėjo būti transliuojamos. Ciniškas aludarių ir televizinių suokalbis sukėlė aktyvų visuomenininkų pasipriešinimą, papiktino tuos žmones, kurie dar suvokia atsakomybę už savo vaikų ateitį. Pagirtina, kad ir nuolat kritikuotas ankstesnės kadencijos Seimas nepasidavė alkoholio gamybos magnatų spaudimui ir atliko vertybinį pasirinkimą.

Kitas didelio atgarsio susilaukęs 2008-ųjų įvykis – Valstybinės šeimos politikos koncepcijos svarstymas. Birželį

Seimas galutinai pritarė Koncepcijai. Nepaisydami didžiulio priešiška nusiteikusių jėgų spaudimo, ją parėmė dauguma parlamentarų. Taip jie tik atsiliepė į gyventojų lūkesčius, nes Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos užsakymu bendrovės *Vilmorus* atlikta apklausa parodė, kad du trečdaliai Lietuvos gyventojų šeimą tapatina su santuoka, o keturi penktadaliai norėtų, kad jų vaikai ir vaikaičiai gimtų santuokoje. Tik 7 proc. apklaustųjų pirmenybę teikė kitokiems bendro gyvenimo modeliams.

Lietuvos Vyskupų Konferencija savo komunikate išreiškė dėkingumą Koncepcijai inicijavusiems, ją rengusiems ir rėmusiems politikams bei visiems žmonėms, vienaip ar kitaip prisidėjusiems, kad ji būtų priimta. Vyskupai džiaugėsi pačių šeimų sąmoningumu bei ištraukimu į Koncepcijos aptarimą ir vylėsi, jog ateityje Seimo nariai dažniau ras savyje jėgų, išminties bei politinės valios imtis valstybei bei tautai svarbių sprendimų. Norisi tikėti, kad Koncepcija yra tik pirmas žingsnis stiprinant šeimos instituciją ir ši, kiek atsitiesus po sunkmečio, įgis konkrečią išraišką mūsų įstatymų leidyboje.

Netilo diskusijos dėl Gyvybės prenatalinėje fazėje apsaugos įstatymo projekto, kuris turėtų riboti abortų teisę. Kovą vėl pasigirdo arkivyskupo S. Tamkevičiaus balsas, ginantis gydytojų akušerių-ginekologų teisę atsakyti teikti paslaugas, prieštaraujančias jų moralinėms nuostatoms ar religiniams įsitikinimams. To neleido naujoji Sveikatos apsaugos ministerijos norma „Gydytojas akušeris-ginekologas“, įpareigojanti visus būsimojus šios srities specialistus privaloma tvarka išmokyti atlikti nėštumo nutraukimo procedūras. Taip gydytojui ne tik atimama pasirinkimo galimybė: ši profesija tampa neprieinama religingiems jaunuoliams arba jie turi eiti į kompromisus su savo sąžine.

Rugsėjį sukako 15 metų, kai mūsų šalyje lankėsi popiežius Jonas Paulius II. Ši data gražiai sutapo su svar-

biausiu ne tik rugsėjo, bet ir visų metų Lietuvos Bažnyčios gyvenimo įvykiu – Švč. M. Marijos apsireiškimo Šiluvoje 400 m. jubiliejumi. Per visus 2008-uosius Šiluva buvo traukos centras, čia vyko renginiai, šventės, rekolekcijos. Vienas tokių – tarptautinis Tautų Sekminių projektas, suorganizuotas Atsinaujinimo Šventojoje Dvasioje judėjimo.

Rugsėjo 6–15 d. Šiluva sutraukė minias maldininkų. Didžioji mūsų šalies pasaulietinės žiniasklaidos dalis reagavo apatiškai, o tarptautinės agentūros atsiuntė savo atstovus į šią šventę ir ją plačiai nušvietė pasaulio katalikų bendruomenei. Paminėti Jubiliejaus, tapusio mūsų šalies Bažnyčios reprezentacija, ir dalyvauti turiningoje iškilmų programoje atvyko daugybė maldininkų bei garbingų svečių ne tik iš visų Lietuvos kampelių, bet ir iš užsienio. Itin reikšminga, kad Benediktas XVI atsiuntė ypatingąjį pasiuntinį kardinolą Joachimą Meisnerį; pats popiežius tą sekmadienį dalyvavo Marijos apsireiškimo Lurde 150 metų jubiliejaus iškilmėse. Kard. J. Meisneris

Algirdo Kazlos nuotrauka

sakė, kad tądien Europoje buvo pastatytas maldos tiltas tarp Lurdo ir Šiluvos, sujungęs žemyno Rytus ir Vakarus.

Vis dėlto labiausiai šio įvykio dvasią atskleidžia jubiliejinio renginio iniciatoriaus ir globėjo Kauno arkivyskupo metropolito S. Tamkevičiaus žodžiai, pasakyti interviu tinklalapiui *bernardinai.lt*: „Buvo be galo gera matyti per Jubiliejų daugybę žmonių, draugiškai ir ramiai nusiteikusių, neskubančių, taikiai vaikštinėjančių šeimų su vaikais, žmonių, atliekančių išpažintį, adorojančių Švenčiausiąjį Sakramentą,

tiesiog besimeldžiančių. Juk be galo gražus tas pagaliau sustojęs ir maldoje nurimęs žmogus, kuris kasdienybėje gal irgi yra tik skubantis ir lekiantis kaip daugelis iš mūsų.“

Jubiliejaus šventimas vainikuotas lapkričio pabaigoje vykusia Kauno arkivyskupijos piligrimų kelione į Romą. Arkivysk. S. Tamkevičiaus ir vysk. J. Ivanausko vadovaujama kunigų, kurijos darbuotojų, savanorių, parapijų atstovų grupė šventė Eucharistiją Švč. M. Marijos Didžiojoje bazilikoje, kurios koplyčioje yra garsioji „Kelrodės“ ikona (jos autorystė priskiriama šv. Lukui; manoma, kad būtent pagal ją nutapytas Šiluvos Dievo Motinos su Kūdikiu paveikslas). Drauge švęstos Mišios ant apaštalo šv. Pauliaus kapo pastatytoje bazilikoje. Už Lietuvą ir Bažnyčią melstasi Aušros Vartų lietuvių koplyčioje Vatikano Šv. Petro bazilikos požemiuose. Čia suklupta maldai ir prie Jono Pauliaus II kapo. Popiežius Benediktas XVI piligrimus lietuviškai pasveikino bei palaimino trečiadienio audiencijoje. Maldininkus svetingai priėmė ką tik savo 60-metį atšventusios Popiežiškosios lietuvių šv. Kazimiero kolegijos rektorius mons. P. Šiurys, čia studijuojantys kunigai bei svečių namų *Villa Lituania* tarnautojai.

Šiluvos sukaktis tampa simboliniu tiltu į kitą jubiliejų – Lietuvos vardo tūkstantmečio paminėjimo. Advento laiške vyskupai 2009-uosius paskelbė Jubiliejiniais Evangelijos žinios tūkstantmetei Lietuvai metais. Galbūt toks šventimas primins visiems, kur vertėtų ieškoti savo šaknų, vertybinės atramos, bei paskatins krikščionis aktyviau įsipareigoti mūsų visuomenės reevangelizacijai atnaujinant ir atjauninant jos veidą.

Tokį atjauninimą žada ir kita šventė: šiemet gegužės 1–3 d. Vilniuje rengiamas Taizé bendruomenės Europos jaunimo susitikimas. Tad prasidėję metai kviečia stipriau jungtis į bendrystę ir Evangelijos žinios skleidimą.

Jonas MALINAUSKAS,
Jonas ŽEMAITAITIS

Ekumenizmo debesys ir prošvaistės

Ar kartais krikščionys nėra panašūs į subyrėjusią šeimą? Jos narius jungia drauge nugyventi metai, meilės pradžios prisiminimai, tie patys patirti dalykai. Tačiau jie kiekvienas kitiškai suvokia gyvenimą, vertybes, pasaulį... Tad juos vienija bendra praeitis, bet skiria dabartis. Kaip sutuoktinius išskiria neištikimybė vienas kitam duotai priesaikai, taip ir Bažnyčios narius skaldo neištikimybė Kristaus įsakymui: „Aš jums duodu naują įsakymą, kad jūs vienas kitą mylėtumėte: kaip aš jus mylėjau, kad ir jūs taip mylėtumėte vienas kitą!“ (*Jn 13, 34*). Vis dėlto sausio mėnesį švenčiama Maldos už krikščionių vienybę savaitė skirta puoselėti vilčiai, kad įmanomas atleidimas, susitaikymas ir bendrystė. Kokie ženklai praėjusiais metais lydėjo krikščionis nelengvame vienijimosi kelyje?

Nuo jubiliejų iki... muštynių

Visų pirma tenka konstatuoti, kad gražius mėginimus rasti bendrą kalbą ne kartą temdė aštri priešprieša ir nauja įtampa. Štai Anglikonų Bažnyčios sinodas liepą balsavo už tai, kad moterys būtų šventinamos į vyskupes, ir tai sudavė stiprų smūgį ekumenizmui, nes Romos Katalikų ir Rytų Bažnyčios neleidžia tokios galimybės. Juk Anglikonų Bažnyčia, išlaikydama septynių sakramentų tvarką, buvo artimiausia ekumeninio dialogo su šiomis Bažnyčiomis partnerė. Tačiau po sprendimo šventinti moteris į vyskupes anglikonų ryšiai su apaštaline ipėdinyste nutrūksta. Tai reiškia ir sakramentų tvarkos pakeitimą kalbant ne tik apie šventimus, bet ypač apie Eucharistiją. Skilimo grėsmė iškilo ir pačiai Anglikonų Bažnyčiai, nes konservatyvieji anglikonai išreiškė nepasitenkinimą tokiu sprendimu ir prabilo apie galimybę pereiti pas katalikus, o tai tik padidintų įtampą.

Pasaulį apskriejo žinia apie muštynes Kristaus kapo bazilikoje Jeruzalėje, kilusias tarp čia į liturgines apeigas susirinkusių armėnų ortodoksų ir šventovėje tuo pat metu buvusių graikų ortodoksų dvasininkų; šis įvykis tapo tikru antiludijimu.

Tačiau būta ir viltingų dalykų. Pernai skelbdamas Šv. apaštalo Pauliaus metus, popiežius išreiškė pageidavimą, kad jie turėtų ekumeninį atspalvį. Tad įvairios pamaldos, susitikimai, konferencijos pasižymėjo ekumenizmo dvasia, kuri, tikėti-

na, išliks ir per antrąjį jubiliejinių metų pusmetį. Kito, Švč. Mergelės Marijos apsireiškimo Lurde, jubiliejaus proga čia kaip piligrimas atvyko anglikonų primas Kenterberio arkivyskupas Rowanas Williamsas.

2008-aisiais 60 metų sukaktį šventė Ekumeninė Bažnyčių Taryba (COE), arba Pasaulinė Bažnyčių Taryba (WCC), turinti 349 nares iš maždaug 100 pasaulio valstybių. Visos narės formaliai vienija per 560 milijonų tikinčiųjų. Tarybos veikla vertinama nevienareikšmiškai (Katalikų Bažnyčia nėra šios Tarybos narė, nors daug metų su ja glaudžiai bendradarbiauja), tačiau ji lieka ženklu, kad dialogas įmanomas tarp kartais visiškai priešingų pozicijų.

Kokią Bažnyčią paliko patriarchas Aleksijus II

Svarbiausiu praėjusių metų įvykiu tapo Maskvos ir visos Rusijos Stačiatikių Bažnyčios patriarcho Aleksijaus II iškeliavimas pas Viešpatį. Patriarcho asmenybė susilaukė prieštarų vertinimų. Viena vertus, šio dvasininko pečius spaudė didžiulė našta, nes tapus Rusijos stačiatikių galva jam teko sunki misija – atkurti šiame krašte stačiatikybę. Aleksijus II, paveldėjęs ateizmo nuokotą šalį, paliko ją patiriančią religinį atgimimą.

Kita vertus, jį nuolat lydėjo numanomo bendradarbiavimo su KGB šleifas. Patriarchas pasižymėjo neslepiaimu lojalumu valdžiai, ir dėl to rusų Stačiatikių Bažnyčia tapo kone valstybės institucija. Po mirties analitikai Aleksijų II pavadino „centristine figūra“. Mat jis pažabojė nacionalistinių tendencijų, Maskvos kaip naujojo Konstantinopolio idėjų, Bažnyčios viršenybės prieš valstybę šalininkus. To siekė į pagalbą pasitelkdamas dvasininkus, vengdamas rengti vietinius susirinkimus (nesukvietė jų nė vieno), kuriuose savo žodį turėtų ir dažniausiai fundamentalizmu garsėjantys pasauliečiai. Tad klerikalizmas tapo ginklu, padėjusiu patriarchui neleisti, kad Rusijos stačiatikybėje įsivyratų sumaištis. Tačiau tam buvo paaukotas liberalusis Bažnyčios sparnas, sugniuždyti visi mėginimai reformuoti stačiatikybę.

Nenuostabu, jog jam valdant taip sunkiai mezgėsi ekumeninis dialogas tarp Maskvos ir Vatikano. Juk ekumenizmas buvo paaukotas dėl vietinių interesų.

Taip pat žlugo ilgai puoselėta viltis surengti Aleksijaus II ir Jono Pauliaus II susitikimą. Maža to, patriarchas daug nuveikė, kad atsirastų religinių mažumų veiklą ribojantis įstatymas, itin apsunkinęs katalikų (ir kitų konfesijų) veiklą Rusijoje. Vis dėlto likus kelioms savaitėms iki iškeliavimo Aleksijus II parašė laišką popiežiui Benediktui XVI.

Patriarchas Aleksijus II, Vilniaus arkivyskupas A. J. Bačkis ir tuometinis LVK generalinis sekretorius vyskupas J. Boruta Aušros Vartuose. 1997 m. liepos 27 d. *Eltos nuotrauka*

Kaip žinoma, tuoj po Aleksijaus II mirties į patriarcho sostą jo sergėtoju (arba laikinuoju administratoriumi) buvo išrinktas Kaliningrado ir Smolensko metropolitas Kirilas, rusų Stačiatikių Bažnyčios viešųjų ryšių atstovas. Paprastai patriarchu tampa tuo metu sosto sergėtojo pareigas einantis asmuo, tad realu, kad metropolitas Kirilas taps Aleksijaus II įpėdiniu. Jis – ryški Stačiatikių Bažnyčios asmenybė, labiau pasižyminti diplomatinėmis kalbomis nei stačiokiškais pareiškimais. Jis lankėsi daugybėje šalių (tarp jų ir Lietuvoje), ne sykį – ir Vatikane, bendravo su popiežiumi. Metropolitui Kirilui tapus patriarchu, tikėtina, kad įvyktų istorinis Maskvos patriarcho ir Romos popiežiaus susitikimas, kuris reikštų Rytų ir Vakarų Bažnyčių santykių atšilimą. Tad ekumenizmo perspektyva vis teikia vilčių.

Tomas VILUCKAS

Minint Evangelijos skelbimo Lietuvai tūkstantmetį mūsų ganytojai ragina sugrįžti prie Šventojo Rašto – visų krikščionių atgaivos ir vienybės šaltinio.

Norintiems širdimi jį perprasti – puikus pagalbininkas **ŽODIS tarp mūsų**. Žurnale pateikiamos dviejų mėnesių liturginių skaitinių kasdienės meditacijos.

ŽODĮ tarp mūsų galite užsiprenumeruoti visuose Lietuvos pašto skyriuose. Prenumeratos kaina pusmečiui – tik 13,5 Lt **Indeksas 5222**
Žurnalo teiraukitės katalikų knygynuose bei parapijose.

ŽODIS
tarp mūsų

LITURGINIŲ SKAITINIŲ KASDIENĖS MEDITACIJOS

Viltys ir kompromisai

Dr. Andrius NAVICKAS

Politika yra kompromisų menas. Dažnai tenka tenkintis sprendimais, suderintais su kita pozicija turinčiais politikais.

Sprendimais, kuriuos priimant tenka ką nors paaukoti, jei norima, kad jie apskritai būtų priimti. Vienas iš svarbiausių klausimų politikoje – kiek galima atsitraukti nuo savo pozicijos, idant būtų įmanoma kalbėti apie abipusėmis nuolaidomis pasiektą susitarimą, o ne vertybių išdavystę?

Mano įsitikinimu, kompromisą nuo išdavystės skiria tai, kad jis išlieka išpažįtamų vertybių rėmuose. Jei šie rėmai atmetami kaip nereikalingas kliuvinys – tai jau ne kompromisas, bet išdavystė. Deja, dažnai nutinka taip. Atrodytų, sąžiningi politikai pradeda siekti svarbaus principinio sprendimo. Kad jis būtų priimtinas ir kitiems, pridedama daugybė pataisų. Kai pagaliau tikslas, regis, pasiektas, pasirodo, kad taip nukreivota į šalį, jog nebėra kuo džiaugtis...

Priminti perskyrą tarp kompromiso ir vertybių išdavystės paskatino dabartinė politinė situacija, kai į Permainų koaliciją susijungė skirtingų pasaulėžiūrų atstovai.

Nepamirškime, kad Liberalų sąjūdis prieš rinkimus akcentavo, jog vienas svarbiausių uždavinių – atšaukti esą diskriminuojančią Valstybinę šeimos politikos koncepciją. Liberalcentristai priklausė buvusiai Vyriausybei, kuri, pasak dabartinės valdžios, buvo švaistūnė, tarnavo kelioms finansinėms grupuotėms ir deramai nesirengė ekonominei krizei. Tautos prisikėlimo partija – neseniai susibūrusi bičiulių grupė, kurios vadovas per rinkimus tyčiojosi iš bandymų riboti alkoholio reklamą

ir melavo, jog po rinkimų pasiūlys didelį būrį Vyriausybėje galinčių dirbti profesionalų.

Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų rinkimų programa gerokai skyrėsi nuo minėtų politinių grupių nuostatų. Natūralu, kad bendras darbas su kiek kitokias pažiūras turinčiais politikais reikalauja kompromisų. Suprantamas dabartinio ministro pirmininko, šios partijos lyderio, Andriaus Kubiliaus raginimas, jog neverta šiandien peštis dėl smulkmenų, nes gyvybiškai svarbu siekti pamatinių susitarimų ekonomikos srityje. Tačiau ar tokie dalykai, kaip kova prieš alkoholio propagavimą, parama šeimai, parama kultūrai, tėra smulkmenos, dėl kurių esą galima nusileisti?

Turėtume džiaugtis, kad pagaliau ir Lietuvoje turėsime Šeimos ir socialinių reikalų ministeriją. Tai anaiptol nėra naujovė Europoje. Šis nutarimas atitinka TS-LKD nuostatą, kad veiksminga šeimos politika yra svarbiausias raktas,

Tomo Vyšniausko nuotrauka

leidžiantis atrakinti sudėtingų socialinių problemų spynas. Tačiau vien pavadinimo keitimas nieko nekeičia. Tai, kad Permainų vyriausybės programoje šeimos politikos klausimams skiriamas labai menkas vaidmuo, – svarbus signalas suklusti. Panašu, kad TS-LKD nebepabrėžia nuostatos, jog ekonominių klausimų sprendimas nebus veiksmingas tol, kol nesustabdysime vertybių erozijos.

Suprantu, kad stengiamasi neerzinti koalicijos partnerių, tačiau neramu dėl tokio „neerzinimo“ rezultato: naujoji Vyriausybės programa savo dvasia ir struktūra yra liberali programa, turinti nedidelių konservatizmo ir krikščioniškosios demokratijos priemaišų.

Tiesa, būtina matyti ne tik grėsmes ir abejotinus sprendimus, bet ir gerus pokyčius. Esu įsitikinęs, kad naujajame Seime ir Vyriausybėje yra kur kas daugiau sąžiningų, išmintingų politikų, nei buvo iki šiol. Jei tie, kurie stengiasi dirbti bendrojo gėrio labui, dar jaustų ir visuomenės palaikymą...

Pilietinės grupės, susivienijimai nūnai gali turėti didelės įtakos naujajai politinei darbotvarkei. Svarbu, jog nenumotume ranka pareikšdami: tegu daro, ką nori. Naujajai valdžiai labai reikalinga piliečių parama. Ne pataikavimas, bet sąžiningas ir reiklus dialogas.

2009-uosius pradėdame šiek kiek išsigandę ir sunerimę. Tačiau neužmirkime, kad ekonominė krizė gali tapti netgi svarbiu teigiamu postūmiu mūsų šaliai, jei tik sugebėsime nebevergauti vartojimo stabui ir tvirta kasdiene laikysena stiprinsime vertybinius valstybės pamatus.

Tikiu, kad per šiuos metus tikrai nepalūšime ir net sustiprėsime. Juk Viešpats daugiausia išbandymų siunčia tiems, kuriuos labiausiai myli.

Įtakingiausias pavyzdys

Antanas SAULAITIS SJ

Su kiekviena skautiškojo jaunimo karta aptardami tradicijas, papročius ir sąjūdžio taisykles, stabtelėjame prie priesakų (įstatų). Jų, atspindinčių skautų šūkius „Dievui, Tėvynei, artimui“ ir „Budėk!“ bei pačių skautavimo mintį, esama dešimt.

Tada taip paklausiama: „Viešpats Dievas aukščiau už viską, tad kodėl vardijant priesakus šis – „Skautas ištikimas Dievui ir Tėvynei; skautė ištikima Dievui ir Tėvynei“ – tariamas tik antras?“ Atsakymą netrukus išsiaiškiname žvelgdami į pirmąjį įstatą: „Skautas tiesus ir laikosi savo žodžio.“ Pirmasis sąžinės, savigarbos, ištvermės ir teisingumo priesakas yra visų kitų ir viso kito pagrindas.

Nuo mažens žinome, kad laikytis žodžio nėra lengva. Čia daug padeda aplinkos kultūra, iš pradžių namuose, vėliau mokykloje, tarp draugų, visuomenėje. Ir verslas grindžiamas sutartimis – iš tikrųjų pasitikėjimu vienas kitu.

Romualdo Rakausko nuotrauka

Pripratusiam pažadus tesėti tikra atgaiva yra kultūros, kuriose nesitikima pažadų vaisiaus ar besąlygiškos ištikimybės. Jei visuomenė sutartinai tvirtina: „Neišėjo, nepavyko“, tai ir pavienis asmuo nebesigėdija, kai kitų viltys sudūžta. Arba kai veikiama, daroma, rašoma tik dėl akių – kam tikėtis viso reikalo esmės, prasmės ir naudos? Brazilijoje sakoma: „Daryti tik tiek, kad anglas pamatytų – kad jam atrodytų gerai“ (anglai šioje šalyje tiesė geležinkelius, vadovavo pramonei). Dar šiek tiek savigarba besiremiančią sąžinę truputį ramina paguodos žodžiai: „Tai kas; nieko tokio; didelis daiktas; kada nors...“

Pasitikėjimas skatina pasitikėjimą, ištikimybė ugdo ištikimybę. Pavyzdys uždega.

Žodžio liudytojai yra menonitų atšaka, angliškai vadinama *Amish*. Gyvena jie be elektros, rengiasi kukliai, važiuoja ratais, yra labai solidarūs ir atlaidūs. Su jais niekas nesudaro verslo ar darbo sutarčių, nes jie nepripažįsta tokių dokumentų – žmogaus žodžio pakanka. Atlikę kitatikiams darbą, grąžins pinigų, jeigu bus išleidę mažiau negu sutarta.

Esama daugybės lietuvių ištikimybės pavyzdžių. Sovietmečiu vyras ar žmona savo ištremtą sutuoktinį nuseka į Sibirą. Laisvės kovotojas verčiau pats nukenčia negu rizikuoja savuosius išduoti. Sužadėtiniui mirus ar sutuoktiniui žuvus, moteris ilgai neišteka. Karui atskyrus šeimas, mintys tik ir sukasi apie toli likusius artimuosius. Fizikos profesorius Ignas Končius (1886–1975) tokią širdgėlą išreikšdavo drožinėdamas žemaičių kryžius ir kopltyteles.

Kasdienę ištvermę liudija gatve einantys seneliukai – vyras ir žmona, susikibę rankomis, taip pat prie sunkiai sergančio vaikelio palinkę tėvas ir motina, savo šeimas auginantys ir senus tėvelius ar senelius slaugantys suaugę vaikai (Jungtinėse Amerikos Valstijose 40 milijonų žmonių namuose slaugo ligonį). Kaimynai, kurie ištikimai rūpinasi, globoja vienišą kaimyną ar kitokios pagalbos neturinčią našlę. Tėvai, „kariaujantys“ su savo paaugliais ir besistengiantys susigrąžinti pasitikėjimą, kai vaikas netinkamu elgesiu būna jį sugriovęs.

Labai mielas krikščioniškas pratimas – bandyti visą tūkstančio puslapių Šventąjį Raštą sutraukti į vieną ar du sakinius. Dažna Biblijoje aprašyto Dievo veikimo žmonijoje ir dėl žmogaus santrauka būna tokia: „Dievas ištikimas tiems, kurie juo pasitiki.“ Senajame Testamente skaitome: „Nors ir motina tave apleistų, aš tavęs neapleisiu“, – sako Viešpats, arba: „Kaip tėvas už rankų veda sūnelį, taip tave globosiu.“

Jėzaus Kristaus solidarumas su žmogumi šiame netobulame, sužeistame pasaulyje – įtakingiausias ištikimybės pavyzdys. Nė sunkiai mirčiai gresiant neatitraukia į dievišką dangų nuo žmonijos – savo mylimų žmonių – gyvenimo sąlygų, žadėdamas likti jai ir jiems ištikimas iki pasaulio pabaigos.

Neištikimybės labirintuose

Zita VASILIAUSKAITĖ, *psichologė*

Jei reikėtų pasakyti, dėl kokių šeimyninių santykių bėdų sutuoktiniai šiandien dažniausiai kreipiasi psichologinės pagalbos, nedvejočiau: dėl neištikimybės. Įdėmiau pažvelgus į tas poras, tektų pripažinti, kad maždaug dvi iš kiekvieno tokių šeimų trejeto kenčia dėl vyro ir viena – dėl moters neištikimybės. Tai dar nereikia, kad vedę vyrai dukart dažniau linkę svetimauti. Tiesiog nemažai jų patys bando ieškoti būdų šeimos gyvenime iškilusioms problemoms įveikti.

Sukrečianti žinia

Neištikimybės faktas yra labai rimtas smūgis poros santykiams. Tai sudėtingas reiškinys, susijęs ne tik ir ne tiek su asmens seksualiniu elgesiu, kiek ir su jo nuostatomis, vertybėmis, emocijomis. Sužinojęs apie antrosios pusės neištikimybę sutuoktinis patiria labai stiprų stresą – jis jaučiasi ne tik atstumtas, bet ir išduotas, apgautas, pažemintas, įskaudintas. Juk paprastai abu sutuoktiniai būna atidavę ne tik laiko, bet ir abipusių pastangų darniems bei laimingiems tarpusavio santykiams kurti. Jie viliasi, kad tos pastangos bus vaisingos ir jų ryšys bei meilė augs ir tobulės, kaip ir jie patys. Bet štai vieną dieną, neretai atsitiktinėmis aplinkybėmis (žinutė, vėlyvas skambutis į mobilųjį ir pan.), atsiskleidžia slepiama tiesa – sutuoktinis (-ė) yra neištikimas (-a). Tai sužinojus apima labai stiprus nesaugumo, o dažnai ir baimės jausmas, susijęs su grėsme šeimos išlikimui. Juk porą sieja ne tik abipusė meilė, bet ir bendri vaikai, turtas, draugai, o neretai ir verslas. Tad šeimyninių santykių pabaiga dažnai asocijuojasi su ligtolinio gyvenimo griūtimi, kuri paliečia nemažą artimų ir brangių žmonių būrį. Beje, neištikimasis labai dažnai kenčia taip pat, kaip ir išduotasis. Kiekvienas iš jų suvokia, kad atėjo laikas naujai įvertinti judviejų bendrą gyvenimą ir tada priimti labai atsakingą sprendimą – stengtis patobulinti santykius ir toliau gyventi kartu arba...

Ar galima TO išvengti? Ar galima TAI įveikti? Šiuos klausimus pravartu pasvarstyti kiekvienai šeimai, juolab kad nuo tokios grėsmės, kaip rodo praktinio darbo patirtis, šiandien niekas nėra apsaugotas. O viena iš dažniausių skyrybų priežasčių – kitos, naujos „meilės“ atsiradimas.

Sutuoktinių neištikimybė visada turi savo priežastis, kurias sąlygiškai galima suskirstyti į tris pagrindines grupes.

Neištikimybė kaip nepatenkinamų santykių šeimoje padarinys

Kartais sakoma, kad asmuo tapo neištikimas ne iš gero gyvenimo. Nūdien daugelis žmonių gyvena tokį intensy-

vų profesinį ir laisvalaikio gyvenimą, kad jiems nebelieka laiko puoselėti savo šeimyninių santykių ir jų prižiūrėti. Paprasčiau tariant, nerandama valandėlės kitos ramiai, atvirai pasišnekėti ir aptarti šeimyninių reikalų. Tokie sutuoktiniai panirę į savo atskirus pasaulius ir mažai besidomi vienas kitu. O ką jau kalbėti apie tas poras, kurių viena pusė išvažiuoja dirbti į užsienius. Tačiau kiekvienam žmogui kyla sunkumų, ir tada būtinai prireikia supratingo artimo asmens, kuriam būtų galima atsiverti. Kaip tik tokiu metu ir atsiranda tas „kitas“, suprantantis, išklausantis, paguodžiantis... Mat savoje šeimoje bendravimas būna apribotas tik įprastai atliekamomis buitinėmis pareigomis. Kai tokie sutuoktiniai dėl vieno iš jų neištikimybės kreipiasi psichologinės pagalbos, jie dažnai nustemba. Pasirodo, jau daug metų vienas iš jų (dažniausiai tas, kuris vėliau tapo neištikimas) yra nepatenkintas santykiais šeimoje. Į klausimą: „Kodėl tu man nieko nesakei?“ atsakoma: „O ar tu manęs kada nors klausei, kaip aš jaučiuosi?“ Taigi, neįautrumas vienas kitam, netgi abejingumas yra nereta neištikimybės šeimoje priežastis.

Be to, nors privalomai dalyvaujama sužadėtuosiu rengimosi santuokai programoje, nemažai būsimųjų sutuoktinių nepakankamai pasirengia šeimos gyvenimui. Jie linkę manyti, kad įvairios problemos kyla tik dėl to, jog vienas kitam netinka. Tada atsiranda poreikis, nors jau ir gyvenama šeimoje, toliau ieškoti „tinkamo“ vyro ar žmonos. Deja, šiuolaikinės psichologijos požiūriu, geromis žmonomis ir gerais vyrais ne gimstama, bet tampama. Tam reikalingos abiejų sutuoktinių pastangos, tarpusavio supratimas ir palaikymas. Ir tikrai, daug problemų sutuoktiniai sėkmingai įveiktų, jei nuolat atvirai ir pagarbiai bendrautų. O svarbiausia, sprenddami iškilusias bėdas, rūpindamiesi vienas kito poreikiais ir santykių kokybe, jie labiau apsaugotų šeimą nuo neištikimybės.

Neištikimybė kaip asmens ypatybė

Kad ir kaip skaudu pripažinti, tam tikra žmonių dalis dėl įvairių priežasčių nesugeba išpareigoti ilga-

laikiams ištikimiems santykiams. Šiems asmenims ištikimybė nėra vertybė. Kartais taip atsitinka dėl to, kad matė netinkamą savo tėvų pavyzdį (pvz., neištikimybę), kuris jiems tapo gyvenimo norma. Mano praktikoje pasitaikė, kad dar būdami sužadėtiniais asmenys jau svetimavo. Tai rimtas signalas kitai pusei. Tikėtis, kad po vedybų toks žmogus galėtų pasikeisti, būtų neatsakingai naivu.

Esama žmonių, kurie, siekdami įveikti nevisavertiskumo kompleksą (beje, susiformavusį dėl neteisingo auklėjimo šeimoje), jaučia didesnę poreikį būti geidžiami ir pripažinti priešingos lyties atstovų. Svarbūs ir reikšmingi jie jaučiasi tik nuolat „užkariaudami“ kitus. Toks žmogus neretai net skaičiuoja šias „pergales“ ir nesivaržo jomis girtis bendradarbiams ar draugams. Kai kurie asmenys naujais „ryšiais“ gelbstisi nuo kasdienybės nuobodulio. Jiems neištikimybė – tik būdas šeimos gyvenimo rutinai pajavairinti. O kartais griežto auklėjimo atmosferoje užaugęs žmogus jaučia ypatingą poreikį elgtis priešingai, nei reikalauja aplinkybės, kad įrodytų sau, jog jis ne „mazgotė“. Todėl, kad ir kaip paradoksaliai skambėtų, lauždamas ištikimybės priesaką pirmiausia sau pačiam mėgina įrodyti, jog sugeba ir nepaklusti aplinkybėms. Be to, esti asmenų, kurie, siekdami karjeros, materialios naudos ar kitokių tikslų, nesigėdija griebtis visokių priemonių, įskaitant ir neištikimybę.

Deja, tokio tipo žmonių mūsų gyvenime ne tiek jau mažai. Net ir atskleidus svetimavimą, jie dažniausiai nesijaučia kalti ir stebisi situotinio sutrikimu ir skausmu. Todėl labai svarbu sužadėtiniais kuo geriau vienas kitą pažinti ir suprasti, kad judviejų vertybių panašumas yra viena iš sąlygų laimingam šeimos gyvenimui kurti.

Neištikimybė kaip toleruojamas ir net skatintinas reiškinys vartotojiškoje visuomenėje

Mus visus daugiau arba mažiau veikia informacija, sklindanti iš žiniasklaidos priemonių. Ir reikia su kartėliu pripažinti, kad vartotojiškoje visuomenėje neištikimybė yra ne tik toleruojamas, bet ir skatinamas reiškinys. Į neištikimybę linkę asmenys yra didesni viso komplekso prekių (pradedant grožio industrijos produktais ir baigiant įvairiais medikamentais) bei paslaugų vartotojai. Visuomenei tiesiogiai arba netiesiogiai peršama nuomonė, jog nūdienis žmogus jokia būdu neapsiriboja intymiais santykiais šeimoje, kad dabar esą šiuolaikiška būti neištikimam. Kitaip manančių balsai tėra silpni ir gožiami vartotojiškumo triukšmo. Ir dalis žmonių pasiduoda šiam spaudimui. Pasitaiko, kad užtenka pereiti į darbietę, kur neištikimybė laikoma norma, ir žmogus patenka į svetimavimo žabangas. Kar-

tais prireikia nemažai pastangų ir asmens brandumo, norint atsilaikyti prieš bendradarbių spaudimą. Užtat labai svarbu kuo plačiau ir garsiau skleisti nuostatą, kad šeimoje galima jaustis laimingam ir būti ištikimam.

Sutuoktinių svetimavimas opus daugelyje šalių. Antai šveicarų psichologai atliko įdomų tyrimą. Šimtai vedusių porų turėjo atsakyti į klausimą: „Kas, tavo manymu, geriau – ar kad sutuoktinis turėtų intymių santykių su kitu asmeniu ir per juos galvotų apie tave, ar

Aurimo Dunausko nuotrauka

kad intymių santykių su tavimi metu galvotų (svajotų) apie kitą?“ Pasirodo, dauguma moterų renkasi pirmąjį variantą („kad galvotų apie mane, tegu ir svetimaudamas“), tuo tarpu didžiuma vyrų – antrąjį atsakymo variantą, t. y. jie norėtų, kad žmona nė už ką intymiai nebendrautų su kitu – „jau verčiau lytiškai bendraudama su manimi tegalvoja ne apie mane, o apie kitą vyriškį“. Tai patvirtina ir psichologinio konsultavimo praktika. Nors tiek vyrai, tiek moterys labai sunkiai išgyvena sutuotinio neištikimybę, moterys dažniau linkusios tai atleisti vyrui, nei vyras žmonai. Prieš kelerius metus JAV išleistoje knygoje „Baisūs, bet teisingi faktai“ teigiama, kad iš 600 anonimiškai apklaustų asmenų, savo santuoką laikančių sėkminga, tik 25 procentai yra išsaugoję santuokinę ištikimybę.

Taigi, žinant šios negandos paplitimo mastą, reikėtų kiekvienam vedusiam ar ištėkėjusiai savęs paklausti: ar mano elgesys (per didelis užimtumas, laiko stygius, nepagarba, nesiskaitymas, tiesiog nejautrumas ir kt.) neskatina žmonos arba vyro ieškoti švelnumo bendraujant su kitais asmenimis? Juk reikia pripažinti, kad jo ar jos neištikimybė – tai taškas, į kurį pora atėjo gyvendama drauge, tad atsakomybė krinta ant abiejų sutuoktinių pečių. Supratimas, kokį didelį pavojų tolesniems santykiams kelia svetimavimo faktas, gali padėti ne tik juos atnaujinti, bet ir pakeisti kokybiškesniais. Kaip rodo ir psichologinio konsultavimo praktika, tokia išeitis anaipatol nėra reta!

O jei šiek tiek neištikimas?

Julius KVEDARAUSKAS, *psichologas*

Kai mąstau apie neištikimybę, pirmiausia norisi prisiminti artimuosius, pažįstamus. Tik jau ne save, aišku. Man juk viskas gerai: septinti metai gyvenu toje pačioje santuokoje ir per tiek laiko nė žingsnio nepasukau „į šalį“, iš skęstančios

Lietuvėlės nepabėgau, aštuonerius metus ištikimai dirbu toje pačioje ligoninėje. Taigi, gyvenu ištikimą gyvenimą. Tik... kartais toji ištikimybė labai jau prislegia. Mane patį ir aplinkinius. Ir tada man toptelėja: o ar visiems nepalengvėtų, jeigu būčiau bent šiek tiek neištikimas?..

Susimąstau ir dėl to, ar tikra ta mano ištikimybė. Ar tokios ištikimybės mokė Kristus? Gal ji tik fariziejiška, pagrįsta sausų įstatymų laikymusi? Skurdinanti, ribojanti. O juk Kristus gyveno ir mokė tam, kad „apsčiai gyvenimo turėtume“, o ne tam, kad uždustume savo ištikimybėje. Taigi, ištikimybė neturėtų slėgti ir liūdinti.

Ir apskritai – kas yra ištikimybė? Išsiverčiu šį žodį iš kelių kalbų ir suprantu, kad lotynų kilmės kalbose jis tiesiogiai susijęs su tikėjimu. Juk ir mūsų kalboje šis žodis tiesiogiai kyla iš *tikėti*. Be to, ištikimybės sąvoka turbūt daugumai asocijuojasi su pastovumu, ilgalaikiškumu. Tad ištikimybę apsibrėžiu kaip pastovų, nesvyruojantį tikėjimą, arba, kitaip tariant, tikėjimą nepaisant nieko. Ir svarstau, ar mano ištikimybė susijusi su tokiu tikėjimu? Remdamasis dviem svarbiausiais Kristaus įsakymais, apimančiais Dievo, savęs ir artimo meilę, galvoju apie ištikimybę Dievui, sau ir artimui.

Susimąstau, ar visada tikiu į Dievą: ar tikiu ir tada, kai atrodo, jog Jis mane apleido? Ar visada tikiu saviimi, net tada, kai saviimi nusiviliu? Juk kaip galėčiau būti ištikimas artimui, jeigu nebūčiau ištikimas sau? Ar tebetikiu savo idealais, svajonėmis, ar lieku jiems

ištikimas tada, kai niekas nebesiseka ir natūraliai norėčiau visko atsisakyti? Ar lieku ištikimas savo kūnui, net tada kai jis, skausmo apimtas, tampa mano priešu? Ar tikiu savo artimu net tada, kai jis mane įskaudina, nuo manęs nusigręžia? Ar tikiu bendruomene, kai ima atrodyti, kad visi joje rūpinasi tik savimi? Ar tikiu Lietuva, kai tiek daug žmonių iš jos bėga?

Mano atsakymai – ne, ne, ne. Tikrai ne visada tikiu. Tikrai silpnas mano tikėjimas, silpna ištikimybė...

Labai mėgstu „Artumoje“ spausdinamų Giovannino Guareschio apsakymo veikėją kunigą Don Kamilį. Už jo netradicinę, maištaujančią ištikimybę Kristui. Ir už tai, kad mėgsta ginčytis su Nukryžiuotoju. Pats ginčytis vis dar nedirstu, bet prie kavos puodelio pasišnekučiuoti mėgstu. Šįkart kalbamės apie neištikimybę. Ką man sako Nukryžiuotasis?

Jis siūlo tikėti į Dievą net tada, kai atrodo, jog Dievo iš viso nėra. Pasitikėti saviimi net tada, kai savęs nekęsiu ir jausiuosi saviimi nusivylęs. Tikėti artimaisiais net tada, kai jie visi nusigręš ir taps priešais. Tikėti Lietuva net tada, kai iš jos išvyks paskutinis lietuvis, ir net tada, kai pats emigruosiu, turiu tikėti...

Ir kai prisipažįstu ketinąs neberašyti „Artumai“, Jis prideda: tikėk „Artuma“ net tada, kai nebejauji jai jokios artumos... Sako, lik jai ištikimas!

Baigęs pokalbį prisėdu prie kompiuterio ir užrašau pirmąsias naujo straipsnelio „Artumai“ mintis...

Tomo Vyšniausko nuotrauka

Viešpatie, aš budžiu!

Mons. dr. Algirdas JUREVIČIUS

Išgirdus kalbant apie *ištikimą* arba *neištikimą* asmenį, tuoj prieš akis iškyla santykių šeimoje peripetijos, bet ne vien jos. Aklės išorinės ištikimybės reikalauja savo prekinį ženklą ginančios įmonės, draudamos darbuotojams naudoti konkurentų pagamintą produkciją. Ne per seniausiai bandžiau prišnekinti vienoje privačioje televizijoje dirbantį iškalbų asmenį, kad pakomentuotų per LRT rodomą tiesioginę šv. Mišių transliaciją iš Pivašiūnų šventovės, tačiau man buvo paaiškinta, kad jo darbo sutartis draudžia jam bet kokią veiklą kitame televizijos kanale. Už „neištikimybę“ darbdaviui grėstų darbo praradimas.

Jautriausiai mus paliečia tų asmenų ištikimybė ar neištikimybė, dėl kurių dirbame, stengiamės, aukojamės ir kuriuos pamilome. Norėtūsi būti ištikimiems dideliuose dalykuose, bet Evangelija slopina mūsų įkarštį ragindama pradėti nuo smulkmenų, nes „kas ištikimas mažmožiuose, tas ištikimas ir didžiuose dalykuose...“ (Lk 16, 10). Verta atkreipti dėmesį į šios dorybės savybę kitus patraukti prie savęs. Jeigu turime besilaikantį žodžio bičiulį, juo galime pasitikėti, nes žinome, kad jis bus ištikimas savo pažadui. Tai skatina ir kitus, su juo bendraujančius, tesėti duotą žodį. Visai priešingai mus paveikia neištikimybė arba net išdavystė. Štai psalmininkas dėl patirtos neištikimybės išlieja savo skundą Dievui: „Jei priešas mane užgauliotų, aš dar galėčiau

tikimybė. Kai niekas negalės tavęs paguosti, žinok, kas iš tiesų yra tau ištikimas!

O kaip ištikimybė skleidžiasi dvasininko gyvenime? Prieš priimant diakono šventimus duodama celibato dėl Dangaus karalystės priesaika. Celibatas – tai ženklas naujojo gyvenimo, kurio tarnybai pašventinamas Bažnyčios tarnas. Priimtas džiugia širdimi, celibatas akivaizdžiai skelbia Dievo karalystę (KBK 1579). Per šventimų apeigas prisiimamos ir kitos labai svarbios pareigos, susijusios su Evangelijos skelbimo tarnyste žodžiais, sakramentiniais ženklais bei artimo meilės darbais. Kitaip tariant, tai – ištikimybė Viešpačiui. Kunigystė tad yra ne profesija, turinti aštuonių valandų darbo dieną. Kunigystė apima visą dvasininko gyvenimą ir, pasak tėvo Antonijaus (Andrejaus Bloomo; 1914–2003), „nežino dienos ir nakties; nėra tokios minutės, kad žmogus kentėtų vien dėl to, jog kunigui būtų atėjęs laikas pailsėti ar užsiimti savimi“.

Tapus madinga kalbėti apie krizes, pasigirsta balsų, kad vadinamoji pasaulimų krizė yra kai kurių kunigų ir vienuolių neištikimybės savo pasaulimui rezultatas. Žiniasklaidininkai džiūgauja atradę kokį nors vargšą kunigėlį, vienaip ar kitaip, daugiau ar mažiau pažeidusį savo tarnystės nuostatus. Ir jam nebūtina labai smarkiai nusikalsti ištikimybei: net šturkštus dvasininko elgesys ar nepagrįsti reikalavimai bei nenoras tarnauti tikintiesiems galėtų būti suprasti kaip neištikimybės apraiška.

Didelį smūgį Dievo tautai suduoda tie kunigai, kurie nusprendžia patys pasitraukti iš dvasininkų luomo arba yra iš jo pašalinami. Svarbiausia priežastis paprastai būna neištikimybė pasaulimui ir Dievo bei žmonių akivaizdoje prisiimtų įsipareigojimų nevykdymas. Pasitaiko, kad celibato pažadus sulaužęs ar kaip kitaip susikompromitavęs dvasininkas tampa televizijos laidų

Romo Juškelio nuotrauka

pakęsti. Jei tas, kurs nekenčia manęs, prieš mane kiltų, gal aš pasislėpčiau nuo tokio. Bet juk tai tu – tu, mano bendras, mano draugas..., bičiulis..., su kuriuo taip maloniai mano draugauta, į Dievo namus iškilmingai žygiuota...“ (Ps 55, 13–15; cituojama iš 1974 m. *Bostone išleisto Šventojo Rašto*). Šis skundas su ašaromis kreipiamas į Dievą, pasitikint jo prielankia meile ir iš-

Didelės ir mažos kryžkelės

„žvaigžde“ arba it koks didvyris pristatomas spaudoje. Pasvarstykime apie tai praktiškai: jei tėvas palieka savo šeimą, sulaužo santuokinę priesaiką ir išdavęs savo sutuoktinę apleidžia vaikus, negailime karčių žodžių tokiam asmeniui. Kodėl gi taip skirtingai vertinama kunigo ištikimybė Bažnyčioje ir tėvo ištikimybė šeimoje? Juk kunigo šeima – tai jo parapijiečiai, kuriems jis įsipareigoja ištikimais ir pasiaukojamai tarnauti. Tad neištikimybės pasireiškimas kunigo gyvenime yra skaudus įvykis ne tik jam pačiam, bet ir tiems, kurie juo pasitikėjo.

O kaip jaustis eiliniam tikinčiajam, išgirdus apie tokius skaudžius dalykus? Vienas iš pačių svarbiausių dalykų, nuolat palaikančių dvasinę pusiausvyrą, yra žinia, kad Dievas visuomet lieka ištikimas: „Jei kai kurie tapo neištikimi, – negi jų neištikimybė panaikins Die-

vo ištikimybę?“ (Rom 3, 3). Neišmintingai pasielgtų tie, kurie dėl dvasininko suklypimo atsisakytų lankyti Bažnyčią, melstis bei tikėti. Juk giliausia prasme tikime ne kunigu, bet Dievu, o kunigu tikime tiek, kiek jis artimas Dievui.

Sakoma, kad Kūčių naktį gyvulėliai šneka. Kažkas nugirdo ir užrašė šuns maldą: „Viešpatie, jei manęs čia nebūtų, kas juos saugotų? Jie giria: puikus šuo! Geras šuo! Žodžiai... Priimu jų glamonės, apgraužtus kaulus ir vaizduoju laimingą. Tegul jie tiki, kad teikia malonę. Priimu ir spyrius, kurie man tenka. Visa tai nesvarbu. Juk aš saugau! Kas gi kitas jiems būtų toks ištikimas? **Tik Tu ir aš suprantame, kas yra ištikimybė!**“*

* Perfrazuota iš: Carmen Bernos de Gasztold. *Maldos iš Nojaus arkos*. Vilnius: Baltos lankos, 2001

Nebijok

Ses. Ignė MARIJOŠIŪTĖ MVS

Manau, neretai nustembame prisiminę: oi, kiek metų praskriejo nuo to ar ano įvykio, nuo santuokos pradžios ar nuo mylimo asmens mirties; nejaugi pats jauniausias giminėj ir tas baigia universitetą! O aš nustembu pagalvojus: nejaugi jau daugiau kaip 40 metų esu vienuolyne?!

Laikas. Jo daug... Ištikimybė – kas tai? Vis iš naujo skaitai ir mąstai panašias mintis, vykđai prisiimtas pareigas, atlieki kasdienybės uždavinius, leidi laiko tėkmei nešti savo iššūkius, palaimą, nuosmukius ir pakilimus. Metų metus. Oi, kiek būta tokių akimirų, dėl kurių, regis, imk ir bėk. Bet kaskart tarsi vis iš naujo išgirsti: „Nebijok – tu radai malonę.“ Taip... Nebijok, nebijok nei paklydimų, nei vingiavimų, nei sausrų, nei aukštumų. Ištikimybė yra Viešpaties, Jis nepaleidžia, niekada neatima malonės. Taip... Tas viduje esantis stulpas, toji atrama, tas pašaukimas, kuris

suteikia nenumalšinamą užtikrinimą, kad esi ten, kur Viešpats yra numatęs tavo laimę ir tikslą, ir reikšmę, ir džiaugsmą ir drauge nuskaistinimą. Yra Vienas, laikaisi to Vieno ir vis iš naujo apsisprendi Jo laikytis.

Nesuskaičiuojamą daugybę kartų, kai jautiesi pasiekęs dugną arba grumiesi su apnykusia viltimi, vėl apėmusiu nusivylimu, nustebina subtilus Viešpaties

veikimas tave pakelti, sugrąžinti ant nutiestų gyvenimo bėgių. Jis yra, Jis yra tasai, kuris pašaukė ir laimina atnaujintus troškimus, siekimus, ryžtą, ir taip metų metus. Ištikimybė, nes Jis pats yra toji trauka ir jėga, kuri palaiko. Tai Jo ištikimybė. Vingiavimų? Jų netrūksta, bet renkiesi vis iš naujo. Atnaujintas apsisprendimas. Taip – gyventi, kol duota gyventi. Tiesiog – Kuris kurio nepaleidžia! Turbūt tai ir vadinasi ištikimybė.

Silvijos Knezekytės nuotrauka

Išdavystė ir... stipriai apkabintas gyvenimas

Buvo...

Sunku šitaip pavadinti tai, kas buvo brangu, bet baigėsi. Praėjo. Negrįžtamai. Sunku visais – artimųjų, turėtos sveikatos, darbo, draugų – netekčių atvejais. Sunku atsisveikinti su tuo, kas turėta, branginta kaip dovana, ir su tuo, kas, mūsų įsivaizdavimu, privalomai turėtų mums priklausyti. Deja, kažko tikrai netekus, ateina mintis, jog išties niekas nieko mums neprivalo, kad turėjimo iliuzija būtų galutinai sunaikinta. Netgi Dievas mums nieko neprivalo. Ir visa, ką mums duoda, duota tik iš savojo gerumo. Netgi skaudžiausius išbandymus.

Šitas nebeturėjimo (atėmimo, apiplėšimo) jausmas persekiojo ilgai (negalėčiau galvos guldyti, kad kurį nors rytą nepabusiu su šia mintimi; skaičiau, kad viena moteris skaudžiai pravirko praėjus ir 30 metų po skyrybų). Visai netikėtai, baigiantis dienai, vyras pasakė (ne, ne pareiškė), kad, deja, jis turi palikti namus: jo ir judviejų kūdikio laukia kita. Gerai, kad pasakė namus, ne mane. Nebuvau sugyventinė, mylimoji, o teisėta žmona, vaiko motina, marti; už to „palikti“ slėpėsi sūnus, 14 bendro gyvenimo metų, puoselėjami namai, tradicijos, džiugesnės ir liūdnesnės buvimo drauge akimirkos, kiti artimieji. Žinau, šioje vietoje daugybė gerų žmonių paklaustų: o ar nebuvo galima ką nors pakeisti? Gal susitarti? Tą kūdikį padėti auginti? Piktėsi pasakyti: tai išvarei?! Didelis čia daiktas: vyro neištikimybė. Ne tu pirma, ne tu paskutinė! Reikėjo taikytis. Negalėjau. Nes viskas buvo seniai nuspręsta. To mano atleidimo niekas ir neprašė. Atvirkščiai, tai būtų buvęs tik kliuvinys. Paprašiau, kad gerai pagalvotų. Sakėsi, kad taip jau ir padarė.

Tai gi ir likau, kaip tada atrodė, prie suskilusios geldos. Širdis plyšo žvelgiant į vaiko akis. Jaučiausi... kaltų kalčiausia, vargų vargingiausia ir pati pati nelaimingiausia – su šia mintimi pradėta ir baigta daugybė kelerių metų dienų. Visa, kas buvo pasistengta įtempus ir fizines, ir dvasines jėgas, daryta dėl sūnaus. Kasdienybė, aišku, tęsėsi, bet gyvenimo traukinys, rodės, dardėjo kažkaip šalia...

Kaip gyventi toliau? Su tuo „buvo“ ir „nebėra“?

Yra...

Užtruko, kol tikrai supratau, kokią plačią širdį Viešpats duoda žmogui. Kad ir skaudančią, bet vis tiek ge-

bančią mylėti. Kokios plačios žmogui duodamos akys, kad pamatytų, kiek daug jis vis dėlto turi, kai ko ir nebeturėdamas.

Kaip plaktuku kakton sykį kaukštelėjo vienos paskaitos mintis: pirmiau nei būti kuo nors – vyru, žmona – buvome pašaukti **gyventi**. Jei neišbuvau/ome tais pašauktaisiais, gal įmanoma ir svarbu išbūti tame pirminiame – būti

Gedo Malinausko nuotrauka

žmogumi ir taip stipriai apsikabinti savo gyvenimą su visais jo žmonėmis – labai ir ne taip mylimais, mylėjusiais, bet netesėjusiais, su visu, ką skiria iš Viešpaties ateinanti mano diena? Koks turėjimas gali būti didesnis už turimą dovaną gyventi? Tebesimokau ją priimti.

Kelias į šiandieną, kai galiu pasakyti, kad esu, turiu, gyvenu, buvo (ir yra) ilgas, bet kasdien, po mažytę Dievo padovanotą akimirką, buvau (ir esu) mokoma juo eiti. Tiesa, visai netrukus, kai tik likau viena, iškiolo grėsmė darbe. Jo paskui ir netekau. Bet... su kaupu išsipildė vieni man ištarti žodžiai: „Negi Dievas dabar visai apleis? Netikiu!“ Ir neapleido. Tiesa, jis neatsiuntė darbo pasiūlymo el. paštu: gerų žmonių parūpino. Jie pasidalijo tuo, ką turėjo... Tai gal verta ir toliau gyventi, juk ne visi tik apiplėšia? O ir sūnus, ne toks jau mažas, kasryt tik nubudęs įprato šūkteleiti: „Mama!“ Gražus būna tas vaikų atsibudimas rytais. Jų sapnai, regis, ištrina vakarykščius įspūdžius, ir tik jie vieni moka taip džiaugtis nauju rytu. O aš? Negi galėčiau nepriimti man dovanojamos dienos?

N. B. (pavardė reakcijai žinoma)

Apie dvasinį svetimavimą

Vincas KOLYČIUS

Istorijomis apie iširusias šeimas, gyvenimą susidėjus, kone viešą svetimavimą nieko nenustebinsi. Ir vis dėlto pasijuntame priblokšti, išgirdę, kad tokiu keliu pasuko žmonės, visų žinomi kaip maldingi, Bažnyčioje daug dirbantys katalikai. Kodėl taip atsitinka? Manau, kad per darbus, netgi labai gerus ir daugelio labai reikalingus, tiesiog pamirštame Šventajame Rašte išsakytą tiesą: „...visa, kas pasaulyje, tai kūno geismas, akių geismas ir gyvenimo puikybė, o tai nėra iš Tėvo, bet iš pasaulio“ (1 Jn 2, 16).

Pamirštame, kad esame trapūs, kad šėtonas nesnaudžia ir mus gudriai gundo, stengdamasis sukelti kūno geismą, akių geismą ir gyvenimo puikybę. Taip žal-tys gundė pirmuosius tėvus rojuje, taip gundė ir dykumoje keturiasdešimt dienų pasninkavusį Jėzų. Taip gundo ir visus mus. Deja, dažnai neatpažįstame, kad jau pasidavėme pagundoms, kad einame neteisumo keliu. Mes linkę užsidėti kaukę ir ją nešioti, taip mėgindami pridengti ir nuo Dievo, ir nuo kitų žmonių, ir nuo savęs, kas iš tikrųjų esame. Užuoat slėpėsi, turėtume melsti Šventąją Dvasią suteikti mūsų širdžiai jautrumo, protui blaivumo ir budrumo, kad sugebėtume atpažinti pagundą ir jai pasipriešinti.

Štai keli pavyzdžiai, kaip lengva, turint gerą tikslą, pasiduoti pagundoms, kurias pavadinau dvasiniu svetimavimu.

Su žmona kartu pragyvenau penkiasdešimt ketverius metus. Prieš ke-lerius metus Viešpats ją pasišaukė. Abu buvome įsitraukę į Atsinaujinimo Šventojoje Dvasioje sąjūdį, nuolat dalyvaudavome maldos būreliuose, įvairiose konferencijose. Viename maldos būrelyje sutikau vienuolę, su ja ilgai atradome daug bendro. Kaskart susitikę daug ir ilgai kalbėdavomės, net ir per maldos vakarą mūsų žvilgsniai vis susitikdavo. Norėdavosi dažniau pabūti kartu. Tada galvojau: „Kas čia blogo? Juk tai tik dvasinis bendravimas.“ Taip teisindavausi ir savo žmonai, kuri viską matė, stebėjo ir retsykiais man tai

primindavo. Tik praėjus kuriam laikui suvokiau, kad tai veda į dvasinį svetimavimą, mat aš nelabai rūpinausi pajauti, ką mano žmona jaučia, išgirsti net tai, ko ji nepasako. Man labiau nei ji rūpėjo trečias asmuo.

Kitas pavyzdys. Vienoje maldos grupėje dalyvavau užtarimo maldos tarnyboje. Pasibaigus maldos vakarui, atskirame kambaryje meldavomės už žmones, kurie ateidavo prašyti maldų. Meldavomės už kitus poromis. Kartu su mani-mi meldavosi vieno mano gero draugo žmona. Ir visada mes meldavomės drauge su ja. Kartą prieš skirstantis namo priėjo viena moteris ir ėmė mane girti, kaip aš gražiai su savo žmona už ją meldžiamasi, kaip gerai, kad mes abu meldžiamės. O šalia manęs stovi mano žmona ir viską girdi. Tuomet suvokiau, ką jinai jautė, kai mano maldos porininkę palaikė mano žmona. Man tai buvo ženklas, kad turiu nutraukti šią maldos partnerystę. Atrodo, kas čia tokio, tikrai nieko blogo neįvyko. Tačiau suvokiau, kad aš nepaisiau, ką jaučia mano žmona, o tai veda į dvasinį nutolimą.

Taigi dažnai ieškome dvasiai peno, norime dvasiškai augti, bet net nepastebime, kaip atitolstame nuo savo

sutuoktinio. Viena moteris Lietuvoje man skundėsi, kad vyras su ja nebend-rouja, neina į bažnyčią, nesidomi re-liginiais dalykais. O ji buvo itin veikli tikinčioji: priklausė keliems maldos būreliams, daug meldavosi, kone visi jos vakarai būdavo užimti. Vyras savo ruožtu skundėsi, kad jo žmonos beveik niekada nebūna namuose. Patariau tai moteriai mažiau bėgioti po įvairius maldvakarius, daugiau pabūti vakarais namie kartu su vyru, gal pasiūlyti jam kartu nueiti į restoraną ar pažiūrėti fil-mo. Atrodo, kad ji paklausė, ir santykiai namuose pasikeitė.

Kai sutuoktiniai abejingi vienas ki-tam, vienas kito neišklauso, nesidomi vienas kito rūpesčiais, nepasitiki vienas kitu, daugiau dėmesio skiria trečiam asmeniui, vengia atvirai pasikalbėti, ką nors kartu planuoti, bendrauja tarpusa-vyje tik paviršutiniškai, laido vienas kitą žeidžiančius ar žeminančius juokelius, dažnai ginčijasi, net prie kitų, savo as-meninei misijai visada teikia pirmenybę šeimos atžvilgiu, vienas kito nevertina, tai liudija tikrą dvasinį nutolimą vienas nuo kito, netgi atsiskyrimą, arba dvasinį svetimavimą. Nuo to prasideda skyrybos. Tad būkime budrūs, budėkime.

Gintaro Česonio nuotrauka

Ar už viską reikia atleisti?

Jūratė KUODYTĖ

Nesu gera krikščionė, nes ir praėjus daugiau kaip dvidešimčiai metų nuo tada, kai sužinojau apie masines išdavystes, tyliai vykusias darbovietėse, bažnyčiose, kaimuose, giminių susibūrimuose, vis dar negaliu atleisti. Pati nesuprantu, kodėl širdyje nešiojuosi pyktį. Tiesiogiai manęs tos išdavystės nepalietė: juk tardymų, persekiojimų neteko patirti nei man, nei mano tėvams. Nebent gąsdinimų po vienos kelionės į buvusią VDR. Tada patyriau, jog tai, ką draugiškai nusiteikusiam vokiečiui nuoširdžiai buvau papasakojusi apie Lietuvą, krepšini, ir tai, kad esu ne rusė, bet lietuvė, gali būti žodis į žodį pakartota Vilniuje, tuometinėje komjaunimo būstinėje. Nesupratau, kaip dviejų žmonių pokalbis vokiškai galėjo būti taip tiksliai išverstas bei atpasakotas ir dargi, kaip man sakė, atsiliepti ir mano šeimos ateičiai. Taip, jaučiausi lyg išduota paauglė, bet juk tai buvo taip seniai! Ir be jokių apčiuopiamų padarinių, vien tik nesmagus pokalbis su tėvu, amžiną jam atilsį. Tąkart nesuvokiau ir kuo nusikaltau, nes mūsų šeimoje apie politiką nebuvo kalbama. Tik tada, kai į rankas pakliuvo rašomąja mašinėle atspausdinta ir įrišta knygelė apie KGB persekiojamus žmones, apie vežimus į Sibirą, politinius kalinius, tremtinius ir kitas baisybes, ėmiau klausinėti, ieškoti nuslėptos savo tautos istorijos. Ir kuo daugiau tiesos vėrėsi, tuo labiau skaudėjo.

Ir skauda iki šiol. Sutinku buvusių tremtinių, kurie ir šiandien su ašaromis akyse prisimena patirtas skriaudas, o jų išdavikai gyvena kitapus gatvės nenuteisti ir nenubausti. Ir neatsiprašę. Jie ir šiandien klesti, naudojami privilegijomis, kaip ir anuomet, išsiuntę savo kaimyną ar bendradarbį anapus Uralo. Klausiu, kodėl nepaduoja jų į teismą, nepaskundžia. Tremtiniai atsako, kad jie yra ne tokie, be to, juk visos bylos yra archyvuose, tiesa visiems žinoma: „Mes jiems atleidome, tegul Dievas būna jiems teisėjas.“

Nesutinku. Nepasiekiau tokio šventumo, kokiu jie apdovanoti ar išsiugdė kentėdami. Todėl noriu paprasčiausio teisingumo, kuris leistų atkurti neiškreiptus santykius tarp žmonių: tarp tų, kurie nukentėjo, ir tų, kurie dėl vienokių ar kitokių priežasčių juos išdavė. Teisingumo, kuris panaikintų širdyje tebeglūdinčią sopulį ne tik dėl savųjų, iš kurių vieni priverstinai turėjo rėstis barakus, o kiti – anapus Atlanto kasti anglis. Teisingumo, kuris man, trečiosios kartos atstovei skai-

čiuojant nuo Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo, leistų išsivaduoti iš pykčio ir kaltės jausmo.

Sakysite: ir vėl apie iliustraciją. Juk jau visiems nusibodo, niekam nebeįdomu... Gal ir neįdomu, bet pamiršti, kaip siūloma, irgi negaliu. Todėl ir klausiu. Visi, jautę kaltę dėl išdavystės, galėjo ateiti ir gauti „išrišimą“. Kiti išdrįso atsiprašyti viešai ir nebuvo pasmerkti. Liko žengti paskutinį žingsnį – nesulaukus trečiųjų prisipažinimo, atverti uždarytas nuslėptos istorijos duris, kad kiekvienas, trokštantis tiesos, galėtų ją nesunkiai rasti. Kodėl taip sunku šitai padaryti? Kas svarbiau – tiesa ar diplomatija dangstoma išdavystė dėl, kaip pareiškama, tautos vienybės? Kristus sako, kad „nieko nėra paslėpta, kas nebūtų atidengta“, tik kas turi atidengti: Dievas ar vis dėlto ir žmogus?

Politikai atsakymo į šį klausimą neranda jau dvidešimt metų, tad klausiu kunigo ir laisvės kovų dalyvio Roberto GRIGO.

Kokios nuostatos iliustracijos atžvilgiu laikosi Lietuvos dvasininkai, tarp kurių taip pat būta ir kaltų, ir kaltinančių, atsiprašusių ir atleidusių? Tačiau vis dėlto daugumai atsiprašyti per sunku. Net ne viešai, bet ir asmeniškai, pasirodo, yra neįmanomai sunku atsiprašyti kaimyno, kolegos. Kodėl?

Antanas Maceina tai vadino niekybės paslaptimi. Turbūt šitai susiję su žmogaus prigimtimi. Pažįstu tik kelis buvusius aukštesnio ar žemesnio rango komunistų partijos narius, kurie už savo veiklą sovietmečiu atsiprašė Lietuvos visuomenės, ir šiandien juos sutinku vidujai atsitiesusius. Jie skiriasi nuo kitų savo likimo bendrų, nepajėgiančių to padaryti. Tokia yra krikščioniškos atgailos prasmė, reikalinga ne vien nusikaltusiam žmogui ir skriaudos paliestiesiems. Tai bendras gėris, išlaisvinantis ir nusikaltusįjį, ir visuomenę iš neregimos, bet egzistuojančios naštos. Manau, kad atsiprašyti pajėgia žmonės, turintys tam tikros vidinės moralinės kokybės, riteriškuo ar tiesiog besilaikantys žmogiškos etikos principų. Laimingi tie, kurie net ir buitiniuose santykiuose, šeimai ar draugams nusižengę, vėliau sugeba atsiprašyti, susitaisyti ir gyventi toliau. Tai išgrynina pašvinkusį santykių

Didelės ir mažos kryžkelės

orą. Jei to nepadaroma, išdavystės ar kitokio nusikaltimo paliestieji būna priversti toliau gyventi kankinamo ir skaudaus neapibrėžtumo būsenoje.

Esu griežtesnės iliustracijos šalininkas būtent dėl šių, toliau besitęsiančio blogio apraiškų: faktų slėpimo, neįvardytos kaltės, neatsiprašymo. Mano brolių kunigystėje monsinjorą Alfonsą Svarinską jo oponentai kunigai ir pasauliečiai bara, kad yra pernelyg griežtas, nenori įvykdyti „Tėve mūsų“ maldoje išsakyto reikalavimo: „...ir atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams.“ Manau, kad monsinjoras į priekaištus taikliai atsako primindamas, jog niekas to atleidimo

Kun. Roberto Grigo kompozicija, Algirdo Kairio nuotrauka

nepaprašė nei iš buvusių aukštų kompartijos pareigūnų, nei iš KGB narių. Yra baisūs nusikaltimai, masinės žudynės, trėmimai, bet nėra kaltųjų, tų, kurie naikino Lietuvos kultūrą cenzūra, slopino laisvą kūrybą, organizavo ir įgyvendino represijas. Juk viskas užfiksuota istorijos veikaluose, straipsniuose, knygose, tačiau kaltųjų nėra. Galbūt niekas nebelaukia to atsiprašymo? Galbūt krikščioniškoji tautos dalis pernelyg pigiai pasiūlė savo atleidimą, tad nebeliko prasmės ir atsiprašyti?

Neseniai miręs Nobelio premijos laureatas, vienas iš garsiausių Rusijos demokratinio sąjūdžio dalyvių, Aleksandras Solženicynas, dar prieš Sovietų Sąjungos sugriuvimą svarstydamas šią problemą Rusijos kontekste, teigė, kad yra dešimtys milijonų aukų, o budeliai, lagerių kalėjimų viršininkai vaikšto tarp mūsų su generolų antpečiais ir toliau skleidžia priešišką gyvybei ir žmogiškumui ideologiją mūsų vaikams. Kodėl jie nebaudžiami? Todėl, kad dauguma inteligentijos, pripažinti literatai, menininkai, mano, jog esą nereikia supriešinti visuomenės, kad geras tautietis ir krikščionis turi užmiršti, atleisti ir nebekelti sopulių į viešumą. Solženicynas nepritarė tokiai užmaršties politikai ir sakė, kad tai nėra susitaikymo kelias. Veikiau atvirkščiai – slepiama pūliuojanti žaizda savaime neužgyja, bet plečiasi, toliau ardydama teisingus visuomenės santykius, it gangrena nuodija ateinančios kartos organizmą. Negyvensime saugioje visuomenėje, jei ateinančiai kartai nebus leidžiama suvokti, kur bu-

vo tiesa, o kur niekšybė ir melas, kokių principų laikėsi jos seneliai ir tėvai. Tariamas susitaikymas, neturint tam moralinio ir teisinio pagrindo, neleis augančiai kartai išsiugdyti teisingumo jausmo.

O kaipgi argumentas: „Nežinia, kaip jūs būtumėte mano vietoje pasielgęs“? Esą visi vienaip ar kitaip bendradarbiavo...

Netiesa. Tikrai ne visi. Tai suprantama ir natūrali psichologinės savigynos forma, kuria bandoma pateisinti save ar savo tėvus, senelius. Esą kolaboravimas ir represijos prieš savo tautą nebuvo didelis blogis, o tik istorinė neišvengiamybė. Tačiau kaltės kupra išlieka ir toliau nešama į ateitį.

Galbūt kolaboravimas ne visuomet laikytinas absoliučiu blogiu? Juk žinome atvejų, kada iš pirmo žvilgsnio tai netrukdė žmogui būti geru savo srities specialistu arba mylimu paraprijos kunigu. Gal kaltė šių dienų teisės požiūriu nebuvo nuodėmė Dievo ir žmonių akyse?

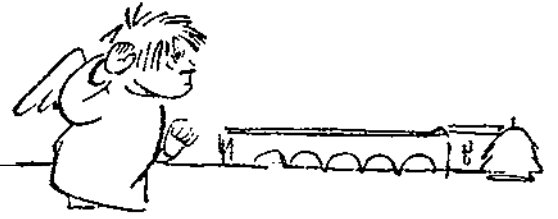
Tikinčiam žmogui nėra lengva tirti ir vertinti kito asmens sąžinės. Šioje srityje vienintelis teisėjas gali būti Dievas. Mes galime vertinti tik viešai matomus poelgius ir jų padarinius. Žinoma, ir pats žmogus, atlikęs sąžinės patikrinimą, gali pats apie save pasakyti, kiek jis kaltas, o kiek geras. Taip pat ir teismas, teisingesnis arba ne visai teisingas. Manau, kad žmogus gali būti geras vienoje kurioje srityje, tačiau kitoje padaryti nemažai blogo. Turbūt pamenate sovietmečiu aprašytus hitlerinius okupantus. Šalia jų atliktų piktadarystėčių dažnai buvo pridėdama, jog savo šeimose jie buvę mylintys tėvai, ištikimi sutuoktiniai ir pan. Žmogaus širdyje iš tiesų telpa daug kas, tad ir kolaborantas dvasininkas gali būti geras bažnyčių atnaujintojas, maloniai bendraujantis su paraprijiečiais. Kartais žmogus gerais darbais nori nuraminti suterštą sąžinę ir taip pasiteisinti prieš Dievą ir žmones. Tai suprantama ir turbūt vertintina, tačiau nepaneigia kitų poelgių: blogio, skriaudų, padarytų šiuo atveju kunigo statusui, žmonių pasitikėjimui dvasininko autoritetu. Prispąžįstu, kad iki šiol nesuprantu, kodėl žmonės, turėję ir teologinį išsilavinimą, taip uoliai, su smulkiausiomis detalėmis skundė kitus kunigus. Nemanau, kad tikėdami į Dievą jie galėjo būti ir įsitikinę komunistinės ideologijos rėmėjai.

Ko gero, reikėtų skirti du šio klausimo aspektus. Krikščioniui yra svarbus asmeninis gailestingumas nusikaltusiems žmonėms – neturėtume smerkti ir didelio nusikaltėlio, juolab linkėti jam pažeminimo ir blogio. Tačiau valstybės požiūriu visi šie dalykai turi būti atskleisti ir įvardyti vien dėl to, kad būtų ugdoma teisingumo, be kurio jokia demokratinė santvarka negali kurtis ir skleistis, savimone visuomenėje. Čia galime pasitelkti šv. Augustino argumentą: „Valstybė be teisingumo tėra plėšikų banda.“

Don Kamilio mažasis pasaulis

Žmonės ir gyvuliai

Giovannino GUARESCHI

Didžiulė buvo didelis dvaras su šimtu karvių, garine pienine, plačiu sodu ir kitkuo. Visa tai priklausė senajam Pasočiui, vienas kaip pirštas gyvenusiam Vienulijos rūmuose ir turėjusiam ištisą pulką darbininkų.

Kartą darbininkai sukilo ir, Peponio vadovaujami, nuėjo į Vienuliją. Pasotis priėmė juos prie atviro lango.

– Kad jus perkūnas nutrenktų! – sušuko iškišęs galvą pro langą. – Ar ir šitame bjauriame krašte padorus žmogus negali būti ramus?

– Padorus žmogus – taip, – atšovė Peponis, – bet ne išnaudotojas, neduodantis darbininkams to, kas jiems priklauso.

– Man privaloma tik tai, kas įstatymuose numatyta, – atrėžė Pasotis, – o įstatymų aš nepažeidžiu.

Tada Peponis jam pasakė, kad kol Pasotis nepagerins darbininkų būvio, Didžiulės dvaro darbininkai neis į jokią darbą.

– Savo šimtą karvių galėsi pats šerti! – baigė Peponis.

– Gerai, – atsakė Pasotis ir, uždaręs langą, toliau tęsė nutrauktą miegą.

Šitaip Didžiulėje prasidėjo paties Peponio suorganizuotas streikas su visomis apsaugos priemonėmis, sargybomis, šūkiomis ir barikadomis. Tvartų durys ir langai buvo užkalti ir užantspauduoti.

Pirmą dieną karvės baubė, nes nebuvo pamelžtos. Antrą dieną jau bliovė, nes buvo nemelžtos ir alkanos, o trečią dieną prie viso to dar prisidėjo troškulys, ir jų baubimas skardeno net už valsčiaus ribų. Tada senoji Pasočio tarnaitė, išėjusi pro galines Vienulijos duris, sargyboje stovėjusiems vyrams paaiškino einanti į miestelio vaistinę nusipirkti dezinfekcijos priemonių.

– Šeiminkui pasakiau, kad jis galbūt nenorės, jog nuo smarvės kiltų cholera, kai visos karvės padvės badu.

Šita pastaba privertė senuosius darbininkus pritariaimai linktelėti, nes jie ten buvo dirbę penkiasdešimt metų ir gerai žinojo, jog Pasočio galva kietesnė už plieną. Bet tada įsikišo pats Peponis, pritariant visam generaliniam štabui, pareiškdamas, kad tas, kuris išdrįs artintis prie tvartų, bus laikomas tėvynės išdaviku.

Ketvirtos dienos pavakarę klebonijoje pasirodė Jokūbas, senasis Didžiulės dvaro skerdžius.

– Viena karvė veršiuojasi ir baubia širdį veriančiu balsu. Ji tikrai nugaiš, jeigu niekas jai nepagelbės. Bet jei kas išdrįs artintis prie tvarto, tam sukilėliai suskaldys galvą.

Don Kamilis nuėjo į bažnyčią ir įsikibo į altoriaus groteles.

– Viešpatie, – tarė nukryžiuotajam Kristui, – sulaikyk mane arba aš pradėsiu žygi į Romą! (Kaip Garibaldi. *Vertėjo pastaba*).

– Nusiramink, Don Kamili, – švelniai perspėjo Kristus. – Prievarta nieko nelaimima. Tu pamėgink žmones nuraminti įtikinimu, o ne prievarta.

– Teisybė, – atsiduso Don Kamilis. – Reikėtų juos įtikinti. Tik gaila, kad, kol juos įtikinsi, karvės tikrai pastips.

Kristus nusijuokė.

– Jei, pavartojus prievartą, mums pavyktų išgelbėti šimtą gyvulių, bet vienas žmogus būtų pražudytas, o – antra vertus – jei, pamėginę įtikinti, prarastume visus gyvulius, bet išvengtume to vieno žmogaus žuvimo, – kaip tau atrodo, kas geriau: prievarta ar įtikinimas?

Įsitarščiaęs Don Kamilis vis dar negalėjo atsisakyti „žygio į Romą“ minties, tad papurtė galvą.

– Tu, Viešpatie, sumaišai vertybes: čia ne tik šimto gyvulių pražudymo, bet visuomenės nuosavybės klausimas. O šimto gyvulių nugaišimas yra ne tik to plienagalvio Pasočio nuostolis, bet ir kiekvieno iš mūsų, gero ar blogo, skriauda. Tai gali sukelti dar didesnę įtampą ir atvesti prie tokių riaušių, kad gali žūti ne vienas žmogus, o dvidešimt.

Kristus buvo kitokios nuomonės.

– Bet jei šiandien įtikinimu išvengsi vieno žmogaus mirties, kodėl rytoj įtikinimu negalėtum išvengti daugelio žuvimo? Don Kamili, ar praradai savo tikėjimą?

Don Kamilis išėjo pasivaikščioti į laukus, nes buvo labai susierzinęs. Staiga visai atsitiktinai išgirdo baisų Didžiulės dvaro šimto karvių baubimą. Paskiau nugirdo ir barikadų sargybinių pašnekesį, o po dešimties minučių jis jau slinko plačiu drėkinimo reikalams išvestu cementiniu vamzdžiu, kuris buvo nutiestas po vieline tinklo užtvara ir, laimei, tuo metu nenaudojamas.

– Dabar, – mintijo sau Don Kamilis, – jei ką nors rasčiau vamzdžio gale, jis tikriausiai duotų man per pakaušį.

Atokvėpio valandai

Tačiau niekas jo nepamatė, ir Don Kamilis galėjo ramiai žygiuoti perkasu prie dvaro pastatų.

– Sustok! – staiga kažkas šūktelėjo, ir Don Kamilis, vienu šuoliu iššokęs iš perkaso, pasislėpė už storo medžio kamieno.

– Sustok arba šausiu! – pakartojo tas pats balsas iš už kito storo medžio, augusio kitoje perkaso pusėje.

Tai buvo atsitiktinumų vakaras, ir Don Kamilis čia pat ranka užčiuopė didelį geležgalį. Nusukinėjęs nereikalingus dalykėlius, atkišo tarsi šautuvą ir sušuko:

– Saugokis, Peponi, nes ir aš šausiu!

– Ak, – sudejavo tasai. – Turėjau žinoti, kad ir čia rasiu tamstą įsipainiojusį.

– Skelbiu Dievo paliaubas, – tarė Don Kamilis, – ir jei kuris iš mūsų jų nesilaikys, bus nubaustas. Dabar skaičiuosiu ir kai pasakysiu „trys“, abu šoksiva į griovį.

– Nebūtum kunigas, jei taip lengvai nepasitiktum, – atsakė Peponis, ir, ištarus „trys“, abu šoko ir susėdo griovio dugne.

Iš tvartų sklido šiurpulingas karvių baubimas.

– Tau turbūt patinka ši muzika! – burbėjo po nosimi Don Kamilis. – Tik gaila, kad karvėms nugaišus tu jos negirdėsi. Gerai darai nenusileisdamas. Bet kodėl negalėtum įtikinti darbininkų padegti klėtis, daržines ir kumetytus? Tik įsivaizduok, kaip Pasotis graužtųsi iš pykčio nagus, jei būtų priverstas kraustyti į kokį nors Šveicarijos viešbutuką ir gyventi iš ten pasidėtų milijonėlių.

– Klausimas, ar jis paspruks į Šveicariją! – grasinamai atsakė Peponis.

– Tikrai! – šūktelėjo Don Kamilis. – Laikas jau baigti su penktuoju įsakymu, kuris draudžia užmušti! O tas, kuris atsitiktinai atsidurs Amžinojo Tėvo akivaizdoje, galės aiškiai pasakyti: „Jau užtenka, mano brangus Amžinasis Tėve, Peponis paskelbs visuotinį streiką ir visiems surakins rankas.“ Tarp kitko, Peponi, kaip tu surakinsi cherubinų rankas? Ar apie tai jau pagalvojai?

Peponis subaubė baisiau už besiveršiuojančią karvę.

– Tamsta nesi kunigas, – iškošė pro sukąstus dantis. – Tamsta esi vyriausias NKVD vadas!

– Gestapo, – pataisė Don Kamilis. – NKVD yra jų sąjūgė!

– Tamsta naktimis slankioji po svetimus namus su automatu kaip koks banditas!

– O tu? – ramiai paklausė Don Kamilis.

– Aš tarnauju liaudžiai!

– O aš Dievui!

Peponis spyrė į akmenį.

– Su kunigais neverta ginčytis! Nespėji nė kelių žodžių pasakyti, o jie tave jau įvelia į politiką!

– Nepasakok man apie tautos nuosavybę ir nemulking manęs panašiomis pasakomis, nes, kaip danguje yra Dievas, aš paleisiu tau kulką į pakaušį! – suriko.

Don Kamilis palingavo galvą.

– Neverta su raudonaisiais ginčytis! Nespėji ištarti kelių žodžių, o jie tave jau įvelia į politiką!

Besiveršiuojanti karvė gailiai baubė.

– Kas ten? – tuo metu prabilo kažkas šalia griovio.

Tai buvo Staigius, Liesius ir Pilkius.

– Eikite pasivaikščioti malūno kelyje, – įsakė Peponis.

– Klausau, – atsakė Staigius, – bet su kuo kalbėsi?

– Su tavo dvasia! – supykęs riktelėjo Peponis.

– Besiveršiuojanti karvė vis dar baubia, – pasakė Staigius.

– Eik ir pasakyk apie tai kunigui! – suriaumojo Peponis. – Tegū sau sprogsta! Aš rūpinuosiu liaudimi, o ne karvėmis!

– Nepyk, vade, – patylomis tarė Staigius, nueidamas su draugais.

– Gerai, Peponi, – sušnibždėjo Don Kamilis, – dabar eikime pasirūpinti liaudimi.

– Ką tamsta manai daryti?

Don Kamilis ramiai pasinašino kanalu dvaro pastatų link, o Peponis jį stabdė, grasindamas šausiąs užpakalio.

– Peponis užsispyręs kaip asilas, – šaltai pasakė Don Kamilis, – bet nešaudo į vargšus kunigus, kurie atlieka tai, ką Dievas jiems įsakė.

Peponis nusikeikė ir Don Kamilis staiga atsigrėžė.

– Jei tu nenustosi elgtis kaip arklys, aš tau taip žiebsiu į snukį, kaip tada tavo garsiajam apskrities čempionui...

– Be reikalo man sakai: aš seniai žinojau, kad ne kas kitas ten galėjo būti. Bet čia visai skirtingas reikalas.

Don Kamilis ramiai žygiavo toliau, o antrasis sekė iš paskos, keikdamas ir grasindamas šausiąs. Kai juodu priėjo prie tvarto, kažkas šūktelėjo sustoti.

– Nutilk! – įsakė Peponis. – Dabar aš čia pasiliksiu, o tu gali eiti prie pieninės.

Don Kamilis nė nepažvelgė į užantspauduotas tvarto duris. Jis užlipo geležinėmis pakopomis ant tvarto viršaus, kur buvo sukrautas šienas, ir tylutėliai sušnibždėjo: „Jokūbai.“

Skerdžius, kuris buvo nuėjęs į kleboniją ir papasakojęs jam atsitikimą su karve, išlindo iš šieno. Don Kamilis pasišvietė elektriniu žibintuvėliu ir, nuvertęs krūvą šieno, pamatė angą.

– Lipk žemyn! – įsakė skerdžiui.

Senis nušoko žemyn ir kurį laiką nesirodė.

– Ji jau turi veršiuką, – sugrįžęs pašnibždėjo Jokūbas. – Aš jau esu tūkstančius veršiukų priėmęs ir nusi-manau geriau nei koks veterinaras.

– Dabar eik namo! – paliepė Don Kamilis, ir tas nuėjo.

Tada Don Kamilis atidarė visą angą ir nuvertė žemyn krūvą šieno.

– Ką manai daryti? – pasiteiravo iki šiol slėpęsis Peponis.

– Padėk man numesti daugiau šieno, aš paskiau tau paaiškinsiu!

Peponis murmėdamas pradėjo versti šieną ir, kai Don Kamilis nušoko žemyn, nusekė paskui jį.

Don Kamilis nunešė glėbį šieno prie dešinės pusės ėdžių, nutraukė vielas ir padalijo karvėms.

– Tu pasirūpink kairės pusės ėdžiomis, – tarė Peponiui.

– To nedarysiu, nors mane ir užmuštum! – atskirto Peponis, imdamas vieną šieno pleką ir nešdamas prie ėdžių.

Jiedu darbavosi kaip jaučiai. Paskiau reikėjo pagirdyti karves. Tvirtai buvo moderniškai įrengti, tad ėdžios buvo įtaisytos abipus tako, o girdymo loviai – pasieniais. Visą šimtą karvių reikėjo paleisti nuo sietų ir gerokai apdaužyti ragus, atplėšiant nuo vandens, kad begerdamos nesprogtų.

Kai viską baigė, tvarte vis dar tvyrojo tamsa, nes visi langeliai iš lauko pusės buvo sandariai užkalti.

– Jau trečia valanda po pietų, – žiūrėdamas į laikrodį tarė Don Kamilis. – Turėsim palaukti vakaro, kad galėtume išeiti!

Peponis iš pykčio kramtė nagus, bet galiausiai nurimo.

Vakarui atėjus, Peponis su Don Kamiliu viename tvarto kampe, užsižiebę žibalinį žibintuvėlį, tebeloše kortomis.

– Taip išalkau, kad praryčiau visą vyskupą! – piktai sušuko Peponis.

– Sunkiai virškinamas dalykas, pone viršaiti, – ramiai atšovė Don Kamilis, kuriam nuo alkio net akyse raibuliavo. – Prieš sakydamas esąs išalkęs, turėtum papasninkauti tiek dienų, kiek ir šie gyvuliai.

Pirm išeidami, ėdžias juodu dar prigrūdo šieno. Peponis mėgino priešintis, tvirtindamas, kad tai esąs liaudies išdavimas, bet Don Kamilis buvo neperkalbamas.

Tą naktį tvartuose viešpatavo kapų tylą, ir senasis Pasotis, negirdėdamas karvių baubimo, išsigando, nes pamanė, kad visos išgaišo. Kitą rytą jis nuėjo tartis su Peponiu, ir abiem pusėms padarius nuolaidų, streikas buvo baigtas ir gyvenimas sugrįžo į senas vėzes.

Po pietų Peponis užsuko į kleboniją.

– Taigi, – švelniai tarė Don Kamilis, – jūs, revoliucionieriai, visada turite paklausti seno klebono patarimų. Tikra tiesa, mielieji vaikeliai!

Peponis, sunėręs ant krūtinės rankas ir išsižiojęs, klausėsi nuostabių žodžių. Paskiau prabilo:

– Kunige, atiduok mano automatą!

– Tavo automatą? – linksmi atsiliepė Don Kamilis – Nesuprantu! Juk jį pats turėjai!

– Taip, aš jį turėjau, kai išėjome iš tvarto, bet tamsta, pasinaudodamas mano nuovargiu, jį pavogėi.

– Dabar, kai priminei, man regis, taip ir buvo, – nekaltai atsakė Don Kamilis. – Atleisk man, Peponi! Tačiau blogai, kai žmogus pradėdi senti: jau neatsimenu, kur jį nukišau!

– Kunige, – riktelėjo Peponis, – jau antrą automatą man nukniaukei!

– Gerai, tik nesijaudink, mano sūnau! Tu lengvai atrasi kitą: Keršis daugybę jų visur prikaišiojo!

– Tamsta esi vienas iš tų kunigų, kurie vienokiu ar kitokiu būdu gerą krikščionį paverčia mauru!

– Gali būti, – atkirto Don Kamilis. – Bet tu, Peponi, nesi geras krikščionis.

Peponis trenkė skrybėlę į grindis.

– Jei būtum geras krikščionis, – tęsė kunigas, – turėtum man padėkoti už visą gėrį, kurį padariau tau ir liaudžiai.

Peponis pasiėmė skrybėlę, užsidėjo ant galvos ir nusisuko. Tarpduryje jis pasakė:

– Tamsta gali man nukniaukti ne du, bet du tūkstančius automatų, o kai ateis laikas, aš dar rasiu 75 kalibro ginklą ir atidengsiu ugnį į tamstos velnišką namą!

– O aš visuomet rasiu 81 kalibro kanuolę tau atsakyti, – ramiai atšovė Don Kamilis.

Eidamas pro atviras bažnyčios duris ir pamatęs altorių, Peponis piktai nusmaukė skrybėlę ir vėl užsivožė, stengdamasis, kad niekas nepastebėtų. Bet Kristus tai matė ir, kai Don Kamilis įėjo į bažnyčią, patenkintas jam tarė:

– Peponis praėjo pro šalį ir mane pasveikino.

– Būk atsargus, Viešpatie, – atsakė Don Kamilis. – Atsimink, kad buvo tokių, kurie Tave pabučiavo ir paskiau už trisdešimt sidabrinių pardavė. Tas, kuris Tave pasveikino, prieš porą minučių pasakė sukilimo metu visados rasiąs 75 kalibro pabūklą į Dievo namus ugniai atidengti!

– O ką jam atsakei?

– Kad visada pasistengsiu atrasti 81 kalibro kanuolę paleisti ugnį į jo štabą.

– Suprantu, Don Kamili! Bet blogiausia, kad tu 81 kalibro kanuolę tikrai turi.

Don Kamilis išskėtė rankas.

– Viešpatie, – tarė, – būna tiek daug įvairių mažmožių, kuriais nesinori atsikratyti, nes jie yra prisiminimas. Visi esame truputį sentimentalūs. Argi ne geriau, kad tokie daiktai pasiliks mano namuose, o ne pas kitus?

– Don Kamilis visada teisus, – linksmi šyptelėjo Kristus, – kol nepadarо nesąmonės.

– Dėl to nesibaiminkim. Aš turiu geriausią pasaulyje Patarėją, – pareiškė Don Kamilis, ir Kristus nerado ką jam atsakyti.

Vertė kun. Antanas SABALIAUSKAS

Autoriaus iliustracijos

Kas jungia žmones?

Ramūnas AUŠROTAS

Kartą seminare, aptariant teisinius civilinės santuokos aspektus ir pokalbiui pakrypus į šalį, netikėtai buvau paklaustas: „Ką daryti, kai baigiasi aistra?“ Šį klausimą uždavusiai studentei tai, matyt, rūpėjo. Taip, kaip rūpi kiekvienam sąmoningam jaunuoliui. Kaip turėtų rūpėti ir katalikui.

Tačiau net ir suprasdami šią problemą, daugybė jaunų ir sąmoningų žmonių, neišskiriant nė katalikų, tuokiasi, o paskui skiriasi. Lietuvoje vaizdas itin liūdnas: ji pirmauja Europoje pagal skyrybų skaičių tūkstančiui gyventojų. Reikia pasakyti, kad mūsų šalyje sudaroma sąlygiškai daugiau santuokų, negu, pavyzdžiui, Švedijoje, tačiau skaičiai vis tiek įspūdingi. Iš jų matyti, kad Lietuvoje ketinant sudaryti santuoką neretai suklystama dėl jos pagrindo. Minėtą klausimą uždavusiai merginai tada atsakiau, jog aistra santuokoje yra priemonė, bet ne tikslas. Vis dėlto jos klausimas daug gilesnis, apimantis du aspektus. Pirmasis – ar tikrai viso to, kas pradžioje jungė du jaunos žmones, nebelieka, o jei nebelieka, tai kodėl?

Negali būti, kad nieko nebelieka – taip sakė Jonas Paulius II, kurį labiausiai derėtų prisiminti ne tik dėl jo apaštalinų kelionių ar ekumenizmo bei tarpreliginio dialogo, bet ir dėl naujai teologiniu aspektu apmąstytos žmogaus lytiškumo prasmės. Žmogus yra begalybė, todėl negali nieko nelikti. O jeigu šitaip nutinka, vadinas, tebuvo meilės paviršius (arba jos pradžia, jei anas žodis pasirodytų per šiurkštus). Paviršinė meilė panaši į sraunią upę: ji veržli, teka greitai, be pastangų, bet dažniausiai nebūna gili, o sausrai užėjus netrunka išdžiūti. Tikra meilė yra kaip plati, ramiai tekanti upė; suvokiantys jos gylį supranta ir žino jos gelmę bei pastovumą. Ji niekada, net per didžiausią sausrą neišdžiūsta.

Kita vertus, net jei aistra – tik meilės priemonė, ar ji tėra vienintelė? Ki-

taip tariant, kas dar, be aistros, jungia žmones? Apie tai susimąstyti gana netikėtai pakviečia filmas „Kartą“ (Once, 2006). Pasirodo, kad ir banalus siužetas (sykį gatvėje susitiko vaikinai ir mergina) geros rankose gali virsti geru filmu. Naujosios kartos airių režisierius Johnas Carney sukūrė netipišką muzikinę romantinę dramą. Joje dainuojama gyvai, nesurežisuotai, nebijant suklysti; jos veiksmas nesibaigia prie altoriaus, o vaikinai ir merginos pažintis – lovoje. Režisierius surizikuoja dviejų žmonių ryšį pagrįsti kai kuo gilesniu nei seksualiniai santykiai, ir jam tai pavyksta. Ši juosta byloja, kad asmenų bendrystė iš tiesų yra kur kas daugiau, negu tik „pasikeitimas skysčiais“. Apie kūrybinę, o ne lytinę aistrą pasakojantis filmas liudija pozityvų pamirštą jos as-

pektą – tai, jog kūryba savo esme yra siekis bendrauti, o aistra – šio siekio link genantis variklis.

Žmonės leidžiasi patraukiami meilės, kuri yra absoliuti, bet nėra Absolutas. Kaip gražiai sakė šv. Jonas Marija Vianėjus, Dievas yra visa dovanojamoji meilė, o mūsų meilė – tik šiek tiek dovanojamoji, Sūnus – priimančioji meilė, o mūsų – tik šiek tiek priimančioji, Šventoji Dvasia – besidalijančioji meilė, o mūsų – tik šiek tiek besidalijančioji. Tikrovė būna daug gilesnė ir skaudesnė, negu jausmai ir išgyvenimai geba apimti. Todėl, galima sakyti, kai žmonės jungia tik aistra, santuokinė neišistikimybė, kad ir kokia – fizinė ar dvasinė – ji būtų, esti iš anksto nulemta. Anksčiau žmonės tokiu atveju ir toliau likdavo kartu kęsdami vienvietę šeimą, o dabar be skrupulų išsiskiria. Filme „Kartą“ moterį nuo neišistikimybės sulaiko skaudi vyro išdavystės patirtis ir suvokimas, jog taip elgdamasi ji gali įskaudinti kitus, niekuo nekaltus žmones. Ji supranta, kad laimė nėra individuali, priklauso ir nuo artimo, esančio šalia, laimės. Toks veikėjos pasirinkimas sukėlė vienvietės šeimą poįtį (atmintin įsispaudžia paskutinis filmo kadras su nutolstančiu jos veidu) ir pareikalavo stoviškos dvasios.

Tikinčiam lengviau gyventi, nes santuokoje jis niekada nebūna vienas: su juo visada yra Dievas. Nuolankiai priimama, savo ribotumą suprantanti, dieviškąja meile besiremianti ir jos gavinama meilė gali ištvirti tokį išbandymą. Ir ne tik sulaikyti žmones, kad jie būtų kartu, bet ir, anksčiau ar vėliau, sujungti. Juk „jei mylite tuos, kurie jus myli, tai koks čia jūsų nuopelnas? Juk ir nusidėjėliai myli juos mylinčius“ (Lk 6, 32).

Kadras iš filmo „Kartą“

Muzikos garsai (XXXVIII)

Didis ir nesuprastas Gustavas Maleris

Vanda IBIANSKA

Keisti buvo šio genialaus kompozitoriaus likimo vingiai. Gimęs muzikali-oje Čekijoje, visą gyvenimą kalbėjęs vokiškai, dirbęs įvairiose Europos šalyse ir Amerikoje, katalikybę perėmęs žydas, buvęs garsiausios Vienos moters vyras, nelaimingas šeimoje, garbinamas kaip dirigentas, pastatęs ant kojų ne vieną operos teatrą, žinomas nesugyvenamu charakteriu ir... ilgai neįvertintas kaip kompozitorius. Žmogų, kūręs nuostabią muziką, amžininkai pažinojo kaip ta- lentingą dirigentą ir gabų organizatorių, bet ne kaip šedevrų autorių. Tik gyve- nimo pabaigoje pajuto šlovės skonį, ir tai šiek tiek...

Jis gyveno muzika ir meile savo nepaprastai žmonai Almai, tačiau paskuti- nis jo ištartas žodis vis dėlto buvo „Mocartas“.

Gyvenimo pradžia

Austrų (!) kompozitorius Gustavas Maleris (*Gustav Mahler*) gimė 1860-ųjų vasarą Čekijoje, Kalište. Jo tėvas, turtingas žydas, buvo alkoholio fabriko savininkas. Moti- na taip pat fabrikanto duktė. Šeimoje gimė nei daug, nei mažai – 14 vaikų! Gustavas buvo antrasis. Netrukus Ma- leriai persikėlė į Ilgavą, kur vyravo vokiška kultūra. Mu- zikiniai vaiko gabumai išryškėjo labai anksti, ir tėvas pradėjo samdyti jam mokytojus. Berniukas mokėsi noriai ir ypač gerai, tačiau šeimoje, matyt, ne viskas buvo puiku, nes jis užaugo itin sunkaus būdo neurotikas.

Penkiolikametį Gustavą tėvas nuvežė į Vienos kon- servatoriją. Čia jį mokė iškilūs pedagogai. Žinių trokš- tantis jaunuolis netrukus pradėjo lankyti ir Vienos universitetą, išklausė filosofijos bei muzikos istorijos kursus, o prie daikto susipažino ir su A. Brukneriu, kuris vėliau jam pagelbės. Labai daug skaitė, ir ateityje Ma- lerio erudicija stulbins ne vieną jo amžininką.

Pirmasis jo kūrinys buvo kantata „Gaudi giesmė“ (*Das klagende Lied*). Autorius tikėjosi už ją gauti Betho- veno premiją. Bet negavo. Nusivylęs nusprendžia tapti dirigentu. 1880 m. dvidešimtmetis G. Maleris pradeda dirbti operetės teatre Bad Halyje, paskui Liublianos, Olo- mouco, Kaselio operose. 25-erių pakviečiamas į Prahą ir čia su dideliu pasisekimu stato Vagnerio, Mocarto operas, diriguoja Bethoveno IX simfoniją. Tačiau nesugyvenamas

jo būdas kursto konfliktus ir Prahą tenka palikti. Kita sto- telė – Leipcigas. Čia išgyvena pirmąją didelę meilę, deja, be atsako, ir parašo simfoninį vokalinių ciklą „Klajojančio pameistrio dainos“ bei Pirmąją simfoniją „Titanas“.

Kūrėjui jau 28-eri. Ir vėl tenka keltis kitur. Šį kar- tą – į Budapeštą. Toliau eina Hamburgas. Maleris darsi garsus dirigentas, jau pelnęs europinę šlovę, parašęs dainų balsui ir fortepijonui rinkinius, dvi simfonines poemas (*Blumine* ir *Totenfeier*).

Vidurinis periodas

Hamburge apsistoja šešeriems metams. Čia jį globoja H. fon Bulovas, o orkestrantai ir vokalistai paties aukš- čiausio lygio. Šiame mieste užbaigia „Stebuklingąjį ber- niuko ragą“, Antrąją ir Trečiąją simfonijas. Malerio kaip dirigento šlovė sklinda plačiai, publika veržte veržiasi į jo diriguojamas operas ir koncertus. Šiuo laiku į jo gyveni- mą įsilieja dvi moterys: vokalistė Ana fon Mildenburg ir smuikininkė Natali Bauer-Lechner, paliksianti dienoraš- čius, kurie taps aukso kasyklomis kūrėjo biografams.

Antisemitizmas aiškiai rodo savo nagus, ir 1897 m. Maleris pereina į katalikų tikėjimą. Deja, tai nebuvo dva- sinis lūžis, atsivertimas, o vien išskaičiavimas norint gauti Vienos karališkosios operos teatro direktoriaus ir dirigento vietą. Dešimtmetis, kurį jis eis šias pareigas, laikomas Vie- nos operos aukso amžiumi. Jis nevertina įprastinių belkanto

Gustavas Maleris 1909 m.

Meno pasaulyje

vokalistų, o reikalauja iš operos dainininkų vaidybos. Orkestrantai griežtai „filtruojami“. Maleris dirba it apsėstas ir visiškai nesiskaito su žmonėmis. Užgaulioja, elgiasi šiurkščiai, storžieviškai. Bet kaip pasikeičia teatras, kokie jo pastatymai, kokie koncertai!

Vedybos

1902-aisiais Maleris beprotiškai įsimyli ir veda Almą Šindler. Už jį 20 metų jaunesnė gražuolė yra tokia protinga, sąmojinga ir išsilavinusi, kad ją žavisi visa Viena. Be kitų kalbų mokanti ir graikų, verčianti Bažnyčios tėvų raštus. Tačiau didžiausia jos aistra – muzika. Apie Almą sukasi Gustavas

Klimtas, bet šeima nusprendžia, jog jis per senas, mat panelei 17-ka, o „tapytojų kunigaikščiui“ 35-eri.

Maleris irgi tarp garbintojų. Almą sužavi garsusis muzikas ir jiedu susituokia. Vyras dedikuoja savo kūrinį žmonai, o ji laiko juos... šlamštu! Puošiasi, švaisto didžiulius pinigus apdarams, žavi aukštuomenę, mezga flirtus (ir ne tik su to meto garsenybėmis), porą kartų palieka savo įžymų vyrą prisegusi jam ragus. Maleris, psichologiškai visai sugniuždytas, dievina žmoną ir viską jai atleidžia. Gimsta dukterys, viena iš jų vaikystėje miršta.

Alma Maler su dukromis Marija ir Ana

Kompozitorius ypač skaudžiai išgyvena savo kūdikio netektį. Ši santuoka – tikra kankynė: milžiniška Malerio meilė nesuteikia jam laimės, o tik skausmą. Ir vis vien Alma jam greta muzikos, nei per nago juodymą ne toliau!

Ketvirtosios simfonijos faksimilės fragmentas

Būdas, išorė

Maleris buvo neurotikas, visą amžių kankinosi gyvendamas ties sveiko proto riba. Dėl savo sveikatos netgi kreipėsi į kitą tų laikų įžymų tautietį Zigmundą Froidą, tačiau ir psichoanalizės tėvas jam nepadėjo.

Kompozitorius, be kita ko, buvo apsėstas manijos tapti antruoju Beethovenu: taip pat, t. y. be galo nerūpestingai, rengėsi, nešiojo ilgus suveltus plaukus, akys fanatiškai liepsnojo. Buvo itin išsiblaškęs, nemandagus, šiurkštus. Dėl savo elgesio sugebėjo įsigyti priešų netikėčiausiose žmonių grupėse. Orkestrų muzikantus taip kankino, jog šie jį vadi-

no „galvanizuota varle“, „spazmuojančia kate prie dirigento pulsto“.

Paskutiniai metai

1902 m. Maleris ne tik vedė Almą Šindler, bet ir R. Štrauso dėka sulaukė plataus pripažinimo kaip kompozitorius. R. Štrausas tapo uoliu Gustavo Malerio muzikos propaguotoju. Kompozitorius vis dažniau kviečiamas diriguoti savo kūrinis, ir Vienos operos teatrui tai nepatinka. Girdi, vyriausiasis dirigentas visas jėgas turi atiduoti vien teatrui.

Atėjo baisūs 1907-iejai. Teko palikti Vienos operą, mirė dukrelė, o jam gydytojai diagnozavo sunkią širdies ligą. Maleris išvyksta į Jungtines Amerikos Valstijas ir pradeda dirbti

Metropoliteno operoje vyriausiuoju dirigentu. Bet po metų čia pasirodo ne mažiau įžymus Artūras Toskaninis, ir Maleris pereina į Niujorko filharmoniją, kur išplėtoja audringą veiklą. Orkestras smarkiai pasitempia, prasiplečia repertuaras, koncertų dukart padaugėja. Filharmonija atgyja, orkestras išpopuliarėja, publika plaukia klausytis vis naujų kompozitorių kūrinų. Deja, Malerio širdis nebeatlaiko tokio krūvio – jis jaučiasi vis blogiau. Prietaringą kompozitorių mirtinai išgąsdina į jo kambarį pro atvirą langą įskridę varnas ir jį besivejantis erelis. Maleris čia įžvelgia mirties pranašystę, ženklą, kad jo gyvenimas eina galop. Pasiutiški darbo tempai, nuolat Malerį lydintys jo paties paskatinti konfliktai pakerta sveikatą.

1911 m. balandį jis išvyksta į Europą. Šiek tiek pasingydo Paryžiuje ir grįžęs į Vieną tų pačių metų gegužę miršta. Jam ėjo penkiasdešimt pirmieji.

Muzika

Per neilgą savo gyvenimą Maleris jos parašė tikrai nemažai. Ypač stebina tai, jog ji sukurta intensyviai dirbant dirigentu. Juk kartais, ypač Vienoje, stovėdavo prie dirigento pulsto po šešiolika valandų! Devynios simfonijos – lemtingas skaičius kompozitoriams. Tiek sukūrė mirė Beethovenas, Brukneris, Šubertas, Dvoržakas ir nemažai kitų. Maleris irgi paliko devynias simfonijas ir nebaigtą dešimtąją, taip pat „Dainą apie Žemę“ (1908–1909 m.), „Klajojančio pameistrio dainas“ (1883–1896 m.), „Dainas apie mirusius vaikus“ (1901–1904 m.), 5 dainas balsui, fortepijonui ir orkestrui Riuerto tekstams (1901–1902 m.), kantatą „Liūdna daina“ solistui, chorui ir orkestrui (1880 m.) ir kt., iš viso 27 skirtingos apimties ir žanrų kūrinis.

Kaip minėta, Maleriui esant gyvam, tiksliau, iki jo priešmirtinių metų, kompozitoriaus muzika nebuvo

vertinama. Kritikai prikaišiojo muzikos eklektiškumą, gigantomaniją, kitų autorių ir muzikinio folkloro citavimą. Trumpai tariant, ji buvo vadinama „simfoniniu popuri“. Malerį netgi kaltino, kad didžiuliu atlikėjų skaičiumi jis stengėsi užmaskuoti talento stygių.

Iš tiesų būta ne taip. Gustavas Maleris buvo išskirtinė asmenybė: labai temperamentinga, atvira, tiesmukiška ir tragiška. Toks jo gyvenimas, tokia ir jį atspindinti muzika. Ji savita, nepanaši į niekieno kito. Malerio simfonijos dabar užima svarbią vietą pasauliniame jų repertuare; net Aštuntoji, kuriai reikia tūkstančio (!) atlikėjų, taip pat neretai atliekama.

Klausytojus dažnai pribloškia milžiniška emocinė Malerio kūrinų įtampa. Juose gausu tokių paradoksų ir prieštarų, kaip antai: „tragedija – farsas“, „patosas – ironija“, „subtilumas – vulgarumas“, „misticizmas – cinizmas“ ir pan. Vis dėlto jo simfonijų muzika rutuliojasi beveik pagal romano schemą, panaši ir dramaturgija.

Jis nepretendavo atrasti naujos muzikinės kalbos, tačiau kūrė tokią sudėtingą muziką, kad prieš ją nublanksta net Arnoldas Šionbergas ir jo mokiniai. Drauge Malerio ritmika gana paprasta. Kompozitorius pasitelkia daug pučiamųjų, karinės muzikos elementų. Šis nepaprastas ir neįprastas muzikos kūrėjas simfoniniame orkestre pradėjo naudotis tokiais instrumentais, kaip gitara, mandolina, čelesta, karvių varpelis. Tradicinius instrumentus naudojo jiems nebūdinguose registruose.

Šiaip jau Gustavas Maleris laikomas vėlyvojo romantizmo atstovu. Nors jo kūrybai būdinga nuotaikų kaita nuo melancholijos iki isteriškų pliūpsnių, ji perteikia visą žmogiškosios prigimties komplikotumą, jos gelmes, tragizmą ir grožį. Malerio muziką galima mėgti ar nemėgti, bet abejingų jai nėra. O tai savaime byloja apie jos vertę.

Skolinti ar neskolinti?

Kadaise sakydavo: jeigu nori su kuo nors susigadinti santykius, paskolink pinigų. Žinoma, jei nepaskolinsi, tie santykiai irgi per daug nesutvirtės. Šimtmečiais vyravo nuostata, kad gyventi reikia pagal savo išgales ir skolintis yra tiesiog gėda. Šaipytasi iš praskolinusių plikbajorių, iš varžytinėse („nuo plaktuko“) vėjais paleisto turto. Bet pasikeitė laikai, pasikeitė ir papročiai. Daugelio kitados smerktinų dalykų nebegalima taip griežtai teisti, kaip andai. Pirmiausia tai pasakytina apie pinigų skolinimąsi ir skolinimą.

Palyginti neseniai, sovietmečiu, kai stojosi atšilimas, išeiviai giminės atžiaavę stebėjosi ir negalėjo atsistebėti: kaip mes išleidžiame daugiau, nei uždirbame? Juk tai neįmanoma! Išgirde apie skolinimąsi (ne iš bankų, nes tie tada neskolino), aikčiojo: „Kaip galima skolintis, jei neturi iš ko atiduoti?“

Pas mus susiformavo kiti papročiai. Skolinamės lyg ir neturėdami iš ko grąžinti, bet kažkokiu būdu atiduodame skolą, ir dargi laiku.

Skolintis pinigų jau seniai nebėra gėdinga. Priešingai, skolinimasis suartina žmones, sustiprina abipusį pasitikėjimą, drauge išreiškia ir bendruomeninį solidarumą. Piniginiuose reikaluose vienas kitą suprantame, ir neigiamą reakciją sukelia tas, kuris, žinome, turi, bet niekam nepaskolins. Lygiai neigiamai vertinamas ir delsiantis grąžinti skolą, atiduodantis ją dalimis. Negrąžinantis laikomas jau asocialiu, nusikaltusiu.

Skolinami ne vien pinigai. Juk pasitaiško paprašyti kaimynų skutimosi mašinėlės, plaktuvės, trintuvės, sodininko žirklių ir t. t., jau nekalbant apie actą, svogūną, druską ir panašius daiktus? Tame nieko blogo. Tokie dalykai byloja apie artimus ir šiltus kaimyniškus santykius. Tačiau skolinantis, nesvarbu, ko – pinigų ar daiktų, būtina laikytis sąlygos – visada ir viską laiku grąžinti. Daiktą atiduodame tvarkingą, švarų ir nieku gyvu nesugadintą.

Vis dėlto ar tikrai turime skolinti? Ne visada. Jeigu žmogus, uždirbantis 1 000 litų ir negaunantis kitų pajamų, prašo jam vieniems metams paskolinti 100 tūkstančių litų, turime teisę jo paklausti, iš kokių šaltinių grąžins skolą. Kai šaltiniai kelia abejonių, verčiau mandagiai atsisakykime skolinti.

Ar reikia imti skolos raštelį? Tai priklauso nuo sumos dydžio ir asmens patikimumo. Šiaip jau gyvenimas moko, kad esant didesnei sumai raštelį geriau paimti. Juk visko nutinka. Skolininkas gali pamiršti, kur nors išvykti, pagaliau imti ir numirti. Pastaruoju atveju skolą grąžinti privalo jo šeima ar kiti įpėdiniai.

Kaip elgtis su procentais? Štai A., pasiėmęs iš banko terminuotą indėlį, paskolino B. 25 000 Lt. Procentai juk nuolatos kinta! Grąžinama su tais procentais, kuriuos bankas moka skolos grąžinimo metu.

Atiduodant didesnę skolą gražu atnešti gėlių ar gero vyno butelį. Tai elegantiškas dėkingumo ženklas.

Ko neskoliname ir nesiskoliname? Visų pirma intymaus tualetu reikmenų, kaip antai apatinių kelnaičių, vadinamųjų „kalisonų“, liemenėlių, tekstilinių nosinių ir panašių dalykų. Papuošalus skolintis lyg ir būtų galima, bet... rizikinga. Neduokdie, pamesite giminės žiedą ar apyrankę su briliantais. Jei jau, ponias, norite sublizgėti brangakmeniais, geriau išsinuomokite. Tie bent apdrausti. Tokia paslauga pas mus jau teikiama.

O kaipgi su automobiliu? Labai gerai vairuojančiam bičiuliui skoliname, bet jo 19-ečiui sūnui – tai jau ne. Automobilis grąžinamas su pilnu benzino baku, žinoma, jei važiavote ne 5 ar 7 km.

Baigiant dera prisiminti jau kelios dešimtys metų klajojantį posakį: „Jei nori sužinoti, ar jis tikras tavo draugas, paprašyk paskolinti pinigų.“

A. B.

Pats geriausias vaistas

Gydytojo Petro paskaitėlė

Šišk pakalbėsiu ne apie ligas ir jų gydymą, o apie mediciną apskritai.

Senovėje medikai tvirtino, kad pats geriausias vaistas ligoniui yra... gydytojas! Turėta galvoje jo asmenybė, rūpinimasis ir mokėjimas užmegzti ryšį su pacientu. Deja, mūsų laikais šis „vaistas“ iš medicinos išnyko. Dėl ko – priešasčių daug ir įvairių.

Nuo savo aušros iki XVIII a. medicinoje ypatingas vaidmuo tekdavo psichologiniam veiksmui, todėl gydytojai ir buvo kitokie negu dabar. Artėjant XIX a., buvo atrasti skiepai, sugalvotas stetoskopas. Vėliau suklesti bakteriologijos mokslas, daug dėmesio pradeda skirti konkrečiam sergančiam organui. Nuo XIX a. mokslas pasileidžia šuoliais: plečiasi farmakologija, atrandami antibiotikai, prasideda organų transplantacija. Išsivysčiusiose šalyse žmogaus gyvenimo trukmė ilgėja. O gydytojai? Jie viską patiki moderniai aparatūrai, laboratoriniams tyrimams, naujiems medikamentams ir... nustoja matyti patį ligonį. Organai ir aparatūra tampa medicinos objektu. Gydytojas pasidaro ekspertu, nusimanančiu tik apie vieną organą ir jį tegydančiu. Ryšys tarp gydytojo ir ligonio tėra menkas, tik formalus.

Dabartiniai jauni gydytojai, skirtingai nei jų kolegos prieš 70–80 metų, nemano turintys nuoširdžiai pasikalbėti su pacientu, pasidomėti jo gyvenimo aplinkybėmis bei rūpesčiais. Esą pakanka išsiaiškinti negalavimo požymius, atlikti nuodugnius tyrimus ir paskirti gydymą. O ligonis? Juk tai gyvas žmogus, ne biologinis robotas ir ne mašina! Deja...

Kita didelė bėda yra vis siauresnė specializacija. Kardiologui rūpi tik širdis ir tai, kas su ja susiję, nefrologui – inkstai, šlapimo sistema, gastroenterologui – virškinimas. Tačiau žmogaus organizmas yra vientisas, jam priklauso ir psichika, paciento emocinės problemos, įskaitant

ir stiprų sukrėtimą, išstinkantį susirgus.

Dėl viso to medicina tampa pernelyg racionali ir nužmoginta. Joje nelieka vietos tam stebuklingam vaistui, kuris yra pats gydytojas, jo santykis su ligoniu, pasitikėjimo įgijimas. Ir čia kyla klausimas: o gal tokios „aparatūrinės“ medicinos ir reikia? Gal jau netolimoje ateityje superkompiuteris galės pakeisti gydytoją? Deja, tokia medicina turi per daug trūkumų. Ji visiškai bejėgė, kai žmogų išstinka neaiškios kilmės viduriavimo, tachikardijos, dusimo, alpimo ir pan. priepuoliai. Net ir labai nuodugnai ištyrus neretai nerandama jokių ligos židinių. Tai psichosomatinės ligos. „Aparatūrinės“ medicinos požiūriu tokie žmonės yra visiškai sveiki. Čia ši medicina patiria visišką pralaimėjimą. Šiuo atveju serga ne *soma* (kūnas), o *psiche* (siela) ir reikia visai kitokio gydymo, aktyviai dalyvaujant gydytojui, matančiam visą žmogų, ne vien skrandį ar plaučius.

Psichosomatines ligas reikia visai kitaip gydyti. Jų vis daugėja ir tai tampa nemenka socialine bei ekonomine problema. Pasaulyje laikoma, kad 35 % visų besikreipiančių į medicinos įstaigas pacientų serga būtent psichosomatinėmis ligomis. Išeity, kad kas trečias žmogus negauna deramos medicininės pagalbos.

Atliekama daug brangių, sudėtingų tyrimų, švaistomos lėšos ir visa tai daroma tuščiai, o ligonis kenčia.

Somatinių ligų, tokių kaip hipertenzija, astma, skrandžio opa ir t. t., atvejais psichikos būseną taip pat neapsakomai svarbi. Gydytojo – supratingo ir rūpestingo – tada itin trūksta.

Žmogų gąsdina ne tik liga, jis bijo ir diagnostinių tyrimų. Ir čia reikalinga psichologinė gydytojo pagalba, jo palaikymas.

JAV dar prieš Antrąją pasaulinį karą susikūrė Amerikos psichosomatinė draugija, vienijanti sąmoningus ir sąžiningus gydytojus. Šią problemą bandoma spręsti ir daug kur kitur. Štai Lietuvoje pamėginta įkurti šeimos gydytojų specializaciją bei instituciją. Tik kas iš to išėjo? Eilės prie kabinetų, suirzę pacientai, nervingas personalas ir... nulis dėmesio ligoniui. Ką gali padaryti gydytojas, jei jis užverstas popieriais, kuriuos turi rašyti, rašyti, rašyti... ir dar neštis į namus. Šeimos gydytojo funkcijos dažnai apsiriboja kompensuojamųjų vaistų receptų išrašymu ir siuntimu „pas specialistą“ užpildymu. Kiek laiko jis gali skirti vienam žmogui? Katės ašaras! Džiaugiamės, kad jau turime magnetinio rezonanso, kompiuterinės tomografijos, modernius ultragarso aparatus, kitokios įrangos. Tik ar to pakanka? Mūsų medicinos sistema ir pasipūtę jos pareigūnai gydytojus pavertė tyrėjais ir raštininkais. Kas dėl to kaltas? Dalis kaltės tenka mums patiems. Kodėl tylime ir tenkinamės nepatenkinama medicina?!

Sauja kukuliukų

Vanda IBIANSKA

Tada tie kukuliukai buvo oho! Rūpestingai išminkyti ir suvolioti į mažus mažutėlaičius rutuliukus. Kai išvirdivo, vandenį nupildavo ir dar kartą juos užvirindavo naminiame piene. Tokia būdavo vakarienė. Ir jokių dvejus metus galiojančių makaronų ar leistinukų su Vievio paukštyno kiaušiniiais bei pasterizuoto, du mėnesius tankuose (rezervuaruose) išlaikyto, nugriebto pieno su priedais. Neprisimenu, kad tada kas nors būtų skundęsis osteoporoze, o apie cholesterolį išvis niekas nežinojo! Kirto ne mirkytus chemikaluose, bet rūkytus lašinius, dešras ir nieko! Še tau, moderniosios technologijos, kurias pasitelkus prigaminama daug, bet netikusio maisto.

* * *

Apsinuodijom parduotuvėje pirktais grybais. Svarstome: kviesti *greitukę* ar ne? Nes tikėtina, kad nuveš į beveik užmiestyje esančią infekcinę liginę, išplaus skrandį, palaikys tris valandas, sulašins vaistų, o paskui naktį paleis namo. Kai nekursuoja autobusai, už taksi tektų mokėti kokius 35 litus, o tu svyruoji, kojos per kelius linksta. Šeimos gydytojo į namus neprisišauksi, slaugytojos irgi, jei nesi pirmos grupės invalidas.

Tąkart išsivertėme su bičiulių gydytojų patarimais, bet ką daryti tiems, kurie neturi draugų daktarų? Žmonės jau vengia kviesti greitąją medicinos pagalbą, sušlubavus sveikatai kreiptis į medikus. Kreipiasi, kai jau visai blogai, ne tada, kai buvo laikas. Kaip nevengsi? Mano šeimos gydytoją Ligonų kasos mergikė nubaudė pinigine bauda, kad išrašo per daug kompensuojamųjų vaistų, nors šie buvo skiriami pagal konsultantų nurodymus. Mergikė, pasirodo, išmano geriau už habilituotą daktarą profesorių. Dabar tiesiog varžausi eiti tų kompensuojamųjų, nes gaila savo daktarės. Štai tokią turime sveikatos apsaugą.

* * *

Labai keisti dalykai ėmė dėtis Lietuvoje. Visi įsitempę it stygos saugo, kad nebūtų pažeidžiamos čigonų, žydų, rusų, homoseksualų, vaikų teisės. Dabar ėmė baimintis, jog netrukus privažiuos kinų, juodaodžių, arabų, o tada, neduok Dieve, gali būti pažeistos ir jų teisės. Tik ir girdėti: „Tolerancija, tolerancija, tolerancija...“ Bet ar kas nors kada nors pradės ginti ir saugoti lietuvių teises Lietuvoje? Nes kol kas popinami tik čigonai, rusai, kitos tautinės mažumos. Išskirtinių tei-

sių reikalauja homoseksualai. Kažin kodėl? Rausvaplaukiai, ilganosiai ar kreivadančiai nereikalauja ir paradų nerengia, nors būtų įdomu! Tuo tarpu *žydriesiems* duok išskirtinį dėmesį, sveikam protui ir moralei prieštaraujančius įstatymus, laikyk juos ypatingais, tiesiog pateptaisiais, todėl ypač gerbk ir mylėk. Tai bent! O eilinis lietuvis? Atrodo, kad jis turi vien tik ir galvoti, kaip pirštų galais vaikščioti aplink tas mažumas. Jis tarsi ir blogesnis, nes priklauso daugumai savo mažutėje tėvynėje. Eina sau, toji Europa su visomis savo tolerancijomis! Dievaži, ne pavyzdys ji man ta savo nuolat perlenkiama lazda.

* * *

Stulbino ir stulbina internetinių komentarų pyktis. Jo tiek, kad pliaupia nelygu kanalizacijos kolektoriuje. Iš kur jis imasi? Galima pamanyti, kad esame nuskaltėlių tauta. Potencialių. Jei viešai išplūsi žmogų, tai ir teisme gali atsidurti. O čia anonimiškai. Išliesi visas savo pamazgas, ir niekas nesužinos, kokiose paplavose murkdosi tavo dūšėlė. Gal čia ne lietuviai, o kažkokioms mokslui nežinomos tautybės žmonės, pramokę mūsų kalbos? Nes visi tokie pikti, kaip skorpionai per poravimąsi. Viliuosi, kad tuos komentarus rašinėja nuolatinė grupelė, nes juk negali būti tauta sudaryta vien iš šmeižikų, chuliganų ir psichiškai pažeistų asmenų. Jie internete turi galimybę pasirodyti visu „gražumu“. Gal reiktų, kad komentarai nebūtų anonimiški? Redakcijos necenzūruoja. Gal tingi, gal neturi etato ar nespėja? Bet kaip jaustis autoriui, skaitančiam apie save šlykštynes?

Ne ką geresnė ir spauda. Štai viename iš žurnalo „Ekstra“ lapkričio numerių pristatomi naujai išrinkto Seimo nariai. Patys išsirinkome! O kas apie juos rašoma? „Grybavimo specialistė“, „Moraliskai smerkianti tarybinių dešrų ir batonų gamybą“, „Moteris be charizmos“, „Ar politikos veteranui ne laikas atsidėti vaikaičių auklėjimui?“, „Dvejus metus kentėjęs našlio dalią, dabar vedė“ ir t. t. Taigi, pristatė visus ir dalį jų... apdirbo. Atidesniam žmogui, aišku, noras pirkti „Ekstrą“ po tokių opusų praeina, prenumeruoti juo labiau. Fui.

* * *

Kad ne viskas blogai – akivaizdi tiesa. Kas daugiau pavažinėja po Lietuvos kaimus, pats tuo įsitikina.

Gyvenimas kaip senas vynas

Bakūzių samanotų lieka vis mažiau, daug kur tvarkomasi, gražinamasi. Kiti sako: „Taigi miestiečiai supirko sodybas ir jose kuriasi, čiustijasi!“ Kažin, ar vien miestiečiai. Beveik kaimiečiai yra ir visai mažų miestelių gyventojai, o kaip švarinasi šitie! Net buvusių kolchozų gyvenvietės, ir tos darosi tvarkingesnės, nei buvo prieš 15 metų. Šnekam, kad sodiečiai tik geria, kitokių net

Algirdo Kazlos nuotrauka

nesą. Manau, kad yra, nes iš kur tada tos vis dailejančios sodybos, traktoriai prie jų, automobiliai? Aišku, girtavimo pasibaisėtinai daug, parazitavimo irgi, bet auga ir kitokių žmonių nuosimtis. Tų, kurie jau pradeda tempti kaimą aukštyn. Tokia štai istorija apie geografiją.

* * *

Prieš 20 metų Kaune buvo vos du teatrai: muzikinis ir dramos. Dabar jų jau pilna. Kadangi esame dejokliai, tai aimanuojame, rankas gražome, kad kultūra žūsta be pinigėje. Taigis, taigis, kur gi ne! Taip jau ir pražuvo visai... Bet pabandyk gauti bilietą į muzikinį ar dramos teatrą prieš spektaklį! Jei nori žmoniškesnio, pirk prieš du mėnesius. O ir kainos nemenkos. Geras bilietas kainuoja 100 Lt, kuklesnis 50 Lt. Ir ką manote? Salė pilna kaip akis, pristatomos kėdės irgi aptūptos. Štai jums, dejokliai! Manote, kad toks ažiotžas tik tada, kai rodoma pjesė apie dvasingą bei iškilią prostitutės ir nar komano meilę? Anaip tol. Lygiai taip pat braunamasi ir į klasiką. Padžiaukite irklus, aimanuotojai, pailsėkite. Tauta sveiksta. Procesas ilgas, lėtas, skausmingas, bet jis vyksta. Ligos krizė pradeda virsti į kitą pusę.

Beje, atnaujinta Kauno filharmonija irgi nebūna tuščia. Repertuaras – kiekvienam pagal skonį.

* * *

Papasakosiu jums apie žydingą karklą. O gal ten ir ne karklo būta? Na, apie krūmą. Sakysite, didelio čia daikto! Tai kad didelio! Bet apie viską iš eilės.

Tai nutiko karo metais, žiemą, tarp Kalėdų ir Trijų

karalių. Buvau gal penkerių. Mane su rogutėmis ir didžiuliu šunimi išleido į kiemą. Aišku, pabėgau iš kiemo į netoliese esantį užlietą ir užšalusį retą karklyną. Iš ledo kur ne kur styrojo karklų krūmai. Dūkome su šunimi. Ir staiga ant vieno krūmo pamačiau skaisčiai raudonus žiedus. Krūmas žydėjo viduržiemį, kai aplink pūpsojo sniego pusnys ir žėrėjo ledas! Akimirka nusi-gandau, kol netoptelėjo mintis, jog tai stebuklas. Atsikliupiau ant ledo ir pradėjau melstis taip, kaip būdama tokio amžiaus mokėjau. Šuo irgi savaip sureagavo. Jis nutilo, atsitūpė ir kaip užburtas žiūrėjo į tą žydingą krūmą. Parlėkiau namo šaukdama: „Mačiau stebuklą!“ ir springdama pasakojau, ką mačiusi. Niekas manimi nepatikėjo, nenuėjo pasižiūrėti, tik už neva melavimą paklupdė kampe.

Ėjo dešimtmečiai. Kai bandydavau papasakoti apie tą nutikimą, vieni šypsojosi, kiti sakė: „Vaikystės fantazijos“, treči numodavo ranka. Ir štai į rankas man pateko J. Baltušio knyga „Sakmė apie Juzą“. Ką jūs manot, ten aprašytas lygiai toks knygos veikėjo nutikimas! Dar po kelerių metų žurnale „Mūsų gamta“ vėl radau apie tą patį. Pasirodo, mūsų geografinėse platumose tokių gamtos kaprizų pasitaiko maždaug kas 100 metų. Mokslas to paaiškinti nemoka, bet literatūroje šie atvejai aprašyti. Liaudyje net sklando girdas, jog tokie dalykai nutinka prieš dideles nelaimes, o juos išvydęs žmogus pasmerktas nemenkoms bėdoms ir ligoms. Paskui apie šią gamtos anomaliją girdėjau ir per gamtai skirtą radijo laidą.

Toji bausmė: „Į kampą, ant kelių! Ir daugiau nemeluok!“ išliko visam gyvenimui kaip itin neteisinga ir skaudi. Juk krūmas tikrai žydėjo ryškiai raudonais žiedais! Tas vaizdas ir dabar man stovi akyse.

* * *

Nei šis, nei tas išėjo, nes kukuliukai nevienodi. Vienas tokio skonio, kitas kitokio. Ir formos. O turėtų būti vienas į vieną. Bet maišiau ir rutuliojau sąžiningai, nuoširdžiai. Nors vis vien valgomi išėjo, ar ne?